

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

…IONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
16 — G
24

PERFECTIONIS SPECVLVM

Latinitate donatū

per

ANTONIVM HEMERIV

Ordinis S. Augustinj Canonicum.

8-16-G-24

LVGDVNI.
Apud Horatium Cardon.
M.DC.IIII.

Collegij Romani Soc. Jesu

BIBLIOTECA ... ROMA ... VITTORIO EMANUELE

ILL^MIS^ ET RE^MIS^ DD.
PRÆFECTO, ET
*ſodalibus Congrega-
tionis.*
Aſſumptæ B. Mariæ in do-
mo profeſſa Roma-
na Societatis
IESV.

VESTRÆ *Congregationi, quam tamquã exemplar quoddam virtutis Roma ſuſpicit vniuerſa, ſpeculum hoc Chriſtianæ perfectionis dicamus, & quod multum illi veſtrum nomen conciliare poſſit auctoritatis, & quod vobis, qui iter ingreſſi virtutis ad Chriſtianam*

perfectionem ſerio contenditis, nec inutilem, nec iniucundum fore putemus, vere aureum de Chriſtiana perfectione libellū, qui breuis quidem eſt, ſed quidquid hac de re ſanctorum Patrum volumina ſparſim habēt breui compendio collegit. Germanica primum lingua editus, tam vberes fructus tulit, vt è cæterarum etiam gentium re exiſtimatum ſit illum Latinum facere: prodiit itaque Latinus, ſed breui diſtractus in Hiſpania, in Gallia, in Italia auide requirebatur, vt neceſſe fuerit bonis efflagitantibus eum typis rurſus mandare, quod & libenter facimus ſtudio alendæ

pietatis,

pietatis, his præſertim temporibus quando virtus vniuerſa ad interitum vocatur. Veſtræ certe Cõgregationi plurimum debemus omnes, quæ veterũ Chriſtianorum exempla conatur reuocare. Nam vt mittamus inimicitias, quas tota vrbe quotidie componitis magno etiam politiæ bono, vt mittamus Xenodochia, quibus Principes viri infirmis raro Chriſtianæ charitatis exemplo miniſtrant: quantum tandem eſt, quod per Bacchanales ferias exhibetis orationis quadraginta horarũ ſpectaculũ? ad quod Vrbs vniuerſa accurrit, & à ludicris ad ſeria, à profanis ad ſacra nobi-

lis, ignobilis, omnis ætas, omnis ordo veſtra opera reuocatur. Deus Optimus Maximus augeat quotidie veſtrum pietatis ſtudium.

Valete.

Illefonſus Ciacon.

SPE

SPECVLVM PERFECTIONIS.

PROLOGVS.

ANgusta illa Euangelicæ perfectionis via, non in ſublimibus potiſſimum conſiſtit artibus, non in phaleratis intricatiſque verbis, non in laxa carnis libertate; neque item in externis dumtaxat quantumuis præclaris operibus: atqui in eo præcipue cõſiſtit, vt carnem noſtram vnà cum vitiis, voluptatibus, prauiſque cõcupiſcen-

tiis crucifigamus, vt noſipſos ſub Deo,prælatis,proximiſque noſtris humiliemus, nos ipſos contemnamus, nihili faciamus, volũtati propriæ funditus renunciemus: accipienteſque crucem noſtram, Chriſti Domini noſtri vitam, paſſionẽque imitemur, vt inimicos noſtros recto proſequamur amore,amorẽ vero inordinatum erga parẽtes, fratres, ſorores, vxores, filios, agros, & erga quamcumque creaturam in nobis mortificemus, quo ſic corde mundati, Deum diligere poſſimus ex tota ani-

ma noſtra, ex tota mente, ex totis viribus,& proximũ tamquam noſipſos. Hæc arcta via (quæ Chriſto atteſtante ſola ducit ad vitam) hac noſtra tempeſtate adeo prorſus obnubilata eſt, charitas etiam Dei in hominũ præcordiis adeo refrixit, vt paucos reperias, qui hanc viam ex animo quærant, pauciores qui inueniant, at vero omnium pauciſſimos, qui ambulent. Quamobrẽ putas? quia priuato amore, propria voluntate, ſuique complacentia, ceu funiculo quodam triplici, ita obuinciuntur, vt non poſſint. Fa-

ciliter enim nimiũ ad tẽporalia iſta,accidẽtaliaq; bona amore mouentur,aut odio, magis quæ ſua ſunt quærũt;quàm quæ Ieſu Chriſti, nullas non omnibus in rebus electiones habent, nimium per ſenſus exteriores euagantur, ſtatim iudicare volunt quidquid viderint, vel audierint in aliis ; ad ſuos vero defectus dijudicandos,quouis Tireſia ſunt cæciores. Quid ? quod neque intentionem ſuam intime diſcutiant, nec animo feruenti ſe ante oculos Diuinæ maieſtatis nudos conſtituãt, neque diuinis inſpirationi

rationibus per ſui perfectã abnegationem reſpõdeant. Eapropter multifariã ſemper diſtrahuntur, animo fiunt inſtabiles; & ſenſibus vagi. Hac de cauſa in hoc libello, ex ſacris potiſſimũ Litteris, Sanctorumque Patrum libris (ceu ex variis quibuſdam hortulis) ſumma totius rei paucis collecta eſt, vt ſciatur, quo tandem pacto homo Chriſtianus ad veram pacem, ad veram cordis mundiciem, ad reconciliationẽ, vnionemque cum Deo, in vera charitate (ad quod omnes creati ſumus & vocati) facilius

peruenire poſſit. Quod ſi forte hæc alicui grauiora videbuntur, quàm quæ impleri queant, huic primo omnium bona adſit voluntas ea perficiendi: deinde oret Deum vt ſibi opituletur, atque ita demum faciat quod in ſe eſt, nec protinus deſiſtat, aut animum deſpondeat, ſi res pro voto ſtatim non ſucceſſerit. Procul dubio clementiſſimus Dominus aderit bonæ voluntati, opem gratiæ ſuæ abunde ipſi elargiens. Hic vnicus eſt ſcopus, ad quem totus noſter conatus dirigi debet. Si quis vero hiſce

noſtris non contentus, plura eiuſmodi requirat, is legat Dionyſium Areopagitam, Auguſtinum, Bernardum, Bonauenturam. Io. Ruisbrochium, Io. Taulerum, Henricum Herpium, & alios pleroſque eiuſdem farinæ auctores, iis præſertim in libris, quos de hac re elegantiſſimos reliquerunt.

Exhortatio ad timorem Dei.

CAPVT I.

QVoniã charitas Dei nouiſſimis iſtis diebus in hominum

præcordiis adeo prorſus refrixit & elanguit, vt maximis diuinæ pietatis beneficiis ne tantillum quidem moueantur amplius: idcirco neceſſarium eſt, vt adamantina iſta corda noſtra à pōdere peccatorum ſæpius ad Deum conuertamus, inflexibilemque illam diuinæ iuſtitiæ cenſuram, tam priuatim in morte vniuſcuiuſque, quam generaliter in iudicio extremo in nos exercendam, iugi memoria retineamus. Deinde & iudiciorum Dei inexplicabilem abyſſum, quæ cernentibus oculis noſtris, occulto qui-

dem, ſed non iniuſto iudicio proximos noſtros inuoluit, ſemper recogitantes expaueſcamus, ne forte & nos (& quidem fortaſſe aliquanto iuſtius) inuoluat. Siquidem mortalium genus, hac præſertim ætate nouiſſima, adeo diaboli laqueis irretitum hæret, adeo miſere peccatorum ſuorum nexibus conſtringitur, vt è mille vix vnus diabolicas technas euadere queat. Id Deus vni amicorum ſuorum fideli reuelauit. Quod ſi compertum hominibus eſſet, quamuis in malis totus hodie Chriſtianiſmus

verſetur , quæ quantaque flagitia cum priuatim , tum publice deſignentur quotidie , quantæ item pœnæ ;& quàm dira tormenta ob hęc flagitia patientur, mirum ni pauore toti exanimentur. Ita quippe ſcelerate hodie viuitur, ſine vllo Dei timore, ſine vllo ordine , ita iam bona hominum pars degenerauit à priſtina illa ſimplicitate , vt miſerabile viſu ſit , & incredibile dictu, quot quotidie luxuriæ ſordibus inquinentur , fornaci inuidiæ , auaritiæ voragini immergantur , ſuperbiæ præcipitio collidantur.

dantur. Integras domos, quid dico domos? integras ciuitates hæc ſcelerum lerna inuaſit: à minimo vſque ad maximum, à viro vſque ad mulierem, à laico vſque ad Clericum, omnes peccatorum iugo colla ſubdiderunt. Quotuſquiſque modo eſt, qui officium ſuum debite exequatur? qui ita viuit vt debet, vtque primum ab Eccleſia Catholica eſt inſtitutum? Quotuſquiſque Deum diligit præ omnibus, & proximum vt ſeipſum? Omnes ſeipſos, & quæ ſua ſunt quærunt, alios ęmulantur, alios opprimunt vbi-

cumque poſſunt. Non eſt cur excuſationũ nectamus tendiculas, & in alterũ culpã rejiciamus. Si vnuſquiſque ſui hortuli curam ſolicitam ageret, tanta inibi extirpanda inueniret, vt nil opus foret per aliena prata curioſum diuagari.

Pater ille cœleſtis natura alioqui manſuetiſſimus, inceſſabili hominum nequitia exaſperatus, diuerſis plagis nos vellicat vt reſipiſcamus, aliquando quidem peſte, aliquando annonæ charitate, aliquando vero inſanis bellorum tumultibus, aut aliis quibus nouit modis.

dis.

dis. Cæterum non ſolum nihil proficit, quin magis non niſi contemptum lucrifacit. Verumenimuero ſi obſtinate perdurare in malitia voluerimus, nec cito conuerti ad Dominum, tandem etiam & ipſum tædebit cõtemptus diutini, grandis contumeliæ, & intolerabilis blaſphemiæ nomini ſuo hactenus irrogatæ, exuenſque indulgẽtiſſimum illum parentem, induet perſonam ſeueriſſimi iudicis, ſinetque iuſtitiam ſuam ſuperexultare miſericordiæ: quod omen Deus auertat. Nã ſi id eueniret, tum omnes fideles

Dei amicos in orationibus ſuis repulſam pati oporteret, & permittere diuinam iuſtitiam (quatenus ſibi viſum fuerit) de flagitioſis hominibus dignam ſumere vltionem, quos hactenus tanta patientia, & manſuetudine fruſtra tolerauit. Intolerabilis quippe contumacia hominum, & arrogantia omnem excedit & modum, & ordinem.

Eo namque, proh dolor! malitiæ ventum eſt, vt ſcelera amplius ſcelera non reputētur: quare fit vt & mors Chriſti pauciores ſaluet, quam quiuis hominum ar-

bitretur. Non ſolum enim non deſiſtimus, verumetiã magis magiſque vanitatem vanitati, flagitium flagitio accumulamus, nil minus cogitantes, quam nos breui morituros, omniaque hic relicturos: donec imminente iam morte diabolus omnes machinas ſuas in noſtrum exitium expendens, tam acute ob oculos ponat omnem retroactæ vitæ vanitatem, vt plurimi in ſummam deſperationem collabantur.

Quonã enim pacto fieri poſſit, vt qui ſani valenteſque per totam vitam ſuam

nullam Dei mentionē, nullam diuinorum rationē habuerint, ij iam ad Deū conuertantur, tanta infirmitate & anguſtia oppreſſi, vt præter preſſuram illam ſuam inceſſabili dolore & pectus, & ſenſus eorum acutiſſime perterebrantem, vix aliud quidpiam cogitare ſinātur? Ad hæc accedit nonnumquam & temporalium bonorum, & amicorum carnaliū moleſta occupatio. Obſecro te, quomodo tot rebus circumuallati, pure ſe ad Deum conuertere poſſent, quod numquam antea prætentarunt? Væ illis, qui

in illo temporis articulo primum addiſcere cupiunt artem maxime difficilem, ſeipſos Deo reconciliandi & vniendi. Et quamuis pius Dominus, nec tum quidem miſericordiæ ſuæ viſcera vlli vnquam petenti denegarit, attamen in extremam vitæ horam conuerſionem ſuam velle differre, periculoſiuſne, an ſtultius eſſe dixerim, neſcio. Tales nãque plerique moriuntur, quibus Dominus Deus adeo eſt infenſus, vt poſt mortem ſuã ad extremum vſque iudicij diem tã horribili pœna ſint plectendi, vt pœnarum ma-

gnitudo neque ratione intelligi, neque menſura cõprehendi, neque vlli alicui tormentorum iſtorum generi quantumuis exquiſito, conferri poſſit.

Hi vt plurimum ſunt peccatores grauiſſimi, qui conuerſionem ſuam vſque ad extremum differentes, leui quadam attritione, eaque nec pura admodũ nec certa compunƈti, vita defunguntur. Hos Deus adeo habet exoſos, vt vix ipſorum meminiſſe velit, aut vllas pro ipſis preces ſuſcipere. Quoniam tamen in omnibus viis ſuis, iuſtus pariter ac

miſer

miſericors eſt Deus:per miſericordiam quidem ſuam pœnam illis remittit æternam,ita tamen vt temporaria pœna iuſtitiæ ſuæ ſatisfiat.

Cæterum quoniam tunc ſeuerius agetur cum peccatoribus, quàm vulgus hominum fortaſſe exiſtimet, & diabolus tunc nullum nō mouebit lapidem, vt vel in fine vitæ per peccatum aliquod hominē euertat,ſuæque ſeruituti ſubiiciat:ideo conſultum foret, vt ſponte à peccando deſiſtamus,dum adhuc ſani valenteſque ſumus, ac Deum quæramus,

dum inueniri poteſt, & dū tempus eſt (nā alioqui breui hinc, velimus nolimus, diſcedendum nobis eſt) & obuiis vlnis indulgentiſſimus Pater ita ad ſe reuertentes ſuſcipiet, omniaque hoſtium terriculamenta, in hora mortis procul à nobis arcebit, ab omnibus cum peccatis, tum peccatorū ſuppliciis liberabit, meritaque vitæ & paſſionis ſuæ impartiet, iis maxime, qui ad hoc nunc per gratiā ipſius idoneos, paratoſque ſe exhibuerint, quemadmodum mox plenius edocebitur.

De vera contritione, & pa nitentia.

Cap. II.

CVm igitur quis ad Do minum cõuerti volue rit, ante omnia diſtrictan omnium peccatorum ſuo rum examinationem ineat oportet: deinde maxim cum indignatione ad ſe cõ uerſus, ingratitudinis ſua magnitudinem, & diuina bonitatis inexhauſtã multi tudinem inuicem ſibi con ferat: mox magna fiduci: de miſericordia Dei con cepta, ſacerdoti, qui ſupra ſ plenariam à Deo ligandi

ſolu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſoluendique habet poteſtatem, pure confeſſus, ſatisfactionem iniunctam ſuſcipiat. Poſtremo firmiter ſecum decernat, nō dico grauibus, ſed ne leuiſſimis quidem peccatis ſcienter, dataque opera Dominum iterato ſe offenſurum. Sic deinceps irritamenta, occaſioneſque peccandi deuitet, ſemper in ſancto iſto propoſito immobilis perſeuerans, opemque diuinæ gratiæ ſedulo implorans. Verum id pœnitenti ſummopere cauendum, ne propter contumeliam, cōfuſionem, diſpendium, quæ ſibi pec-

cando lucrifecit, maiori corripiatur mœrore, quàm propter amantiſſimum illum Patrem (quantum in ſe fuit) contemptu & ignominia affectum, parũque honeſte tractatum. Nam minimum ſuſpirium ita emiſſum Deo eſt acceptius, quàm omnis hominum dolor ſui dumtaxat compendij cauſa extortus. Illa etenim pœnitentia, quæ ex diuino prouenit amore, ſpem maiorẽ parit homini erga Deum, & in omnibus aduerſis ſufferendis ſpirituali lætitia alacriorem facit: hæc vero priuatam potius ſpectat vtili-

tatem. Quapropter ſi omnia peccata tua facile tibi, citoque deſideras condonari, cum intima cordis attentione reuolue ſummã maieſtatem, charitatem, fidelitatemque Dei, immenſam quoque paſſionis, & meritorum Chriſti theſaurum & gratiam, qui propter te, tuaque delicta abluenda, tã crudeli ſe morti obiecit, tãque ſuperabundanter pro te ſatisfecit, cum tamen minima pretioſi ſanguinis eius guttula plus ſatis ſufficiens fuiſſet, mille populos, aut mundos ab vniuerſis flagitiis expiare. E diuerſo, vide

ingra

dulciſſimum tuum amicum conuerte, qui prorſus neminem ad ſe confugientẽ, ſibique fidentem repellit: ac imperfectionem tuæ ſatisfactionis in plenitudinem meritorum Chriſti immerge. Hoc nobiliſſimo theſauro, & pretio ſufficientiſſimo, omnia peccata tua, omnem peccatorum tuorum pœnam plane redimere potes. Fieri etiam poſſit, vt tãta contritione, tanta chari-

tate,

tate, tamque firmo amplius non peccandi propoſito ad Deum conuertaris, vt omnia peccata tua, licet arena maris numeroſiora, & omnium creaturarum peccatis grauiora, in ictu oculi ita perfecte tibi condonentur, ac ſi numquam de iis cogitaſſes quidem. Nō enim recogitat Deus, qualis aliquãdo fuerit homo, ſed qualem inuenit, talem ſuſcipit. Cōſiderans igitur anima Deo deuota, benignam illam indulgentiſſimi Domini ſui erga ſe clementiam, vt non ſolum omnes noxas ſuas gratis libenterque ſibi con-

donare, verumetiam iam conſolari, & nouæ gratiæ infuſione adiuuare dignetur, tanta interdum cordis contritione, ſuique diſplicentia compungitur, vt non ſolum Deum pro peccatis ſuis per eius miſericordiam remittendis exoret, verumetiam ad honorem iuſtitiæ diuinæ, vltro iuſtas eorundem peccatorum optet dare pœnas. Et quanto eam Deus amplius conſolatur, tanto peccata ſua magis magiſque ponderat, omni ſe cõſolatione indignam, omni vero ſupplicio dignam reputans. Quod ſi eo perfe-

ctionis euadere poſſet, vt æque accepta eſſet ei iuſtitia diuina, atque miſericordia, omnia ipſius delicta in igne charitatis diuinæ citius conſumerentur, quàm vnica aquæ guttula in æſtuantis incendij flamma: nam tum ad ipſum perfectæ abnegationis apicem conſcendiſſet.

De variis vitæ Chriſtianæ impedimentis.

CAP. III.

SI quis vult venire poſt me, abneget ſemetipsũ, & tol

& tollat crucem ſuam,& ſe-
quatur me. Matth. 16. Qu
Chriſti eſſe vult,carnẽ ſuan
cum vitiis, & concupiſcen
tiis ſuis crucifigat, oportet
Nec enim alia eſt via ad vi-
tam æternam,quàm reſiſte-
re peccatis, deſerere, perſe-
qui, & funditus vſque ad
viuum iis emori, atque ita
Deo per vinculum charita-
tis firmiter adhærere. Nan
in maleuolam animam non
intrabit ſapientia Diuina
nec habitabit in corpore
ſubdito peccatis. Quem-
admodum enim lapis ſua-
pte natura deorſum mo
uetur: ita caſta & imma

culata anima ab omni affe-
ctu peregrino, & vitiorum viſco depurata, ſurſum in Deo moueri debet. Ipſe enim eſt peculiare animæ centrum, ipſe finis propter quem creata eſt.

Et quemadmodum Sol radiis ſuis vniuerſum perluſtrat orbem: ita diuinæ gratiæ ſplendor illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, paratus omnibus adeſſe & ſubuenire, qui feneſtellam liberi arbitrij aperuerint, vitiiſque, & peccatis ſuis eam ſponte non occluſerint.

Sunt autem id genus va-

ria peccata,quę Dei gratian à nobis arcent, quædam aperta, quædam vero ſun operta.Ex his tamẽ ſequentibus impedimentis, & vitiorum defectuumque radicibus vt plurimum exoriri ſolent.

Primum impedimentum primuſque defectus vitæ ſpiritualis eſt, inordinatus amor,tam ad ſeipſum,quàm ad aliam quamlibet creaturam.Quis eſt autem inordinatus creaturarum amor? Is profecto, qui mentem hominis variis imaginibus inficit,diſtrahit,perturbat,aut deſiderio aliquo illudve ha-

Hi coram Deo, proprietatis vitio vere ſunt obnoxij: nã Euangelica illa ſpiritus paupertas in eo potiſſimum cõſiſtit, vt homo tranſitoria iſta ita poſſideat, adeoque liber, & feriatus in effectu ſuo inde maneat, ac ſi non poſſideret, ſemperque ad nutum vel Dei, vel ſuperiorum ſuorum paratus ſit iis renuntiare: quando autem permiſſione diuina hæc illi auferuntur, ratio ſaltem, voluntaſque illius id æqui bonique conſulat: nam licet affectus carnalis obmurmuret, nihil refert.

Secundum impedimen-

tum eſt voluptas nimia, & oblectatio ſenſuum in cibo, potu, cogitationibus, locutionibus, operibus vanis, in familiaritatibus, leuitatibus, iocis fabulis, nouis rumoribus percipiendis, & id genus aliis, ſenſuum euagationibus non admodum neceſſariis, ex amore quodam ſenſuali, citraque rationabilem aliquam occaſionem. Per iſta enim omnis deuotio (quam vocant) hoc eſt, ſuauis ille guſtus in exercitiis ſpiritualibus ſemel amittitur, animalis enim homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. Neque inueni-

tur in terris ſuauiter viuentium Diuina ſapiētia. Iſthæc item voluptas, concupiſcentia, & oblectatio ſenſuum deorſum trahunt cor à ſummo bono, & in ſenſibilibus iſtis quiſquiliis illud quieſcere faciunt, mentem turbant, Dei charitatem in homine extinguunt. Quamobrem homo pius, omnibus cum diſcretione quadam, pro fragilitatis ſuæ neceſſitate, vti debet curamque carnis cum deſideriis non facere, hoc eſt comedere, bibere, dormire, vigilare, & cætera, quibus commode neque carere, neque ſine

voluptate tamen aliqua vti valet: omnia hæc vnà cum actionibus ipſis diſcedere ſinat, animum illis non affigat, neque oblectet, non locum aliquem in corde ſuo tribuat. Ita Deus moderatam corporis curam ad ſuſtentandum illud in ſeruitio diuino, haud illibenter ei permittet.

Tertium impedimentum eſt, ſeſe & quæ ſua ſunt, nimium quærere in omnibus, ex priuato quodam amore, ſui duntaxat compēdij gratia, hoc eſt ad euitandam confuſionem, damnum, vituperium, iacturam rei fa-

miliaris, offenſam hominũ, remorſum conſcientiæ, tormenta inferni, purgatorij, & alia iſtiuſmodi : ſeu etiam propter pecuniam, amicitiam, fauorem hominum, honorem, aurã popularem, vel propter ſpiritualem aliquam deuotionem, & ſenſibilem dulcedinem ; atque etiam vel ob ſolum præmiũ regni cæleſtis à Deo promerendum. Propter quæ vel fugienda, vel aſſequenda; homines animales plurima vitant peccata, contemnunt voluptates, præclara pœnitentiæ opera exercent, ieiunia, vigilias, orationes, nõ

tam propter Deũ, qui ſummum eſt bonum, quàm, vt dictum eſt, ſui compendij gratia. Nam ſi præſcirent ſe à Deo nullo præmio ſiue temporali, ſiue æternali remunerandos, non vſque adeo ad amuſſim eidem obſequerentur. Præterea & opera ſua maximi faciunt, ſibi mirum in modum placent, in ſeſe conquieſcunt, plus gloriantes in meritis ſuis, quàm in libertate filiorum Dei (quos pretioſiſſimo ſanguine ſuo Chriſtus Ieſus ſibi redemit) in qua tamen maxime gloriandum nobis eſſet. O quàm impura & ſto-

lida

lida hæc eſt intentio ante oculos Dei! quæ tam ſplendida opera adeo prorſus vitiat & extenuat, vt nulli⁹ vel ponderis, vel meriti reputentur. Cur ita cenſes? quoniam ſeipſos magis quærũt, quàm gloriam & beneplacitum Dei, ideo & hic recoperũt mercedem ſuam. Verum quoniam intẽtio filios Dei ſecernit à filiis perditionis, totius etiam noſtræ ſalutis cardo in caſta & ſincera verſatur intentione (quæ proh dolor! hodie rara auis eſt in terris, nigroque ſimillima cygno) in primis opus eſt, vt in omnibus tam fa-

ciendis, quàm omittendis, tolerandis & appetendis, intentionẽ, oculoſque mentis ad vnum ſcopum Deum dirigant, aliud in omnibus quærant, optentque nihil, quàm pure honorem & altiſſimum beneplacitũ Dei, vniuerſo commodo ſuo, adeoque ſe ipſis abnegatis, vt quidquid Deo de ipſis placeat, ſiue in hoc ſæculo, ſiue in futuro, id ipſis quoque gratum ſit & acceptum. In aduerſis alacres ſint, pro Dei honore omnia ſufferẽtes. Hæc certiſſima ſunt argumenta, & quaſi Lydius lapis rectæ, ſinceræque in-

tentionis.

Quartum eſt φιλαυτία, ſui amor, ſui (vt ita dicam) complacentia, & occulta quædam mentis elatio, ex rectè factis & exercitiis ſpiritualibus potiſſimum exorta, ob quæ (ſi ſuperis placet) plurimum inſoleſcunt homines vaniſſimi, quæ ad cælum vſque ferunt, atque ita ex virtutibus ſuis, vnde alij meliores euadere ſolent, ipſi fiunt deteriores. Quæ ſimulata iuſtitia ceu ſterquiliniũ quoddam olet ante oculos Dei, atque ad ſuperba Luciferi caſtra potius, quàm ad humilem Chriſti ſcholam

* 4

attinet. Prodit enim ex immortificato elatoque pectore, quod alteri ſe quis comparare, alios præ ſe contemnere, ſe extollere audet, putans ſe aliquid eſſe cum nihil ſit: quare & ad alios diiudicandos, & ad omnia ſemper in peius interpretanda, præceps fertur. Nil æque pernicioſum, nil æque Deo eſt execrabile, atque arrogantia, & vana gloria, propter quæ plurimi à Deo deſeruntur & perduntur, quotquot in humili ſuæ vilitatis cognitione, ſuique contemptu non permanſerint.

Quin

Quintum eſt φιλοδοξία, qua quidem nimium ſemper, ad fauorem hominum inclinati, gratiam, honorem, & amicitiam eorum aucupantur. Ob quæ vel aſſequenda, vel conſeruanda ſoliciti ſemper æſtuant, faciunt non facienda, omittunt non omittẽda, tantum ne irrideantur, contemnantur, odio ab hominibus habeantur: quod non mediocrem adfert ſpirituali profectui iacturam. Nam & ſi aliqui forte inueniantur, qui fauorem & laudem humanam non appetant: attamen quorumquemque inuene-

ris, ita mundanis omnibus affectibus demortuum, vt ex animo cupiat, vel ad minus non exhorreſcat ab hominibus irrideri, contemni, opprimi, rejici, quo huiuſcemodi iniuriis affectus cõformis efficiatur capiti ſuo Chriſto?

Sextum eſt propriæ voluntatis, & opinionis pertinacia cui nimium quidam, inhærentes, nolunt ſe Deo, & ſuperioribus ſuis ex animo reſignare, in nulla non re defectum plurimum habentes, idque tandem molientes, vt omnia iuxta ſuam ipſorum ſententiam fiant.

Quod

Quod maximas ſæpe gignit inter homines turbationes, & ſchiſmata multiplicia.

Ex multis & præclaris dotibus, quibus hominem Deus conueſtiuit, nobiliſſimum eſt, & inſtar vnionis cuiuſdam refulget liberum hominis arbitrium, quo ſuiipſius factus pædagogus, vtcunque ſibi lubitum fuerit, ad malum fertur, vel ad bonum. Cæterum hac proprij ſenſus obſtinata voluntate non eſt præſentius homini venenum. Iſthac perpetuo abuti, non iuxta ſeniorum conſilia, ſed iuxta ſenſualia ſua deſideria, baſis eſt om-

nium malorum, vitiorum cunctorum lerna, qua deſtructa, hoc eſt, voluntate propria abnegata, illicò corruunt muri Hierico, vniuerſa, ſcilicet, ſcelerum ſtructura: ac ita demum peruenit homo in viam regiam perducentem ad Deum, quòd ſcilicet ſui compos factus, ſe poſthac rationis habenis inflectat, & dirigat quò lubet.

Septimum eſt negligentia, qua quidā ingenita ſibi vitia, naturaleſque ſuos defectus extirpare negligunt, quare velociter quoq; amaritudine & iracundia cōcitantur

tantur aduerſus prælatos,& proximos ſuos quoties eorum voluntati morem non geſſerint. Alij perpetuum quendam rācorem, & inuidiam geſtāt in pectore,proximos conturbant, contriſtant, moleſtique ſunt & oneroſi omnibus ſecum degentibus. Et quia ipſi infirmi ſunt, variiſque flagitiis obſiti, ſimili ſcabie & alios reſperſos exiſtimant: haud ſecus quàm peſtifer quidam baſiliſcus oculo venenato quo ipſe infectus eſt, inficit & enecat prætereuntes: ita iſti ſiniſtro oculo omnia cōtuentes, ſingula quæque in

peius interpretantur, nulli non detrahunt, nullum non calumniantur. Ob aliorum etiam felicitatem, profectũ, & dona, quæ vel à Deo, vel ab hominibus proximi percipiunt, inuidia ipſi contabeſcunt, nihil non molientes, vt illa eripiant, impediant, & quantum poſſunt, pro vitiis traducãt. Hi profecto peccant in Spiritum ſanctum. Denique qui prælatis ſuis amarulenter obgãniũt, diabolos verius quam homines nuncupaueris. Teſtatur D. Auguſtinus, in veteri Teſtamento nunquam grauius offendiſſe Deum,

neque acrius punitos filios Iſrael, quàm cum prælatis ſuis officio Dei fungẽtibus impie obſiſterẽt. De huiuſcemodi hominibus nulla ſpes profectus reliqua eſt. Iſthæc namque inuidia, obmurmuratio, & propriȩ voluntatis obſtinata pertinacia, filiæ ſunt diaboli; prænuntiæ damnationis perpetuæ; radices ignis infernalis, quæ omnia recte facta ſemel deglutiunt, animamque ipſam totã diabolicam faciunt.

Octauum eſt inordinata ſcrupuloſitas, & carnificina quædam conſcientiæ, nulli

confeſſionum iterationibus placabilis. Quæ hinc fere proficiſcitur, quòd & ſibiipſis nimium innitantur, & Deo ſeſe tuto non credant, nec vitiorum ſuorum fomites accurate obſeruent, & pro ſua virili motibus corrigendis operam non impendãt. Hinc inquam, hinc oritur illa mentis inquietudo, non (vt ipſis quidem videtur) ex amore Dei, ſed ex amore ſui, & conſcientiæ trepidatione. Quoniam autem Deum cumprimis non diligunt, nec tota ei cordis ſedulitate obſequũtur: ideo puſillam etiam ad eum ha-

bent

bēt fiduciam. Quanto enim ardētior in Deum charitas, tanto & firmior ſpes: quantoque maior gratitudo, & morum emendatio ſtudioſior, tanto plus pacis, & maior conſcientiæ ſecuritas. Quoniam vero iſti (vt dictum eſt) ſibi quadam ſui complacentia priuatoque amore nimis inhęrent, fit vt & pro ſeipſis plus æquo ſoliciti ſint.

Nonum eſt nimia ſolicitudo, & occupatio rerum externarum, nimium cito commoueri, vel amore, vel odio rerum temporalium, accidentiumque. Hoc Pau

lus prohibens, 1. Timoth. 2. Nemo, inquit, militãs Deo, implicet ſe negotiis ſæcularibus. Et Dominus, Matt. 6. præcipit, vt de aliis ſecuri, primum quęramus regnum Dei, & iuſtitiã eius, & hæc omnia adiicientur nobis. Cæterum nunc diſcurrunt homines, tumultuantur, ſoliciti ſunt, variis ſe negotiis implicant, ſe excarnificant, toti effunduntur ad externa iſta negotia, ita vt omnibus conſcientiæ angulis, rerum ſæcularium fumo oppletis, ne poſſint quidem Dei meminiſſe, ſeſe abnegare, Deo ex animo confidere. Et

mendet, ſolicitudinem tamen,nimiamq; cordis effuſionem nuſquam non deteſtatur.Nam charitatem Dei prorſus in homine hæc ſolicitudo extinguit; eumque infinitis tētationibus & inſidiis diaboli objicit, affectibus ſenſuum, ac naturæ ipſæ captiuum ſubſternit,vt iam plane ad voluptates,vitia, & vanitates moueatur: intellectum obfuſcat, vires animæ (quas inferiores appellitant) ad vnitatem, & tranquillitatem mētis redire, vires ſuperiores ab ido-

lis

lis,ſpeciebus, & formis va cuas fieri nō ſinit. O miſerrime omnium, & infidiſſime peccator, quamobrem clemētiſſimo illi Domino, qui poſt omnia illa, quibus te affecit, innumera beneficia, ipſam etiā vitam æternam vltro tibi offert, non confidis? Qui paratus eſt præſtare æterna, an momētanea iſta negabit? Si credis illi cæleſtia, terrena iſta non credes? Satius profectò eſſet aliquantiſper neceſſariis indigere, quàm tot vanis ſolicitudinibus excruciatum, pariter & cæleſtia perdere bona, & ne terreſtria quidem

dem poſſe retinere.

Nunquid igitur, inquis, Deo omnem curam relinquens, ipſe in vtramuis aurem otioſus obdormiam? Abſit. Hoc quippe eſſet Deum tentare. Licet tibi quidem pro ſtatu tuo, pro vocatione & obedientia ſatagere, citra importunas tamen ſolicitudines, & animi inhęſiones, ne perinde quaſi Deo è medio ſublato, ipſe tibi tutor ſolus eſſe debeas. Sine, quæſo ô homo, Deum vnà tecum curare, ac regere, ipſum primo & præ omnibus quærere ſtude, & ex animi ſententia facile tibi

ſucce

ſuccedent vniuerſa.

Decimum eſt acedia, tepiditas, tędiumque in ſeruitio & amore diuino, quo fit vt homo cordis ſui cuſtodiendi curam nullã habeat, purumq; illud à noxiis vaniſque cogitationibus non ſeruet. Nam imagines, vanaque illa phantaſmata rerum in ſe non malarum, aut etiã inutilium, leuiumque, non mediocre adferũt impedimẽtum, & arguunt pectus vanum, nulloque Dei amore conſtabilitum.

Cæterum noxiæ peruerſæque cogitatiònes & deſideria peccãdi, quæ cum de-

afferunt detrimen-
tum, Spiritum Dei ſanctum
contriſtant, fugantque. Hi
duo defectus ex negligẽtia
potiſſimum & immortifica-
tione originem ducũt, quòd
nos ipſos ſedulo ad diuina
non extimulemus, tempuſ-
que noſtrum in rebus nihi-
li vane conſumamus.

Vndecimũ eſt gula quæ-
dam ſpiritualis, qua in Dei
donis plerique ſolam volu-
ptatem venantur, nimium-
que in iis conquieſcunt.
Quorum auiditas eo quan

doque excreſcit, vt omnib. ſuis laboribus, orationibus, exercitiis id vnũ ſpectẽt, vt amoris delitias, ſpiritualẽque deuotionis ſentiãt dulcedinem, hanc eſſe germanam Dei dilectionem arbitrantes, aut certe hanc ſuis deberi meritis & ſanctitati exiſtimantes.

Alij ex ingenita quadam ſibi affectione, mutationibus quibuſdam externis ad pietatẽ, charitatẽque diuinam (vt ipſis quidem videtur) faciliter commouẽtur, id ipſum putãtes quàm maxime diuinum. Verum toto (quod aiunt) cœlo aberrant.

Naturalis quippe eſt iſte eorum affectus, non diuinus. Itaque in ſpiritualem quandam auaritiam præcipitati, ſemper plures conſolationes, viſiones, reuelationes appetunt, in quibus tanta cum voluptate, proprietateque conquieſcunt, vt iam propemodum dona Dei potius, quàm ipſum donorum largitorem pręoculis habeant. Quando vero caſu quopiam iſtis ſpoliantur, continuo deſides, & ad ſpiritualia quæuis faſtidioſi efficiuntur. Vniuerſa namque iſta dona, tam diuina quàm naturalia hac potiſſi

mum ratione à Deo ſunt eſ-
flagitanda, ad hoc vtẽda, vt
ad maiorem in omnibus
mortificationem, ad arden-
tiorem ad Deum cõuerſio-
nem perueniatur, vtque per
ea dona, veluti per ſemitã,
vlterius in Deum tendatur,
eique pari fidelitate tam in
proſperis quã aduerſis, ſiue
donet, ſiue eripiat, plena
fide, & nuda eſſentialique
charitate ſeruiatur. Ideo
enim hæ conſolationes in-
cipientibus præcipue, & à
mũdi vanitate ſe ad Deum
conuertentibus conferun-
tur, vt interim quaſi paruuli
diuinæ conſolationis lacte

quæcunque accipere poſſumus, niſi in ſola ſui mortificatione, abnegationéque in ſpiritu & natura, ſub altiſſimo Dei beneplacito conſtituantur, ac fundentur: nil profectò aliud quàm natura ipſa, propriique commodi quæſitione infecta eſſe credenda ſunt.

Duodecimum eſt profunda quædã intellectus exercitatio, per altiſſimas tam diuinarum Scripturarum, quàm aliarum artium ſpeculationes, vbi vis appetiti

ua cum charitate, velut pediſſequa cum domina ſua in Deum nō tranſit. Qui tales ſunt, non guſtant quàm ſuauis eſt Dominus. Neque enim ea mente exercent ſe in Scripturis, vt in ſui cognitione proficiant, vt ſe abnegare, aſpernari, & Deo ardentibus deſideriis vnire diſcant. Ideo vani, inflati ſenſū ſuo, philauti, thraſonici efficiūtur, vires & acumen ingenij in rebus nihili conſumunt idque fruſtra: quòd execrabilis ſit Deo omnis ſuperbia.

De per

CAP. IV.

CAPVT vitę ſpiritualis eſt, vt affectus omnes animales per plenam omnium creaturarum abnegationem (in quibus aliquo modo conquieſcere ſolent) mortificentur, diuiniſque, & ſpiritualibus rebus firmiter addicãtur. Quare huius vitæ tyronem duris perpetuiſque conflictibus contra infeſtas vitiorum ſuorum phalangas cum firmo ſtabilique propoſito dimicare

oportet, contra ſuperbiam, inquam , vanam gloriam, auaritiam , luxuriam, inuidiam, iram, propriæ voluntatis pertinaciam , gulam, verborum , operũque leuitatem , contraque reliquas vitiorum, deſideriorumque carnalium acies. Prçterea & contra omnem ſenſualem creaturarum amorem, contra inordinatam tẽporalium rerum ſolicitudinem , contraq; omne quod vel Deus non eſt, vel quo Dei honor pure non ſpectatur. Præcipue vero contra ſenſualem ad ſelectas quaſdam perſonas affectum. Similitudo

enim

enim naturarũ res eſt omnium maxime periculoſa.

Proinde die noctéque ab omni peccato ita illibatum ſe homo cuſtodire debet, vt prudens volenſque, imminente etiam mortis diſcrimine, ne leuiſſimum quidẽ lapſum admittat, ſemper in ſe vitiorum, radicẽ exſcindere ſtudeat: quorum non pauci adhuc in cordis penetralibus (quos aratrũ exercitiorum ſpiritualium nondum attigit) abſconditi latent. Hæ ſunt prauæ inclinationes ad ſuperbiam, luxuriam, inuidiam, iram, cõcupiſcentias ſenſuales, & id

genus alia, quæ ſummos alioqui viros etiam in ætate prouectiori (dum hanc radicē extirpare neglèxerant) haud ſemel ſupplantarunt. Ad quod autem ſe homo maxime propenſum ſentit, huic validiori pugna obuiare debet, idq; in principiis, quàmprimum intra ſe taliū cogitationes affectionéſue pullulare ſentit; cum plena ab iis ad Deum conuerſione, ne mora & diſſimulatione validiores factæ (breui etenim maximas impuritatis radices in corde figunt) difficilius iā eradicari queant. Hac ratione quantum-

uis arduæ tentationes, minimo negotio debellari poſſunt: ſed qui puſilla negligit, pedetentim ad grauiora pertrahetur. Proinde quantò diutius ſic in corde retinentur, tanto profundius ſemper radicantur, & quo longius in iis proceditur, eo & periculum maius, & difficilior inde ad Deum erit regreſſus.

Diabolus etiam indiuiduus noſter comes, quacũque ingenium noſtrũ propenſum cernit, hac ſeſe callidus immiſcens iniquitati vires ſubminiſtrat, ac veluti leo ſæuus obambulans, om-

nem captat occaſionē,nulli parcit vel induſtriæ, vel labori, cētenis nos oculis obſeruat, vt vna aliquādo hora nos parum attentos, ac aliquam ſenſuum noſtrorū feneſtellam temere apertā, vllive cogitationi noxię datum locum reperiēs, ſtatim clancularius irrepat, nobiſque inter oſcitantes, ac ſecuros oppreſſis, omnē animæ noſtræ ſubſtātiam violentus auferat. Cæterum quum homo Chriſtianus à diabolo ſe ſuperari ſinit, tantundem eſt,ac ſi armatus miles, vnius muſcæ aculeo ſponte ſe enecandum obji-

ceret. Quare ſi ita victus ad ignotam illam inferorum regionem deceſſerit, omnibus cacodæmonibus deridēdus, deſpiciēduſque propinabitur. Quod ſane omnibus tormētis ipſi erit moleſtius. Tantum autem nobis roboris, tantum auxilij & gratiæ in hoc ſæculo (ſi volumus) à Deo impetrare poſſumus, vt omnibus ſcelerum turmis rebellare, omnes debellare valeamus. Proinde ſi omnes inimicos tuos, vna (quod aiunt) manu proſternere velis, mundum ipſum, vnà cum omnibus peccatorum irritamen-

tis, quàm longiſſime fugias, corpus tuum moderate caſtiges, diabolũ feruidis tuis orationibus vras ; carnem ſpiritui ſubigas, impietatis cathenã violenter confringas. Impuram aliquàm affectionem , vitioſamve inclinationem quamprimum ebullire intra te ſentis, maxima cum diligentia protinus ab ea auertere, atque ad Dominum in omni neceſſitate tua confuge ; cumque ſalutifera quadam tui abiectione , ante pedes miſericordiæ ipſius , ceu pauper quiſpiam , ægerque mendicus & ſeruus malæ frugi

proſtratus, ipſi ſceleratam iſtam tuam,& immortificatam conſcientiam,cum humili quodam timore oſtende, in eoque permane, ac Domino firmiter confide. Et ſi confeſtim non exaudiris,ne protinus animo concidas, ſed patienter tolerãs, ad externa te ſolatia verbis, aut operibus non effundas, & exauditæ orationis probabile habes argumentum. Rurſus ſemper tribulationũ tuarum moleſtiam piis orationibus Domino reuelare, eumque familiariter alloqui diſce, qui ſolus & pius pater tibi eſt, & fidus amicus,

cus, qui tibi omne bonum elargiri, omne malũ depellere poteſt. In ipſo totam fiduciam tuam,totam defẽſionem,& patrociniũ tuum colloca, & facile tibi ſuccedent vniuerſa. Sin vero homini cuipiam mortali, atq; adeo vel tibi ipſi fidere malueris, in fine verba tibi data, oleumque & operã perdita comperies.

Præteritorum peccatorum imagines, & inclinationes, imagine Domini noſtri Ieſu Chriſti quaſi clauũ clauo pelles. Si Deus tantam contulit efficaciam herbis,atque lapillis,vt cor-

poris

poris morbos vel mitigare, vel in totum etiam adimere poſſint, quantam putas virtutem ſanctiſſimæ ſuæ contulit paſſioni ad animarum ægritudines reſecandas? iſthac paſſione Domini tui fretus ante pedes Patris tui cęleſtis temet proſternẽs, eundem per ſingulos amariſſimæ paſſionis ſuæ articulos obſecra, vt tibi ſuccurrat. Ob minimam etenim paſſionis Chriſti recordationem, imo vel ob crucifixi Chriſti imaginem pio quãdoque animo inſpectam, à munificentiſſimo Domino ſingularia tibi retribuentur

gratiarum munera.

Imaginem, formamque Chriſti in homine tuo exteriori ſemper circumferes, eandemque tibi ob oculos figes omni tempore, omni loco, in omni opere, in proſperis, in aduerſis, intus & foris. Si manducas, intinge panem tuum in roſeis ipſius vulneribus. Bibis? in mẽtem tibi veniat fel & acetum à Domino in cruce potatum. Lauas? cogita te pretioſiſſimo Chriſti ſanguine lotum. Cubitum eundum eſt? recole Chriſtum in duriſſimo crucis ligno recubuiſſe, caput tuum in ſpineæ illius

coronæ ceruical reclina.

Rurſus in interiori homine tuo, in corde inquam tuo impreſſam ſemper habebis inexhauſtę illius imaginem charitatis, quę ipſum ſine vllis noſtris meritis tãta pro nobis ſubire & pati coëgit. Paupertatis etiam ipſius, humilitatis, manſuetudinis, conſtantiæ, abiectionis, & reliquarum virtutũ ipſius catalogus cordi penitus inſcriptus faciet, vt omnes cogitationes, omnia deſideria tua in purum ipſius amorem ſemel transferantur.

Verum vt gratia Dei in

te peculiarẽ ſibi locum inueniat, teipſum tute iuueris, & iuuerit te Dominus, occaſione peccatorum, quæ te maxime illectant, pro tua virili deuita: cogitationes, verba, opera tua vigilanter vbique tã intus quàm foris obſerua, ratione tua ceu fręno cor, aures, oculos, linguam, manus, ne pernicioſa efferãtur libertate, inflecte, rationem ipſam, & intellectum tuum, omnia opera tua præcedere ſine. Nã vbi ſenſuum excurſus velocior præcurrit, ibi fons malorum ſcaturit.

Ante omnia vero linguam

tuam à fabulis otioſis, quæ neque ad Dei honorem, neque ad animarum ſalutem quicquam conferunt, ſumma diligentia frȩnare ſtude. De omni quippe verbo otioſo, atteſtante ipſo Domino, reddituri ſumus rationem in iudicio. Bernardus. Multiloquiū externum grauiter eſt deteſtandum, at internum cum Deo colloquium longe eſt vtiliſſimum. Proinde quum neceſſario eſt loquendum, fiat, id candido prorſus pectore, verbis gratis, paucis, & humilibus, amputata omni diutius garriēdi materia.

Nulli vnquã moroſius verbis refrageris. Lubens cede alteri vel totam litem, qui contentioſius digladiari paratus fuerit, vt tibi pax cum Deo inconcuſſa permaneat. Nemini indignationis anſam præbeas: oculorum vagos circumflexus vbicumque fueris, compeſcas. Plurimæ enim pernicioſæ impreſſiones, motus, & irrecuperabilia damna ex incauto oculorum aſpectu in animam ſæpius inuehuntur.

Valeat mundus totus iſte, nam vana cuncta ſunt in ipſo, excepto Deo ſolo. Mature Deo famulare, qui te

docebit veritatem clare; vt in fine,ac in ſenio,multo inde fruaris gaudio. Exordiū quidem aſperum eſt & horridum, at vbi aliquantiſper proceſſeris, vſu molleſcit. Charitas enim Dei,& conſuetudo ipſa boni haud exiguam difficultatis partem leuant.

O ſi tantum quis laboris impendere velit ad Deum, & cœlorum regna aſſequēda, quantum ſtulti huius mundi admiratores exantlant ad congerendas fluxas diuitias, vanoſque mundi honores, dies ſane ipſi feſtus dedicaretur, & ingenti

Martyrum præmio potiretur. Quamobrem prima cura tibi ſit, vt mentem tuam, quantum potes, puram, nudam, tranquillam, & imperturbatam conſerues, ne vlla creatura, vllum vitioſum deſiderium (quod cor tuum aliquo modo diſtrahere, mentẽque obfuſcare queat) eidem imprimatur ac inhæreat.

In ſeparatione omnium accidentium, in cordis ac mẽtis quiete parmane. Nulli negotio tibi nõ commiſſo temet ingere, diuagationes noxias fuge. Solitudo, quies, recollectio mentis

taciturnitas, & vigilãs cordis diuinæque inſpirationis obſeruatio, baſis eſt vitæ ſpiritualis. Poſtremo non infrugiferum fuerit huius militiæ tyroni virum aliquem Deo charum, in hoc itinere probe exercitatum ſeligere ad quẽ omnes animi ſui æſtus referat, cui vice Dei obediat, ne videlicet proprio ſenſui inniti videatur, atque à diabolo (qui ſe quandoque in angelum lucis transfigurare ſolet) ſeducatur. Cauendum tamen, ne extra cõfeſſionem, ineptam aliquam leuitatis conſuetudinem cum eo contrahat,

ne hinc ſpirituali illa verecundia ſublata, profectus religioſus impediatur.

De certa vitiorum diſtinctione.

CAP. V.

QVamuis ob naturę fragilitatem, vniuerſa venialia (quæ vocant) peccata deuitare non poſſumus: deſideria tamen & affectiones peccandi per gratiam Dei in nobis bene mortificare valemus. Quod non tam vtile nobis, quàm neceſſariũ eſt, quum id vnum vitæ ſpiritualis ſit initium.

Hic operæpretium eſt ſcire, quam longo inter ſe diſtent interuallo accidentia (quæ vocant) & ſtabilia, ſeu permanentia peccata. Accidentia enim ex naturæ fragilitate plerumque eueniunt. Nam homo ſecum ſolus agens, non affectat quidquam quod ſenſus ſuos præter neceſſitatem oblectare, aut alioqui ad peccandum illicere poſſet, qualia ſunt vana colloquia, ineptæ ſocietates, fluxi honores, bene paſci, bene veſtiri, genio indulgere, &c. paratuſque eſt ad nutum Dei omnibus renuntiare, quæ-

cunque diuinis oculis ingrata eſſe cognouerit. At occaſione habita, facile in ea collabitur, quæ tamen ad mentem rediens, amare deplorat admiſſa, ab omnibus Deo diſplicentibus perfecte ſe auertens, & nulli ſtabili vitio diu ſciens prudenſque locum in ſe concedens. Hęc non ſunt adeo pernicioſa, quoniam accidens ſolum eſt vitioſum, propoſito & ipſo cordis fundo permanente incorrupto, quare & cõfeſtim à Deo dimittũtur.

Cæterum ſtabilia, ſeu permanentia peccata lõge ſunt peſtilentiora. Nam his ob-

noxij,

noxij, non expectata occa ſione, vltro ipſi ſemet inge runt & quaſi otioſi captan occaſiones peccandi, puta ridendi, garriendi, ludendi genio indulgédi, noua percipiendi, ſemet efferendi, alios deprimendi, contriſtādi: nummos, veſtes, libros, domos, ſupellectilia, aliave oblectamenta ſenſuum curioſa acquirendi & poſſidēdi, quorum Deus vera non eſt occaſio, quæque ad Deū ſcopum commode referri nequeunt. His inſtupeſcunt ſtolidi, his oblectātur: quod aliud nihil eſt, quàm creaturæ locū Dei in corde ſuo

tribuere. De talibus hominibus nulla ſpes profectus eſſe poteſt, quamdiu venialium iſtorum delictorũ affectibus penitus mortificãdis operam dare neglexerint. Neque quidquam eis, aut quam minimum prodeſt ſæpius iterata confeſſio. Nam licet aliquãdo videantur pœnitere, non tamen ex cordium penetralibus hæc eorum pœnitentia emergit, omniaque eorum benefacta imperfectione quadam ſordidantur. Quibus vitiis, haud ſecus quàm gypſo quodam craſſiſſimo, aut bubula pelle, oculi mẽ-

tis & intellectus eorum ita obteguntur,& obcæcantur, vt neque ſeipſos agnoſcere, neque diuinam in ſe gratiã recipere poſsint. Hæc etenim pellis internos eorum oculos aureſque ita obuelat , vt cernere nequeant & audire , quid ſit conducibile. Sicque totos triginta, aut quadraginta annos,ſpecie quadam ſanctitatis expoliti incedunt,vitia ſua tãquam leuia ſint,minimumque ponderanda,miris ſtrophis palliare , & excuſare norũt , rem ſtrenue geſtam, cœloque dignam putantes, ſi palam lætalia peccata nõ

admittant. Hac ſtolida confidentia diuinæ gratiæ effectui maxima obſtacula, ceu muros quoſdam vallaque objiciunt, nunquam ſe Deo ex animo reſignare volunt, raro vitam, moreſque corrigunt. Nam quidquid ipſis dicitur, perinde ac ſi ſurdis fabula caneretur, immobiles permanēt, opinioni propriæ, quaſi ſerico filo, periculoſe nimis inhærent: omnis etiam eorum conuerſatio in letalium peccatorum affectibus, quaſi ſuper os inferni, conſtituta eſt, quibus etiam mortalibus peccatis adeo ſunt vicini, vt non-

nun

nunquam in ea collabátur. priuſquam animaduertant. Horum plurimos (nam de palam ſceleratis iam non loquor) inopinatæ mortis nexibus videmus ſæpiſsime inuolui impræparatos, ac incertos, an ſalutẽ aliquam à Deo ſint cõſecuturi. Et ſicubi ſemel improuiſa mors ipſos peccato mortali obnoxios corripuerit, ibi repente diabolus nullo refragante, totos ſecum ad æternum deuehit cruciatũ. Hæc vitia, proh dolor! hodie adeo ſunt vulgaria, adeo manifeſta vt nihil ſupra Vnuſquiſque iam ſuos mo-

dos , ſuam conſuetudinem cu ſectari , ac tueri ſuum commodum intus canere, ſuum ſolatium quærere conatur ſedulo. Heu quantam erit cernere miſeriam in die extremi iudicij ! quando omniũ corda aperientur, quando omnia ſingulorum verba , cogitationes , opera in medium protrahentur addijudicabuntur, an Dei honorem magis , proximique ſalutem , quam ſuum commodum & ſolatium ſpectarint. Mihi crede, ſi compertum talibus eſſet, quàm periculoſum erit eis, quamque horrendum in ipſo mortis

ſuæ

ſuæ articulo, in Dei viuentis manus incidere, ſi modo correctioni morum, vitiorũque mortificationi operã ſedulam non impenderint, præ intolerabili tremore, toti medullitus obrigeſcerent, ac die noctequе perpetuos lacrymarũ fontes merito extillarent. Nam & ſi forte per Dei miſericordiã tandem ſunt ſaluandi, plurimos tamen annos in candente illa purgatorij fornace elixi, aſſati, torti adeo horribiles luent pœnas, vt ſi omnia omnium Martyrum tormenta (Auguſtino teſte) iſtis componas, luſus

verius quàm tormenta dicenda putaueris.

Ad hæc ſi perpenderent, quàm copioſo ſe præmio fruſtrentur, ob quodlibet ſolatiolum, ob exiguam voluptatulam, genio ſuo contra Dei beneplacitum conceſſam, ſine legitima etiam ſatisfactione in alteram ſecum vitam delatam: ſi hæc, inquam, perpẽderent, quãtumuis dira tormenta, atque adeo vel mortem ipſam ſubirent potius, quam vllũ minutum delictum in Deũ committerent. Quamobrẽ ſatis demirari nequeo mortales omnes tam pertinacẽ

ſui

ſui curam agere,nec naturæ ſuæ vitioſæ renuntiare,quũ tamen vera pax cordis, verum gaudium prorſus nullum ſit,niſi in Deo ſolo.

O quàm beata eſt illa anima quæ ſibi mori ſtudet, ô quàm nitida, quàm ab omni vitiorum affectuumque inordinatorum ſpurcitie ſit depurata, quàm tranquilla, quam immunis à pœnis, quàm aliena eſt ab omni metu,quàm eleuata ſpiritu, quàm vnita Deo, quàm felix in æterna felicitate.

De via Virtutum. Et primo de Humilitate.

Cap. VI.

Regia ad Deũ via nuſquam niſi in vera vitiorum mortificatione, veraque virtutum exercitatione inuenitur, in qua tamen conſtanter eſt permanendum, neque vſquam ex ea vel latum culmum ſiue ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram declinandum: alias certe deuiabit, etiamſi quis inter aſtra cœli per altiſſimas ſuas ſpeculationes nidum poſuiſſet ſibi. Iam vero qui

ro qui vmquam proficere deſiderat, nobiliſſimam virtutem humilitatem, fundamẽtum in corde ſuo iaciat, eamque ad mortem vſque mordicus teneat oportet, alioqui nulla ſpiritualis ędificij ſtructura perſiſtere poterit. Hanc eximiam virtutem Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſibi peculiariter elegit, nobiſque verbo & exemplo demõſtrauit. Mat. 10. dicens: Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde. Hinc & Diuus Paulus eamdem Chriſti virtutem appellat 2. ad Corint. 12. Libenter, inquiens, gloria-

bor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti.

Eſt autem humilitas, demiſſio quædã, hoc eſt, profunda quædam animi depreſſio ante ſummam maieſtatem Dei. Ad hanc virtutem conſequendã opus eſt, vt ipſemet eã à Deo (à quo omne bonum dimanat) feruentibus aſſidue precibus efflagites. Deinde vt omnibus animi viribus collectis, ſtudioſe pieque inſpicias, quĩdnã ipſe ſit Deus, quodque adeo incomprehenſe magnus, nobilis, & potens ſit Deus, vt quidquid vo-

luerit, poſſit, etiam ſi mille adhuc mundi, imo infiniti eſſent creandi, regẽdi, implendi, conſeruandi, perfecte, & ſine vllo defectu, aut labore, id Deus in ictu oculi, ſola voluntate æque facile poſſet, atque nos manum vertere. Itidem ſapiẽtia Dei adeo eſt inexhauſta, vt & ſeſe, & omnes pariter creaturas, omnes omnium hominũ cogitationes, omnia verba, omnia opera, omnes ſtellas cœli, omnes oceani guttas, omnia terræ grana, & (vt verbo dicam) omnia & ſingula penitiſſime calleat, agnoſcat, inſpiciat.

Rurſum adeo immenſe bonus eſt, vt perpetua illius fidaq; charitas, grataque benignitas, qua omnes creaturas inſpicit, amplectitur, diligit, nulla vnquam ingratitudine, nullis hominũ ſceleribus, quæ vnquam vel perpetrata ſunt, vel perpetrari poſſunt, extingui, vel irritari queat. Deus perpetuo manet æque bonus, æq; paratus quibuſuis hominibus etiã ſceleſtiſſimis, cum magno deſiderio ſubuenire, tantumque præſtare boni, quantum ipſe eſt, quantumq; valet in perpetuum. Neminẽ Deus lædere, nulli

malum

malum aliquod irrogare, aut vult, aut poteſt. Quamobrem quum commerentibus ſceleribus noſtris affli-ctamur aduerſis, non id Diuinę bonitati, ſed nobis potius imputãdum. Nam cum liberum noſtrum arbitrium ad Deum conuertere noluimus, id fõtem in nobis omnium malorum, & afflictionum aperit, obſtaculumque ponit, ne Diuinæ bonitatis capaces ſimus.

Præterea vide quàm potens, quàm bonus ſit Deus, vt omnia quæ ſunt, ex nihilo creauerit, noſque mortales ad tantam gloriam, &

nobilitatem elegerit, vt plane addubitem quomodo ad maiorem nos euehere potuiſſet. Ad imaginem quippe & ſimilitudinẽ Dei conditi ſumus, cum ipſo futuri per gratiam, quod ipſe eſt per naturam. Et cum propter peccata noſtra perpetuo periiſſemus æterni incendij fomenta futuri, clementiſſimus Dominus noſtri miſertus eſt, ſeipſum profũdiſſime humiliauit vt nos exaltaret, humanam noſtram naturã aſſumpſit, ita præclara facinora in ea geſſit, tanta virtute, tanta charitate in ea effulſit, vt

merito

merito nunquam ea obliuioni tradere,ſed die noc̃teque (patet enim locupletiſſimus attente obſeruãtibus, & pie contemplantibus recogitãdi campus) toti in iis verſari debeamus. Omnium pauperrimus factus eſt, omnium infimus, cõtemptiſſimus omnium, qui vnquam ſub cœlo vel erunt, vel fuerunt. Vitam humilem, placidam, ſanctã, inculpatam prorſus vixit, poſt quam tamen omnium ignominioſiſſimam, & amariſſimam ſuſtinuit mortem, qualem in cũctis retro ſæculis nullus vnquam facinoroſus ſu-

ſtinuit, donec venerandum ipſius corpus lacerum, vulneratumque totum, ſacroſancti ſanguinis vix pauculas quaſdam guttas ſibi retineret. Hæc omnia pro ſceleratis illis peccatorib. (qui ipſum, vtpote inimici, ſummo odio proſequebantur, quorum aliquot mortis etiã ipſius rei erant) ex tanta, tamque ineffabili ſuſtinuit charitate, vt & hodie (ſi fieri poſſet, & opus foret) pro iis ipſis, qui ſcelerũ ſuorum enormitate, iterato eũ crucifigunt, iterato mori paratus ſit. Hæc mirabilia Chriſti opera, mirabilioraq; tor-

mẽta, mirabiliſſimæ, & immenſæ illi charitati, quæ ipſum ad hoc coegit, quamq; adhuc erga nos retinet, ne comparanda quidem ſunt.

Deinde conſidera innumera Dei in te beneficia, & fidelem eius pro te curam, quam omni momento ab ipſo percipis tantam, vt ne ipſe quidem comprehendere queas. Et quod tam paterne, tamque liberaliter in vniuerſis neceſſitatib. tuis, in corpore, & anima tibi prouideat, quòd à tam diuerſis preſſuris, & anguſtiis animi, in quas ſæpius incideres (vt ſunt varij rerum

humanarum caſus) niſi Diuino ipſius præſidio aſſidue fulcireris, te præſeruet.

Quum ad hunc modum humiliter contemplatus es diuinæ maieſtatis excellentiã, qualis ſcilicet eſt Deus, qualia pro te fecit, quare fecit, quodque ex mera charitate fecit: non ex auiditate gloriæ, quoniam hinc illi nil gloriæ, aut beatitudinis accedit: non ex dominandi libidine, quoniam ipſe noſtrorum non eget. Tum è regione ad temetipsũ oculos flecte, & quis ipſe ſis attende, quàm ſcilicet ex tuapte natura pauper, miſer, &

plane nihil ſis, ex quàm vili nihilo prodieris, prius damnatus quàm natus: quodque aliud nihil ſis quam fœtidũ quoddam doliũ, quod omnia ſibi infuſa corrumpit, conſpurcat, ac in nihilum redigit: quodque ſemper & ad nihilum tendit, & in fœtido nihilo terminatur.

Porro quòd intus tot vitiis ſis adopertus, vt niſi Diuina gratia te aſſiduẽ labaſcentem ſubleuaret, atque etiam præſeruaret, neſcio in quæ horrenda flagitia præceps rapereris, poſt quæ tãdem ad inferos cum omnibus cacodæmonibus æter-

no concremandus incēdio detruderetis.

Poſtremo quod pium illum Dominum infinitis tuis ſceleribus corde, ore, opere perpetratis ſępius prouocaſti, fideli illi Patri, & Domino ingratus, & infidelis fuiſti, ipſum auerſatus es, illius honorem pure in omnibus nō ſpectaſti: tempus pretioſiſſimum, ad vſuram tibi à Domino conceſſum, parum vtiliter expendiſti, tuam & aliorum animas ſacroſancto Chriſti ſanguine redēptas, tuis ſceleribus violenter ei abſtraxiſti, diaboliq; ſeruitio mancipaſti. Nihilomin⁹

tamen tibi pepercit fideliſſimus Pater, nec ſatanæ vllam in te poteſtatem (quod optimo iure potuiſſet) conceſſit, tot annos aſſiduè delinquentem maxima cum patientia tolerauit: expectās donec reſipiſceres: ab innumeris grauibuſque peccatis (in quæ fortaſſe incidiſſes) te præſeruauit, blande leniterque quaſi vellicans ſuis inſpirationibus, aut aliis quibus voluit modis, ſæpius te admonuit, ex ſcelerata vita ad correctiorem reuocauit, ex inimico amicum te ſibi fecit (quod ſane plus habet negotij, quàm

ipſam mundi machinam ab integro reformare)te reuertentem obuio ſinu excepit, innumera enormiaque peccata tibi adeo plene ignouit, vt non ſolum ea tibi nõ exprobrare, ſed ne meminiſſe quidem eorum velit vnquam. Omnia tibi in melius commutauit, & quæ culpa tua collapſa perditaq; fuerant, in integrum reſtituit, tot pretioſa tibi munera largitus eſt, multoq; pretioſiora addidiſſet, ni tua inſigni ingratitudine præpeditus fuiſſet.

Ad hæc perpende, quot hominum millia æterni in-

cendij iam cruciatus ferunt, qui te multo minus Dominum offenderunt, quibus ſi tantum lucis, tantum gratię, tātum beneficiorum, quantum tibi impenſum fuiſſet à Domino, eo miſeriarū nūquam detruſi fuiſſent, ſed te multis paraſangis, lōgoque virtutum interuallo pręcurriſſent. Nihilominus tibi adhuc pepercit Deus, illis perpetua, ſed non iniuſta cenſura damnatis. Quibus omnibus, imo & pluribus, quàm vel commemorata ſunt, vel commemorari ab homine poſſunt, rite pēſitatis: tum maxima cum

indignatione contra te cō-
uerſus, præ rei indignitate
quo te vertas ignorabis. In-
dignum te reputabis ſacrā
ædem ingredi, crucifixique
imaginem vel eminus in-
tueri: dignum vero quem
ob ſcelera tua hoc in loco,
viuentem vidētemque tel-
lus iam deglutiat, indignum
quem ſuſtentet, cui alimo-
niam præbeat. Nullum de-
nique ſtatum adeo puden-
dum, nullam vtilitatē adeo
cōtemptam, aut abominan-
dam poſſe reperiri putabis,
quam te non optimo iure
(ſi alias rem iuſtà lance tru-
tinare velis) millies com-

meruiſſe iudicabis.

Proinde faſtuoſo iſthoc animo tuo prorſus humi deiecto, ne vnam quidem aquæ guttulam ſumere, nec leuiſſimum quoddam verbulum temere proloqui, niſi cum humili timore, fiduciaque ad Deum, audebis. Quin & mirum tibi videbitur, quòd te in hac profunda deiectione, & indignitate perpetuo te non contineas, quod vel exiguam ſuperbiæ cogitatiũculam animum intrare ſinas. Imo ignorabis quodnam pharmacùm huic malo imponas aliud, quàm vt fideliſſimo

Domino tuo illud reuelans, te & omnia tua illi plene in manus tradas vt deinceps de te,deque omnibus creaturis ſuis, tam in hoc ſæculo, quàm in futuro faciat, quemadmodum ſibi collubitum fuerit. Quidquid de excellentia, ac fidelitate amoris diuini intelligere vales, minimum quiddam, imo nihil eſt, ſi ei, quod in ſe reuera eſt Deus, conferatur. Rurſum quidquid de paruitate, vilitate, ſceleribuſque tuis imaginari potes,pręter id quod reuęra ex ſe ſunt, puſillum admodum eſt iudicandum.

Quapropter te quã profundiſſime humiliabis, abnegabis, & ſuſtinebis omnia quæcunque tibi ſuperuenire poſſunt mala, cogitans quòd ob flagitia tua inferni iam tormentis merito adiudicatus eſſe deberes, reputans etiam te peſſimum totius mundi peccatorem, atque ab omnibus talis reputari deſiderans, quantum in te eſt, dignum quidem te agnoſcens, quem omnes auerſari, & affligere debeant, quemve pro peſſimis meritis nunquam ſatis contemnere queant. Lætaberis etiam, aut ſaltem non

nimium contriſtaberis, iniuria preſſus, contẽptuque affectus. Qui vero hæc patienter ferre non valet, is profecto nondum ſibi plene diſplicet, is nondum perfecte humilis eſt, imo ſuperbię adhuc radicem intra ſe occultam confouet.

Non ſolum autem contemni, verumetiã indignus minuſque humilis iudicari deſiderabis, patienter hoc accipiens de manu iuſtitiæ diuinæ, quæ talem contemptum tibi ſuperuenire permittit: deque liberaliſſimæ eius miſericordiæ manu, quæ omnia in tuum com-

modum ita diſponit.

Hinc exorietur in te liber acceſſus, certaque ſpes ad Deum, imo ardens quoddam deſiderium Dei, ſemper ac in omnibus ipſum intime laudandi, ac gratias agendi, & non videbis, quo pacto ſat honoris Deo, ſat reuerentiæ exhibeas. Nam & ſi ſolus quouis momento tantis laudibus, quãtis omnes creaturæ pariter, eum poſſes extollere, minimum tamen quiddam, imo nihil prorſus eſſet, ſi maieſtati eius, qua vere omni laude digniſſimus eſt, ſi munificétiæ eius, qua nos totos ob-

ſtrictos habet, conferatur. Quapropter & te ſatis deprimere, & Deum ſatis extollere poteris nunquam. Quicquid autem in te boni eſt, non tibi, ſed Deo acceptum feras oportet: quidquid vero mali, tibi vni imputandum.

Huiuſcemodi excellentiæ, fidelitatiſque diuinæ, ad paruitatem infidelitatemq; noſtram contemplatio tantum in ſe habet gratiarum, & amorum, vt mirũ ſit nos prę amoris magnitudine totos non liquefieri, aut aliis de rebus vnquam cogitare, vel verba facere poſſe. Nam

hæc exercitatio vtiliſſima eſt, & veluti introductoria ad omnium virtutum, perfectionum, cordiſque tranquillitatem cõſequendam, quam nulla valet creatura diſturbare, quoniã ita profunde ſe depreſſit, vt à nulla queat creatura reperiri.

Incredibile dictu quam horrendis tentationibus & vitiis diuexetur, interdum & concutiatur homo Chriſtianus, quibus tamen credere non debet, quin potius in ipſum pectoris ſui fundum, in virtutum, inquam, ſuarum (ſi ita loqui liceat) nihilitatem profun-

diſſime demerſus., vniuerſam hanc turbidam tempeſtatem ſupra ſe tranſire permittat,vniuerſas dęmonum acies,cœlum, terrā,& quidquid in eis eſt,acriter ipſum oppugnare ſinat. Omnia iſta adeo illi non oberunt, vt mirifice cōduxerint etiā, ſi in propriæ vilitatis contemplatione , inque virtutum ſuarum nihilo,cum humili quadam ſubiectione ſub Deo , ſubque omnibus creaturis , per veram abnegationem,contemptumque ſuiipſius,ſe continere ac ſepelire valuerit. Nam tum Deus pro ipſo decertabit,

ſublimitate ſua ad iſtius humilitatem demiſſa.

Ecquid multis miſer diſtraheris? Iſtud vnum tibi eſt neceſſarium (quod & è cœlo lapſum credidit antiquitas) Noſſe teipſum quinam ſis. Valeant omnes artes, diſcedant curæ multiplices. Id vnum diſce ſolum, & totius eruditionis arcem occupaſti.

Hæc etenim humilitas virtus eſt adeo excellens, adeo præclara, vt verbis cōſequi nequeas, quę & quanta homo vere humilis, à Deo impetrare poſſit. In tali namque homine dona

operationeſque Dei, nullo vnquam obſtaculo aut impediuntur, aut repelluntur, atque ideo ad culmen perfectionis à Domino deducitur. Porro quæcumque Dominus de ipſo facere voluerit, quidquid ei ſuperuenire permittit, id totum perinde, ac viuidum quoddam inſtrumentum Dei, tranquillus ipſe patitur, non agit. Nã & omnia cum gratiarum actione nude accipit de manu Domini, & omnibus tamen exiſtimat ſe indignũ. Infirmitate premitur, ſuſcipit de manu Domini ad vtilitatem ſuã, gratias agẽs.

Incolu

Incolumitate lætatur, itidẽ Deo gratias agens ad diuina obſequia haud ſegnior accurrit. Contemnitur, maiori ſe contemptu dignũ ducit. Honoratur, haud ſe tali dignatur honore, ſed tanto ſe magis deprimit, conſcius propriæ infirmitatis: omnibus diuinæ pietatis beneficiis peccando ſeipſum plane indignum reddidiſſe, ingenue confitetur. Donis Dei non ſolum non extollitur, verum etiam ſatis demirari nequit inſignem diuinæ bonitatis erga ſe indigniſſimũ peccatorem munificentiam, ac cum ingenti gratiarum

actione ea dona de ſola Dei gratuita benignitate ſuſcipit, iuxta quod Deus bonus eſt, idque gratis.

Ita tandem principium veritatis eſt diſplicentia ſui. Sui autẽ diſplicentia emendationem ſemper præcedere debet. Nam quo pacto emendabo, quod antea non diſplicuit? In omni tribulatione efficacius pharmacum nullum eſt, quàm abnegare, abrenuntiare, auerſari ſe ipſum. Quum igitur alter te contemnens, id facit, quod tute tibi ipſi merito facere deberes, is adeo non officit, vt adiumento etiam tibi

ſit,

ſit, viamque ſternat ad conſequendam ſalutem. Mihi crede, nõ tibi melius aliquid fieri poteſt, quàm corripi, contemni, contumelia affici, modo eo recte quemadmodum par eſt; vtaris.

Quoties quis corde agnoſcit, & ore confitetur ſe viliſſimum peccatorem, reum damnationis perpetuę, tunc præcipue veræ iuſtitiæ veriſſimum iecit fundamentum, Deoque concordat, mox liberandus per eum. At vero quoties ſe iuſtum, aut alioqui aliquid eſſe autumat, mẽdax eſt, & ab æquiſſimo iuſtitiæ vindice con-

demnabitur. Nam quod tam præclara Dei dona nullum in nobis locũ inueniũt, arrogantiæ noſtræ vitio fit, nõ ſolum in ſpiritu, verum etiam in natura. Quanto profundius nos ipſos humiliamus, tanto nos Deus magis exaltat: contra, quanto nos ipſos magis erigimus, & amamus, tanto nobis Deus magis elongatur, ſecũdum gratiã, inquam, munificentiamque ſuam. In multis ſane mortificari debet natura, priuſquam talem quis eſſentialis humilitatis habitum in corde ſuo acquirat: vt ſine labore ad

vilia, & contempta ſuapte ſponte feratur, vtque honor ei, dolor, & confuſio conſolatio videatur. Vnus tamen naturaliter altero propenſior eſt ad humilitatem; caſtimoniam, cæteraſque virtutes, atqui ob id ſanctior eſt nihil. Sed qui abundantiori ad Deum fuerit charitate, quippe accuratius & diuinã obſeruat volũtatem, & obſeruando rebus ipſis pro ſua virili, per veram ſui abnegationem ſatisfacit; is demum vere religioſus, vere Deo charus omnium calculis iudicandus eſt.

Haud curat Deus, quis

qualiſve aliquando fuerit homo, aut ad quæ natura propenſior, quámve prçclara exerceat facinora, quantum exantlet laborem : ſed quanta polleat charitate, quàm rectam ad Deum habeat intentionem, & quomodo ex illis operetur. Charitas Dei nunquam eſt otioſa, operatur magna vbi eſt, ſi vero operari renuit, charitas non eſt. Aliqui etiã ingenitum ſibi habent dulcem quemdam affectum ad ſummum bonum : ſed quãtum ſeipſos abnegant, & pro viribus ſecundum hoc operãtur, tantundem etiam

habent diuinæ charitatis,& nihil amplius.

De relictione (quam vocant) & abnegatione propriæ voluntatis.

Cap. VII.

Ex virtute humilitatis pullulat virtus obediẽtiæ,ac ſubmiſſionis propriæ voluntatis ſub Deo, ſubque omnibus hominibus propter Deum.Per haſce ſiquidem virtutes homo ſe funditus diſcet abnegare,auerſari, liberumque ſuum arbitrium à Deo ſibi donatum,

mo vero & ſeipſum, hoc
eſt,quidquid ipſius eſt quic-
quid ſuum eſt, quidquid ei
accidere,quicquid ſuperue-
nire poteſt, in tempore &
æternitate totũ id diſcet re-
linquere, reſignare, offerre
altiſſimo beneplacito Dei,
ipſumque Dei beneplacitũ
in faciendis & omittendis,
in patiendis,& fugiendis &
omnibus in rebus intus
ſtrenue obſeruare ſtudeat,
vt quidquid à Deo præce-
ptum,quidquid ei placitum
fuerit, rite peragat: contra,
quidquid ab eo prohibitum
quidquid ei minus gratum
eſſe nouerit,omittat. Porro

ad quæ

ad quæ frequẽtius à Deo ſe inuitari ſentit, ea ſola ſequatur, propriamque volũtatem, animique propẽſionem pro viribus atque ingenio compeſcat, ac propter Deum derelinquat.

Ad hæc ſponte ſe ſubjiciat atque obediat, non ſolum ſuperioribus ſuis, verumetiam omnibus quibuſcum agit & conuerſatur, demiſſo quodam obedientique animo, volũtariaque promptitudine, ad quæuis honeſta, & licita perficienda, cum violenta abnegatione, & mortificatione inordinati amoris ſui, propriæque vo-

untatis,ſemper dicens cum Paulo Actor. 9. Domine quid me iubes facere? Caueat etiam ſummopere, ne quidquam ex propria faciat voluntate, ſed tota fiducia ſua in Chriſto ſolo collocata, nulli priuatim, niſi dilectiſſimo Domino ſuo placere appetat, ob nullam rem vnquam mœrore afficiatur, niſi quæ Domino Deo ſuo diſplicuerit. Omnia de manu prouidentiæ diuinæ, ſine medio aliquo, nude pureque accipiat, non à creaturis, quæ non niſi inſtrumenta ſunt Dei. De omnibus etiam accidentibus,

ſiue

ſiue grata ea ſibi fuerint, ſiue ingrata, Deo gratias agat, qui hæc omnia operatur, & fieri permittit ad commodum ipſius. Quæcũque viderit, vel audierit, quæcunque reſcierit, quantum poteſt, ad ſummum Dei honorem referre ſtudeat, omnia vndecũque ſibi aduenientia accurate perluſtret, vt optima quæque inde ſibi eliciat.

Hic iam ſumma vigilantia, ſumma ſui obſeruatione, totis etiam animi, & corporis viribus opus eſt, priuſquam perfecte ſe quis relinquere, ac Dei potiſſi-

mum honorem in omnibus inueſtigare poſsit. Ita demum Deus in omnibus ſuis creaturis, ſceleratis & iuſtis æqualiter inuenitur, qui communis earum omnium eſt conditor, conſeruator, eſſentia. In omnibus quoque relucet eius omnipotentia, ſapientia, & miſericordia, iuſtitia, & cætera.

Eſt enim Deus ſupereſſentiale bonum, quod vnicuique creaturæ vicinius ac penitius eſt quàm ipſa ſibi: cõtra cuius voluntatem vel fieri, vel vno momento ſubſiſtere plane poteſt nihil.

Quare illi quam remotiſsime abſint oportet, qui Diuinæ volūtati odioſius ſemper obſtrepunt,& reluctantur, omnia ex ſua ipſorum ſententia fieri volentes, iis talis pax eſt,qualis in inferno eſſe poteſt,hoc eſt,prorſus nulla, ſed perpetua potius anxietas, æterni cruciatus.

Cæterum homo qui perfecte omnibus renuntiauit, probe reſpondet Deo, ſemperque pacem ſibi habet familiarem, tam in triſtibus, quàm in lætis rerum ſucceſsibus. Deus enim ibi plane præſto eſt, vniuerſa

hæc faciens, vniuerſa hæc ipſe exiſtens. Quinam igitur inflicta tribulatio intolerabilis vlli videri poſſit,in qua Deum ipſum conſpicit, in qua Deum ipſum inuenit, in qua Dei voluntatem perficit,& propriam voluntatem prorſus nõ agnoſcit? Talis homo in hoc ſæculo ſimul atque in futuro,amœna paradiſi voluptate perfruitur, plurimiſque occultis conſolationibus à Deo reficitur.Quæcunque ei accidunt,quæcunque non accidunt, quidquid Deus per creaturas ſuas operatur, quidquid non operatur, id

totũ illi proſperrime cedit.

Ad veram quoque abnegationem attinet, vt voluntatẽ ſuam quilibet ſub Deo, & ſub hominibus pure propter Deum, ſine mora, ſine retractione, hilari corde ſubdat ac reſignet, in omnibus illis quæ Diuinis iuſſis manifeſte non repugnant, idque citra vllum delectũ, hoc vel illud, libenter, vel illibenter faciendi, vel omittendi. Hic namque & natura profundiſſime deprimitur, & ſpiritus ſublimiſſime exaltatur.

In illo Chriſti verbo, quo ait: Pater non mea,

ſed tua voluntas fiat; totius noſtræ ſalutis cardo conſiſtebat.

Præſtantiſsima autẽ, Deoque gratiſsima, oratio eſt iſta, Dona mihi, quæſo Domine, vt altiſsimum beneplacitum tuum in omnibus circa me perficiatur.

Hæc precatiuncula (verbis quidẽ permodica) omnia tranſcẽdit, adeoque cœlũ ipſum penetrat. O quàm iucundum eſt, ſemper ſubiectum eſſe ſummæ voluntati Dei, eamque ante omnia, poſt omnia, & in omnibus amplecti! Quid eſt ergo homo propriæ volũtati deditus?

ditus? niſi qui cum Deo, cũque piis omnibus, nullam prorſus communionem habet, ſed alienus eſt totus. Quæcumq; ſibi ſemel perſuaſit, iis adeo inſtupeſcit, vt inde auelli penitus nõ poſſit. Quod profecto nõ aliũde quàm ex ſuperbiæ radice originem ducit. Hinc fit, vt & plurimos ſemper habeat delectus, pacem nullam, gratiæ item diuinæ capax non ſit.

Ex propria namque voluntate (ſicut ex matre filia) inquietudo diſcordiaq; omnis naſci ſolent, ſiue id ſciatur, ſiue ignoretur. Quam-

obrem primo omnium tibi ipſi bellum inferas, inordinatoque te amore proſequi dimitas, & vniuerſa dimiſiſti. Sic demum ſpecioſa libertate potitus tuiipſius victor efficieris. Quid autem ſpecioſius eſſe poteſt homine ſui victore, ſuique compote? Mundus & çacodæmō hoſtes noſtri perpetui haud nos aliis copiis oppugnant, quàm nobis ipſis. Proinde primo omnium contra teipſum aciem dirige, & vniuerſos hoſtes tuos debellaſti.

Quum variis tribulationibus, iniuriis, laboribus

opprimimur & diuexamur, non triſtandum nobis, ſed exultandum potius eſt: opprimitur enim & proteritur acerrimus ille hoſtis, proprietas noſtra, ſpoliarique incipimur eo, quod antea priuatim & quaſi peculium poſſidebamus. Quid oro ingratius, quid odioſius eſſe poteſt proprietate illa noſtra, quæ vniuerſas calamitates, in caput noſtrum cõuehit, quæ obſtaculo nobis eſt, ne Deum cum diuitibus donis ſuis ſuſçipere mereamur? Quiſquis per minimã etiam abnegationem volũtati propriȩ renuntiat, is ta-

metſi haud ita videatur, veriſſime ſua voluntate perfruitur, Deoque omnium longe ſit gratiſſimus, gratiæque ſuſcipiendę maxime idoneus.

Et quemadmodum homo propriæ voluntati addictus, difficulter ſe abnegare valet,(mauult enim vt ſibi potius obſecundent alij, quàm vt ipſe aliis obſequatur:)ita è diuerſo homo proprię voluntati demortuus,aliis mauult morē gerere, alios tolerare, aliis obedire, quàm imperare: ſuperbia quippe ambitionis mater in ipſo ſemel extincta eſt. Deus

etiam in tali homine pro voto ſuo operans, ad perfectionis culmen eum adducit.

Si regnum quoddam, imo ſi vniuerſum quis mundum relinqueret, ac ſe ipſum inordinato amore poſſideret, nihil omnino reliquiſſe putandus eſt. Contra qui ſe (vt aiunt) relinquit, huic nō opes poſſeſſæ, non honores exhibiti, non amici familia res quidquam obſunt, quoniam mēte iis non inhæret, ac paratus eſt libenter omnibus renuntiare, quoties id honoris Diuini popoſcerit ratio.

Diuitiæ, bona valetudo, corporis robur, prudentia, paupertas, ægritudo, tribulatio, hæc omnia dona ſunt altiſſimi Dei, quibus pij quidem hic vtuntur ad honorem Dei, impij abutuntur ad damnationem ſuam perpetuam. Scire deſideras an te vere abnegaſti? Audi ſi ob confuſionem, diſpendium, aut aliud iſtiuſmodi priuatim te attingens, grauiori mœrore corriperis, quàm ſi alteri cuilibet accidiſſet: id certiſſimum eſt argumentũ, te priuato adhuc amore infectum eſſe, ac nõdum perfecte abnegaſſe te-

ipſum.

ipſum. Nam qui vmbraticas iſtas opes nimio mœrore deplorat amiſſas, hoc ipſo teſtatur ſe indignum earum fuiſſe poſſeſſorem, dū quod ſolius erat Dei, id ſibi peculiariter vſurpare voluit. Qui vero propter confuſionem, vel contemptum plus æquo excandeſcit, hoc argumento ſe reuera omni confuſione declarat digniſſimum, dum honorem ſoli Deo debitū, ſibi adſcribere conatur: amor etiam creaturarū nondum in eo perfecte extinctus eſt.

Chriſtus Matt. 16. Si quis vult poſt me venire, abne-

get ſemetipſum(hoc eſt,volútatem ſuam) & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me. Hæc eſt via regia ad æternam felicitatem.

Quamobrem vigilanter attende tibiipſi, & vbicunque te, & quæ tua ſunt nimium quæris, aut inuenis, ibi ocyus fac abneges, ſiue relinquas te ipſum. Nam quanto celerius te abnegaueris,tanto poteris facilius, & quanto frequentius, tanto exercitatius. Quocumque enim modo egeris, ſiue diſtuleris rem, ſiue maturaueris,niſi à tui abnegatione, vitiorumque mortificatio-

ne

ne adorſus fueris,ad nullam bonam frugem vnquã peruenire poteris. Quantum te & creaturas vniuerſas abnegas,ſiue exis, tãtum Deus cum omnibus donis ſuis ſe tibi inſinuat , ſiue intras. Contra , quanto creaturarum amor te magis opplet, & poſſidet , tanto Deus remotius excluditur. Rurſus quanto tibi & vitiis tuis perfectius mori ſtudes, tanto Deus in te magis viuet, tantoque ei ſimilior efficieris.Itaque quo plus eſt mortificationis , eo plus eſt in homine diuini ſaporis. Et qui vitiorum ſuorum faſci-

culos deprimentes promptius abiecerit,is ſublimius exaltabitur, Deoque familiarius per charitatis vinculum coniungetur, omnium calculis iudicatus ſanctiſſimus.

Quare nullis parcas impenſis, nullis laboribus, relinque omnia propter omnia, & inuenies omnia in omnibus: inuenies veram cordis tranquillitatem, nullo facile perturbādam, quoniam in Deo fundata eſt. Nam quidquid priuatam ſpectantes vtilitatem, immenſo dolore & labore inueſtigamus, id noſipſos ab-

negantibus, Deoque adhærentibus abũde ſupeditatur.

Non tam attendere homines deberent qualia operantur, quàm quales ipſi ſint. Si ipſi intus ſinceri sũt, itidem & opera eorum ſincera erunt. Animus enim religioſus recta intentione ad honorem Dei ſuſpenſus, vniuerſa opera ſanctificat.

Si nos totos Deo reſignaremus, ipſoq; freti, omnia tã intus, quàm foris nobis aduenientia, intrepidi expectaremus: omnia nobis tam eſſent certa, quàm ſunt ipſi Deo, & tum demũ guſtaremus, quàm ſuauis eſt

Dominus, Verum rariſſimi (proh dolor!) ſunt hodie, qui ſe voluntati diuinæ penitus reſignant atque ſubmittunt, ſiue hoc attendant ipſi, ſiue ignorẽt. Siquidem vehemens ille impetus feruor, & deſiderium Dei iam plane in nobis refrixit, nec aliquis eſt, qui Dei cauſa quidquam moleſtiæ perpeti velit amplius. Nemo eſt qui adeo ſe totum abnegare, aut relinquere poſſit, vt non adhuc abunde habeat, quod relinquat.

Vna ſalutatio Angelica, cum plena tui abnegatione ad honorẽ Dei prolata, Deo

eſt acceptior quàm integrũ pſalterium cum voluntate propria, tuique confidentia millies decantatum.

Si poſt perfectam etiam tui abnegationem (vt interdum fieri conſueuit) incauto tibi verbum aliquod aſperum, aut iracundum elabatur, non eſt quòd hinc animũ deſpondeas, id Deus tuo commodo fieri permittit, quo tuam ſic imbecillitatem clarius tibi ob oculos ponat.

Ad mentis elationem te incitante diabolo, quàm profundiſſime in maximam vilitatem, aut nihilitatem

meritorũ teipſum dejicies, vt ſic ſubſidant tibi arro gantiæ criſtæ: ac humilieris tam coram te, quàm coram hæc audientibus. Nam ſi patientiam, ac manſuetudinem tuam foris oſtentaſſes, forte in mentis elationẽ ſublatus fuiſſes. Proinde quũ vigilare delectat, ſomno quandoque indulgendũ erit; quum ieiunare cordi eſt, manducandum, &c. Hęc omnia ad prædictam vilitatis tuę conſiderationẽ, viam tibi ſternent.

Homo vere ſibiipſi abnegatus, qui & ſe, & omnia ſua penitus reliquit, is adeo

firmiter in Deo fundatus eſt, Deoque ipſo adeo circundatus eſt, vt qui attingere ipſum velit, Deũ prius attingat oportet. Hunc etiã ſi quid pati neceſſe erit, ſi quid ei accidet vnquam, ab authore Deo, & per Deum prius ipſi accidere debet, vnde & ſaporem diuinum longe dulciſſimum in Deo conquirit. Nam ſicut ad Deum nullũ appropinquare malum, ita ab eodẽ nulla poteſt dimanare amaritudo.

Quiſquis ad iſtum modum ſe abnegat, huic nihil prorſus obeſſe poteſt, non confuſio, non afflictio, non

infernus, non diabolus, non quiduis aliud. Quoties autem in ſimilitudinem quandam. Dei trāſit homo, quòd ſcilicet ita charus ei fiat Deus, vt ſe totum quantus eſt homo abneget, nec aliud quippiam in tempore, vel æternitate, quàm ſolum illum Deum ſuum deſiderat, hic plerumque omniū peccatorum ſuorum conſequitur veniam, pleneque ab iis (etiamſi omnia omniū hominum flagitia ſolus perpetraſſet) liberatur. Omnia namque hominum flagitia ad inexhauſtam Dei miſericordiam ne tanta quidem

ſunt,

ſunt, quanta vnica aquæ guttula ad oceani vaſtitatem. Nec ſana paruo cõſtat priuſquã ad ſui perfectam quis abnegationem pertingat. Nam natura quæ ſua ſunt ſemper quæritans, non niſi labore improbiſſimo mortificari valet.

Ita tandem abnegatio iſta, & relictio ſui regia eſt ad Deum via, adque ipſum verticẽ perfectionis Euangelicæ.

De fraterna charitate.
CAP. VIII.

QVisquis Deo per charitatem coniungi deſi-

derat, mortales vniuerſali quadam flagrantique charitate diligat oportet, vt eos ad æternam felicitatem pertrahat. Corde quoque ſit manſueto, clementi, materno, quod cōpaſsionis affectu facile moueatur, & omnis paupertatis, miſeriæ, imbecillitatis omnium hominum particeps ſit. Se quoque totum aliorum neceſſitatibus ſubueniendis, citra vllam perſonarū exceptionem effundat. Aliorum proſperitatibus cōgauiſus, Deo inde ex animo gratias agat, malis eorum condoleat: ſicuti Chriſtus Ioannis 13.

teſtatur

teſtatur dicens: In hoc cognoſcent omnes, quòd mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Et: Beati miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus. Et: Qua mēſura menſi fueritis, remetietur vobis. Si igitur multum miſericors fueris, multum etiam miſericordiæ conſequeris: ſi parum miſericors fueris, parum miſericordiæ cōſequeris. Si omnino miſericors nō fueris, nihil omnino miſericordiæ conſequeris. Breuiter, quales vis vt tibi, peccatiſque tuis ſe Deus exhibeat, & homine, talem te

exhibeas fratri tuo, & peccatis illius. Ingenium ſemper habeas, fauorem, & affectum omnibus & ſingulis hominibus ſubueniendi: & vbicumque proximũ tuum ſeu interna, ſeu externa aliqua tribulatione inueneris oppreſſum, ibi vera animi compaſsione opem ei, & conſolationem à Deo exorabis. Sin vero ipſe vel conſilio, vel auxilio prodeſſe miſero quiueris, quantum potes, non omittas. Si modicum præſtare potes, modico etiam ſuccurras, atque adeo (ſi aliud nihil potes) vel placido humanoque verbo

miſerum conſoleris, & propitiam tibi propterea experieris Domini tui clementiam.

In vnoquoque homine ſanctiſsimæ Trinitatis imago veneranda:& incidentes menti aduerſus proximum amarulentiæ,melle charitatis Diuinæ condulcorandæ, & è veſtigio expellendæ. Nemo aſpernandus, nemo quantumuis infamis, aut flagitioſus temere iudicandus: quin potius ſeipſum lynceis oculis homo totum perluſtrare debet, ac quod in eo ſplendidum videtur, omnibus modis extenuet,

defectus tantum negligentiaſque ſuas maximi ponderet. Proximus autem candidis oculis inſpiciendus, virtutes (ſi quas habet) in cœlum vſque ſuſtollat, ex muſca, ſi fieri poteſt, elephãtum faciens: vitia illius excuſet, contegat, omnia in melius interpretetur: quæ coram proferre non audet, ea nec à tergo ſuſurret. Opus parum in ſe honeſtum, recta intentione (qua forte fieri potuiſſet) excuſes, aut alioqui humanæ naturæ imbecillitati imputes, aut certe Deum ad illius commodum, id ita forte permi

ſiſſe. Denique quòd modo forſitan reſipiſcens, Deo reconciliatus ſit, teque multo humilior & ſanctior effectus. Poſtremo quòd ſi tu tot tentationibus obiectus, tot irritamentis prouocatus fuiſſes, nulli dubium, quin multo fœdius corruiſſes. Ad hunc modum apiculæ inſtar ex omnibus optima quæque colligere ſtudebis.

Mirum quàm plerique ad alios dijucandos ſunt oculati, quàm ſeueri aliorum Ariſtarchi, quàm ſibi pulchre Mœuij, qui dum in aliis omnia ad viuum reformare ſtudent, & ſe pariter,

& alios hæc cum peccato audientes perdunt. Quod profectò non niſi ex ſui vana complacētia, & aliorum intollerabili cōtemptu originem habet. ὦ αὐτοκόλαειν, ô Phariſæe cæce, qui alium iudicas! te ipſum non iudicas! Tu ne lynceus perſpicis, quid in intima fratris tui mēte abſconditũ latet? Quis malus genius tibi indicauit, quo itinere Deus illum ad gratiam ſuam deducere, aut ad ſe vocare velit? Quod ſibi vni reſeruauit Deus, quod intimis ipſius oculis dumtaxat perſpicuum eſt, id ne tu (ſi ſuperis placet)

pro tui capitis ſomniis hic nobis proferes in medium? Proh ſtolidam temeritatem & temerariam ſtoliditatem! Si vlla eſſet in te ſanæ mentis mica, iſthinc coram Deo, & omnibus Sanctis pudore totus ſuffundereris. Non enim hominis alicuius arrogantis, ſed Diuinæ ſolius virtutis omne eſt iudicium.

Hæc temeraria alios iudicandi tyrannis, quãtas quotidie ſtrages, quanta mala inter homines concitet, ne Demoſthenes quidem oratione vlla explicare queat.

Si quid habes aduerſus fratrem tuum, ſi iratus tibi

fuit ſine cauſa, ſi damnum aliquod intulit, læſit, contumelia affecit, vel qualecumque tandem illud ſit manſuetudinis antidoto protinus illi obuiando, corde placido, & miſericordi in charitate Dei illum alloquitor; & (ſi res ita popoſcerit, aut tempeſtiuum fuerit) increpato, ſed modeſte, ne vnum vulnus curare ſtudens, mordacibus dictis decem ei contra infligas. Si Deus te peccantem tolerans, expectauit in multa manſuetudine, vt reſipiſcentem aliquando ſalute bearet æterna; quid magni fuerit, ſi tu

idem

idē facias proximo tuo? Ne igitur fratrem tuum aſperneris, ſed ſi lapſus fuerit, lacrymas potius pro illo ad Deum effundas, quemadmodum & pius Dominus pro tuis ſceleribus lacrymari dignatus eſt in Cruce.

Alioqui certe ſupra quot homines te modo erigis iudicando, ac condemnando, tot etiam iudiciis ſubjicieris. Quapropter citius linguam tuam mordicus arreptam proprio dente dilanire deberes, quàm temere aliquem iudices, verbis duris irrites, contriſtes, aut ore vipereo obtrectes.

Quomodo vita, & paſſio Seruatoris meditanda ſunt, & imitanda.

CAP. IX.

DOminus noſter Ieſus Chriſtus paſſus eſt pro nobis, relinquens nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius.

Itaque quũ Chriſtus ipſe ſit oſtium & via, qua itur ad Patrem: & hunc qui ſequitur, non ambulet in tenebris: ideo ſumma cum dilectione inſpicere, perpendere, animoque inſculpere debes ſanctiſſimã vitam, ſuauiſſimam doctrinam, amariſſi-

riſſimam paſſionem crucifixi Domini tui, vt ipſum imitãdo, per hæc illius corporalia ad eiuſdem diuinitatem aſſurgas.

Vt igitur Chriſto conformeris, Deo teipſum offeras oportet, ad lubenter, æquanimiter, & (vt ita loquar) Chriſtiformiter, in vera mortificatione ſufferenda pro honore amariſſimę paſſionis eius, omnia aduerſa, omnes tribulationes, omnia pericula tibi ipſo permittente tam interius, quàm exterius ſuperuenientia: flagrantibus quoque deſideriis ab ipſo poſtulare debes,

vt mortis ſuæ imaginem in corpore, & anima tua, pro ſummo honore,& voluntate ſua effigiare dignetur: ſiue id gratum tibi fuerit, ſiue ingratum.

Ipſa enim meditatio vitæ, & paſſionis Chriſti compendium quoddam eſt ad ipſam theoſophiam,ad animæ ſalutem, ad omnia bona.Nam in proſperis hominem deprimit, erigit in aduerſis, ad omnes fortunæ laſciuientis caſus, ſui ſimilem facit, ab omni malo auocat, ad omne bonum prouocat. Quid multis? Quantum in attenta paſſio-

nis Chriſti meditatione boni conſiſtat, hactenus perſpectum fuit nemini. Ipſa eſt liber vitæ, in quo, veluti in diuite quodam penu, quidquid lubet, inuenire licet.

Et ſi omnes omnium libri, vnà cum ipſis præceptoribus igne ferroque interiiſſent: in ſola tamen vita, paſſioneq; Seruatoris ſatis ſuperq; eruditionis ſuppeditaretur nobis. O beatum illum hominem, qui vitam & paſſionem Chriſti veluti ſcopum ſibi ſemper ob oculos figit! Deus bone quantam ſapientiam, quan-

tam gratiam,quantam peccatorum ſuorum remiſſionem, quātam cum Deo pacem hinc ſibi promereri, & conciliare poteſt!

Si moleſta tibi fiunt exercitia alia,ad paſſionis Chriſti meditationem confuge, eā præſenti memoria ſemper recogita.Nam ſi omnes aduerſitates, omnia opera tua conformare,Deoque in vnione innocentiſſimæ vitæ, & amariſſimæ paſſionis Filij ſui offerre aſſuetus fueris, nil plane erit quod tibi durum,aut oneroſum videri poſſit. Chriſtus ſiquidem crucem tecū portabit, me-

ritaque tibi paſſionis ſuæ ad hoc impartiet.

Quum diuinæ æquitatis cenſura, nullum quantumuis exiguum malum ſinat inultum: quid faciet homo peccator, innumeris ſceleribus adopertus, qui vniuerſo vitæ ſuæ tempore, iuſtitiæ Diuinæ ſatisfaciendæ ſoluendo eſſe non poſſet, ſed in candenti illa purgatorij fornace infinitis annis nouiſſimum ſoluere quadrantẽ compelleretur?(Heu quis eſſet illorum malorum finis, aut modus?) Omnia inquam iſta, per innocentiſſimam Chriſti paſſionem

minimo negotio euitare poterit. Quo pacto? Adeo, inquam, pie & humiliter Deum, hunc ſibi præclarũ paſſionis Chriſti theſaurũ exorare, adeoque fortiter ſe à peccatis omnibus ad Deũ conuertere poteſt, vt diutini multorum annorum cruciatus, vnico temporis momento, perfecte ſibi condonentur.

Cum igitur morti vicinus retroactę vitæ recordaris vanitatem, peccatorumque tuorum multitudine, magnitudineque territus, quo te vertas ignoras: hoc conſilium noſtrum ex ſan-

ctarum Scripturarũ, ipſiuſque veritatis promptuario allatum ſi ſecurus mori velis, amplectere. Eccleſiæ ſacramentis (ſi habere potueris) rite perceptis, crucifixi Domini tui imaginem tibi ob oculos pone, hanc attentius intuere, hanc pectori imprime, brachiis amplexare, & te totum in roſea miſericordiæ ipſius vulnera immerge, in his requieſce, obſecrans vt in his ſanguinolentis vulneribus, per diuinam ipſius virtutem, ab omnibus flagitiis tuis abluaris, pro gloria eius, & tua maxima neceſſitate: ſicque

totus cruore tinctus de Boſra aſcendens, teipſum Deo ſumma cum fiducia reſigna, ac deuove, ad quæuis acerba, atque adeo mortem ipſam pro honore mortis eius libenter ſufferendam: ſpiritumque tuum in propitias illius manus commenda, vt de te faciat in tempore, & in æternitate, quidquid ſibi viſum fuerit. Sicque certus eſto per fidem Chriſtianã, quæ fallere neſcit, ab omni medio te purgari, ac ſecure moriturum. Verum ſi omnino certus eſſe velis, peccata omnia ſtudioſe deuita, Deoque adhęre, dum adhuc

ſanus

ſanus robuſtuſque es,& huius tam inæſtimabilis gratię in hora mortis tuæ particeps efficieris.

Paſſionis autem Chriſti recordatio (cum vacat) non eſt perfunctorie tranſcurrēda, ſed cum intimo amoris affectu, & lacrymabili quadam compaſſione recogitanda. Si triſtes lacrymas extillare nequis, hilari ſaltem gratiarum actione, ob immenſa bona in ea reperta, illam reuolues: Si ne hoc quidem præſtare potes, tum Deo ad honorē eius, in ariditate cordis tui committet, & nihilominus æque gra-

tum ei erit.

Porro in ipſa meditatione non id ſolum attendendum, quomodo Chriſtus omnium hominum ſit nobiliſſimus, puriſſimuſque, verumetiã quomodo item ſit potentiſſimus Deus & Dominus omnium, qui cœlum & terrã, & omnia quæ in eis ſunt, ſolo verbo creauit ex nihilo, ſoloque verbo in nihilum redigere poteſt, quoq; in ſeipſo ſupereſſentialis, & ſuperintellectualis exiſtit. Quod ſcilicet hic talis, ac tantus Dominus adeo ſeſe deiecerit, adeo (fere dixeram) in nihilũ redigi voluerit,

luerit, idque viliſſimæ ſuæ creaturæ cauſa, vt merito totus pudore cooperiri debeas, quòd vlli vnquam intra te, miſerrime peccator, ſuperbę cogitationi, aut vanæ gloriæ locum dederis.

Trifariam vero eſt paſſio Chriſti meditanda.

Primo: Opus paſſionis in ſe, quid ſcilicet paſſus eſt, vt ex corde cõpatiaris Domino tuo, in paupertate, ærumnis, æſtu, gelu, perſecutione, tribulatione, in vinculorum colligatione, flagellatione, coronatione, contumeliis, ſputis, conuitiis, cruce, morte.

Secundo: Modus virtutibus præditæ, inculpatæque vitæ, & paſſionis ipſius. Quomodo ſcilicet paſſus eſt, vt in paupertate, obediẽtia, humilitate, manſuetudine, aduerſitatum tollerãtia, & charitate, reliquiſq; virtutibus Dominũ tuum pro viribus ſtudeas imitari.

Tertio: Cauſa quæ illum ad hoc coegit, nempe feruida illius, fidaque erga nos charitas, quam copioſiſſimã nobis demonſtrauit, hanc potiſſimum ob cauſam, vt illum redamantes, ſalutem conſequamur æternam. Solius namque charitatis impulſu,

pulſu, ignominioſiſſimam pertulit mortem, tormenta paſſus eſt maxima, nullis Martyrum tormentis comparanda: adeo vt ne minima quidem pretioſi ſanguinis gutta in toto ipſius ſacroſancto corpore ſupereſſet. Adeo etiam horrendo, adeo exquiſito ſuppliciorum genere pati voluit, & mori, vt ſi feram quampiam beſtiam tot cruciatibus coram ſe diuexari vir pius conſpiceret, non compati non poſſet. Quid? quod in tantis doloribus, tantillum non habuerit leuaminis, quo plagis liuidum, ſpiniſque obſitum

caput reclinaret, ſed tribus clauis tota illa venerandi corporis moles deorſum ſidens, pro nobis hærebat, præ intolerabili dolore totus in ſe exareſcens, totus circumuentus laqueis mortis, foris deſpectus, intus deſolatus. Nõne hæc tibi merito crudeliſſima videntur? Sane. Adeo enim omni cõſolatione ſuauitatéque interna priuabatur, vt ad extremum vſq; amaritudinis punctum derelictus fuerit. Pẽdebat lacrymãtibus oculis, ſcaturientibus vulneribus, expanſis brachiis, perfluentibus per omnia mem-

bra

bra venis in extrema amariſſimæ mortis neceſſitate conſtitutus: vſque ad mortem enim perfectam Patri ſuo obedientiam exhibuit. Quibus doloribus, & tormentis quid excogitari potuit intolerabilius? Atque hæc tamen omnia ex tam fida charitate pro nobis ſuſtinuit, vt nobiliſſimũ illud cor ſuum transfodi, ac aperiri paſſus ſit, ne quidquam ſibi retinere videretur, quod nobis lubens totum nõ impenderet.

Mors quidem omnium maxime eſt terribilis: ideoque omnes naturaliter mor

tem horremus, vitam deſideramus. Atqui vix credo homini morienti æque deſiderabilem eſſe vitę prorogationem atque Chriſtus Dominus deſiderauit omnium hominum ſalutem, vt pro omnium peccatis in ſe commiſſis ſemet effūderet. Proinde prodigioſæ cuiuſdam duritiæ fuerit, ſi tam dira Chriſti tormenta, & animam & pectus noſtrum penitus non transfigant, ſi hæç animo recogitantes, amore totos non liquefaciant. Verum quoniam nemo eſt, qui maiorem Chriſto gratiam referre, aut re-

ctius crucem cum ipſo portare dicendus eſt, quàm qui operibus eundem imitatur (hoc enim Chriſto lõge eſt acceptiſſimũ, perinde ac ſi quis id temporis cũ eo mortem oppetiſſet) idcirco noſipſos beneuole ſub cruce illius, ſiue extrinſecus, ſiue intrinſecus nobis adueniente incuruemus, ac immanem iſtum gigantem, animum dico noſtrum, imméſo turgentem ſpiritu, ſub ſpinea illius corona deprimamus. Sic tandem illius paſſio fructum aliquem viuificum in nobis producere poterit.

Sin vero Chriſti vulne-

ra, paſſionemque palam in te cupis circumferre, ita vt mundus ipſe, cum vniuerſa curia cœleſti conſpiciat te imméſæ illius bonitati gratũ eſſe, te & omnia tua Deo lubens hilariſque reſigna, ſemelque reſignata poſtea non reſume: oculos à viſu lubrico, aures à vanis fabulis, os ab ineptis locutionibus, atque à cibi potuſque voluptate cõpeſce: poſtremo omnibus ſenſuum oblectamentis ſemel emorere. Omnibus tibi non admodũ neceſſariis ſi abſtineas, manus tuæ cruci Chriſti vere ſunt affixæ. Ad bona opera

ſi alacriter accedas,inque iis conſtanter perſeueres, ſiniſtrum pedem tuum cruci Chriſti vere affixiſti. Mentis inconſtantiam, cogitationumque lubricarum tumultum ſi in Deo conſtabilias, dextrũ quoque pedem tuum cruci Chriſti affixiſti. Vires animæ & corporis pernicioſa quadam tepiditate non flacceſcant, quin potius exẽplo Diuinorum illorum brachiorum cruci affixorum,in ſeruitio Diuino conſtringantur. Corpus tuum imbecille ad honorẽ ſanctorum Chriſti crurum in ſpiritualibus exercitiis

ſæpius faſſeſcat, vt deſideriis ſuis malignis ſatisfacere nequeat. Plurimæ incognitæ tribulationes te ad Dominum, ad ipſam crucis angariam compellent, vnde fiet, vt & corpore ſimul patiens, & ſanguine rubicundus totus appareas. Voluntaria tua paupertas, & afflictio dorſo illius laſſo lectus erit molliſſimus. Naturæ tuæ mortificatio, inque omnia vitia hoſtilis quædam inita pugna animum eius mirifice exhilarabit. Cor attentum, ac feruidũ omnia illius tormenta leuabit.

Quum omnia quæ in te

ſunt pro tua virili præſtiteris, & tamen ab aliis irrideris, verbis duris caſtigaris, confunderis, tuque Deum pro iis ipſis cõtemptoribus, & carnificibus tuis exoras: tunc vere Chriſti confixus es cruci. Præterea quum recte facta tua adeo vilipenduntur, vt te ceu facinoroſum, & impoſtorem quempiam omnes execrentur, tuque eis id ex animo remittis, atque ita tibiipſi mori ſtudes: tunc vere Chriſti confixus es cruci. Denique quum propter Deum amicorum ſolatiis, inordinatiſque conſolationibus valedicis,

dicis, in omnibus iis quæ inter Deum, & te medium quoddam facere poſſunt: tunc vere cum Chriſto crucem portas. Quum relinqueris à Deo in grauiſſimo dolore, in duritia mentis, in ariditate citra omnem ſpiritualis ſuauitatis conſolationem, quemadmodum & ipſe Chriſtus derelictus fuit in cruce, non externa aliqua ſolatia quæras, ſed ad Dominum potius te conuertẽs per veram tui abnegationẽ in voluntatem Diuinã, vnicum illius auxilium implora. Et quãto tribulatio tunc fuerit amarior, quantoque

abnegatio interna, ſeu reſignatio perfectior: tãto Deo ſimilior, gratiorque efficieris. Nam in hoc electi Dei amici maxime probari ſolent. Affectus tuos conſolationis auidos compeſce, & ſitientem Chriſtum probe refocillaſti: omnium etiam hominum ſalutem ex animo ſities. Anima tua in Patris illius cœleſtis manus ſemper ſit ſuſpenſa: ſpiritus à tempore in æternitatem more extremę ſeparationis, ſeu exhalationis, ſegregatus. His inquam, exercitiis conformaris, & aſſimilaris cœleſti illi Imperatori, cui

per multas tribulationes intrãdum erat in gloriam Patris: & eodem itinere nos tyrunculi ipſum ſubſequi debemus ad æternam felicitatem.

De magna vtilitate tribulationis.

Cap. X.

TRiplicem crucem electis ſuis Dominus imponere conſueuit, aliis quidem maiorem, aliis minorẽ. Prima occurrit in primordiis conuerſionis à peccatis

ad Deum, quum cunctas prauas ſuas affectiones, voluptateſque conſuetas, ad quas natura propenſus eſt homo, relinquere, ac mortificare aggreditur. Quod ei ſane nō poteſt non eſſe moleſtum, atque difficile. Omnia enim tam amara fiant oportet, quàm prius fuerant voluptuoſa: tantaque peccatorum debet eſſe deteſtatio, quanta prius fuerat delectatio. Quod profecto haud exigui eſt laboris.

Secundam crucem Deus donat ipſe, quum aduerſitates aliquas, & dolores internos, vel externos tibi im-

mittit. Quæ ſi æquo poſſes animo perferre, ac ex ipſis Diuinæ charitatis penetralibus, vnde tibi hæc depromuntur ſuſcipere: ô quàm hoc eſſet egregium, quantis præconiis, & triumphis dignum! Ex ineffabili quippe charitate hæc tibi largitur Deus, ceu optimum munus quod tibi conferre poſſit.

Laboras ex capite, frigore cruciaris, inedia torqueris, ſiti contabeſcis, verbis factiſve cõtriſtaris, vel quidquid tandem illud ſit, quod te male habet, id Deus ab æterno ita præuidit, voluit, putauit, cõſilium ſuper hoc

iniit, numerauit, ponderauit, menſurauit, hoc modo illud,& non aliter futurum. Siue hoc tibi eueniat commerito tuo, ſiue immerito, iuſte ſiue iniuſte, ſiue tuapte etiam negligentia, cogita ſemper à Domino proficiſci:& patienter ſuſtinẽs Deo inde gratias age, quòd æternum ſuum conſilium,& beneplacitum modo in te perficiatur.

Propter tribulationes omnia Deus in rebellionem armauit contra homines, elementa, planetas, beſtias, iumenta, grandinem, niuem, gelu, æſtum, aëris intempe-

riem,peſtilentiam,bella,annonæ caritatem,& eiuſdem farinæ alia ſexcenta : ita vt nullus Appelles tantam adhibeat diligentiam, vt imaginem omnibus picturis,& lineamentis ſuis abſoluat, quantam adhibet Deus , vt imaginem ſuam hominem diuerſis tribulationum coloribus , & lineamentis humiliatam , læuigatamque exornet,vt ſibi ad ſummum placeat.

Iam aliquos eſt inuenire, qui non contenti cruce à Domino ſibi impoſita , ſuo ſibi iumento grauiores etiã faſces vltro accerſunt. At

præter

præter moroſa capita, ineptas phantaſias, multipliceſque grauedines hinc fere pullulantes, lucrifaciunt nihil.

Ex propria voluntate & animi ſui ſtulta perſuaſione immoderatas faciũt abſtinentias, importunas meditationes, quibus adeo inſtupeſcunt ſtolidi, vt neceſſe ſit Dominum tantiſper expectare, donec iſti ſua abſoluerint. Tandem veniente Domino, & ſuũ opus in eis exercere cupiente, natura iam deſtructa Dominũ ſubſequi non valet: & ſi forte impugnationes ingruãt ar-

duæ, ad reſiſtendum vires non ſuppetunt.

Praui naturæ affectus, vitiaque infeſta mortificanda ſunt præcipue, & corpus etiam. Quin magis arrepto manſuetudinis clypeo, alios te diuexare ſinito, ac cum ipſis tu te quoque condemnato: & Deo rem lõge gratiorem feceris, quàm ſi te infinitis cruciatibus excarnifices.

Tertia crux omnium eſt amariſſima, & ſunt horrendæ tentationes, preſſuræ, obtenebrationes mentis, quibus miſer homo intus adeo coanguſtatur vt rebus

pene deſperatis,quo ſe vertat plane ignoret, nilque aliud quàm certam inſaniã, aut mortem ipſam iamiam ſibi imminentem expectet.

Quiſquis in tantis hiſce malis ſemet abnegabit, is profecto carnem,& ſanguinem, adeoque naturã ſuam totam decoquit atque conſumit, nitor faciei defluit, totushomo collabaſcit,multo magis quàm in tribulationib⁹ externis. Tã etenim grauibus tẽtationibus, tanta cordis ariditate,tantis tenebris Deus hominem illũ inuoluit, & viſitat, modo tam inconſueto, rebus tam

prodigioſis, nec niſi experto facile notis tam etiam horrendis, tamque multiplicibus aliqui inuoluuntur tribulationum crucibus, vt ab iis haud facile à quoquã explicari queãt. Atqui Deus probe callet, quid ſibi iſtis tentationibus velit, & ex immenſo amore hunc illis calicem propinat, quem ſi hoc animo illi dignarentur ſuſcipere, quo Deus elargitur, ô quàm ineffabilium bonorum fontes inde emanarent!

Omnis tribulatio ſiue ſpõte à nobis aſſumpta ſiue inuitis nobis ſuperueniens,

quando ſcilicet de neceſſitate facimus virtutem, ſic vt præter Dei voluntatem ea tribulatione carere non cupimus: ſed Deo in vnionem paſſionis ſuæ ad laudẽ ſuam perpetuam, cum humili quadam tolerantia illam offerimus, talis, inquã, tribulatio Deo eſt acceptior aliis quibuſuis ſacrificiis, aut operibus externis. Commodius namque eſt,& ſpiritui noſtro iucundius in abnegatione ſui aliquid pati, quàm in pari abnegatione magna operari. Illic enim natura noſtra vitioſa profundius conculcatur, & ſpiri

ſpiritus ſublimius exaltatur. Hinc eſt quod à iuuenili, validiorique ætate, validiora quoque , corporalia ſcilicet & externa exercitia requirat Deus, ita tamen vt ſint moderata, & ſpiritualibus exercitiis non infrugifera : à ſenibus vero & imbecillibus interiorem abnegationẽ magis ſpectat, quã opera externa , vt videlicet quidquid eis accidere poſſit , hilariter patienterque perferant , ſe ab hominibus ſeparatos ſoloſque contineant , tempus ſuum inutiliter non expendant.

Tam excellens eſt virtus

aduerſitatum tolerantia, vt omnia hominum pectora, ne minimum quidem præmium capere poſſent in hoc ſæculo, quod Dominus præparauit in futuro iis, qui vel leuiſſimam quamlibet tribulationem pro ſui nominis gloria fortiter perpetiuntur. Denique licet centum quis annos Deum ſupplex adoret, haud tamen dignas ei gratias agere poſſet pro minima tribulatione à Domino ſibi immiſſa. Quid multis? Omnes Sancti hunc tribulationis calicem epotarunt, & nulla in eo latere aconita liquido conteſtan-

tur.

tur. Sanguinem cordis ſui fuderunt illi pro Chriſto, ſanguinem, inquam, cordis pariter & corporis (hoc eſt, internas atque externas cruces pertulerunt) nullis tormentis, nullis iniuriis, nullis mortibus denique à Chriſto ſeparari potuerunt. Et tamen homines illi fuerunt ſimiles nobis, iiſdem circũdati infirmitatibus, iiſdem malis, eiuſdem etiam Dei hæc eadem gratia, qua illi adeo inſignes euaſerũt, adhuc nobis patet, parata ſubuenire. Quid? An non pudet ergo nos tam ſupinæ ſocordiæ noſtræ, & impa-

tientiæ, vt ne verbum quidem duriuſculum ob Dei amorem perpeti poſſimus?

Tantum Dei donum eſt tribulatio, vt non niſi electis ſuis illud elargiri ſoleat, quoniam per tribulationes, & anguſtias via homini aperitur ad æternam felicitatem. Cum ſe, & quæ ſua ſunt potiuſquam Dei honorem homo præ oculis habere, aut ſe cum voluptate ad creaturas, relicto Creatore, conuertere incipit, & fortaſſe in multas maximaſque tentationes, & peccata impingeret, perpetuoque periret, tum Deus tribulatio-

nibus ipſum exercet,vt illarum imaginibus occupatus, vitiorum quidem, voluptatumque obliuiſcatur, ad Dominum vero conuerſus, ſupplex auxilium depoſcat, & ſuam fragilitatem penitius iam habeat exploratã. Quapropter magni ponderandum non eſt,ſi quid forte ſuſtinemus aduerſi,ſed ex animo inde Deo magis gratias agamus,quòd nos indignos tanti reputet, vt nobiliſſima dona ſua,tribulationes nobis conferre dignetur. Per tribulationes enim idoneos nos facit Deus ſupernaturalibus donis ſuis

poſſidendis, quæ vt plurimũ per multas tribulationes infundi hominibus ſolent. Plurimos à Deo defeciſſe in proſperis, pauciſſimos in aduerſis: nam in aduerſis virtutes ſolidantur.

Cum igitur quis corripitur, irridetur, contemnitur, iniuriis laceſſitur, vili penditur, aut alia qualibet aduerſitate premitur, idque animo infracto ſuſtinet, neque vel laceſſentibus reſpondere, vel ſe excuſare (quantiſlibet etiam iniuriis exagitetur) nō cōqueri, non vlciſci, nec conſolationes externas captare deſiderat,

ſed ad Dominum protinus confugiens, omnes iniurias, & afflictiones ſuas, adeoque ſeipſum totum Deo offert, ac reſignat, ſicque apud ſeſe, alios pro ſui leuamine non conquirendo, permanet: is tum Deo omnium ſit acceptiſſimum, ita vt quidquid poſtulare auſus fuerit, plerumque conſequatur.

Hunc venerantur ſpiritus Angelici, hunc Deus pro voluntate ſua abnegata, exaltat in libertatem filiorum Dei. Cæterum quanto maiores conſolationes talis homo percipit à Deo, & creaturis, tanto ſe viliorem

ſemper reputat & indigniorem: at quanto ipſe vilior eſt,& contemptior in oculis ſuis, tanto glorioſior, & honoratior fit in oculis Dei, ſupra omnes Reges,&Principes huius mundi: omnibus etiã creaturis ſuis præcipit Deus, vt hunc humilem ſuum amicum debito honore proſequantur.

Multi quidem Deum deſiderant, ſed qua arte ad ipſum perueniant,ignorant. Germana autem ſciẽtia,qua Deus inuenitur, eſt humiliter ſcire, tolerare, & pati omnia quæcumque Deus homini immittere voluerit.

Cum pater immorigerum flagellat filium, nunquid virgis id imputandum eſt? Minime omnium. Cur tu igitur in homines tu laceſſentes excandeſcis, quibus Deus virgarum loco vtitur ad correptionem tuam? Ne attenderis homo, quid tibi ab aliis mali fiat, nec veluti canis rabidus irritantem remordeas, ſed id ſolum cures, quomodo dictis & factis aliorum vtaris ad commodum tuum. Omnia enim tuæ vtilitati ſubſeruient, neque quidquam obeſſe poterit, modo tu tibiipſi per propriam impatientiam non

obſue

obfueris.

Deus etiam quodammodo compatitur homini afflicto, qui & ſe, & omnia ſua illi plene in manus tradidit, ac ſubmiſit: quia igitur per Deum hæc ei tribulatio accidit; ſuauis tota, ac plane Diuina efficitur, adeo vt cōtemptus, & dolor perinde ei ſapiant vt dolor, afflictio, vt conſolatio. Quando namque eo peruenit, vt hæc pro Dei honore lubens perpeti velit; id ſane abſque Diuinæ ſuauitatis guſtu eſſe nequit.

Plurimos videmus foris præclara opera exercentes,

vigilantes,orantes,ieiunantes,infirmis miniſtrantes, at quotumquemque inuenies, qui cōtemptum, & iniurias æquo poſſit animo perferre? Vix opinor è mille vnum. Quam ob rem? Quoniam faſtuoſa omnes arrogantia turgent, & magni ſunt in oculis ſuis. Incontaminatus quidem es corpore:ſed quid proderit, ſi intus contaminaris arrogantia,inuidia,virulenta fratris obtrectatione,& id genus vitiorum excrementis? Egregia quidem res eſt corporis caſtimonia: atqui nihil tibi proderit ſi aliis vitiorum ſordibus, &

creaturarum amore conſpurcatur intra te templum Dei.

Bernardus ait: Melior mihi videtur homo patiens, quam foris magna pœnitentiæ opera oſtentans, aut multos virgarum faſciculos ſe flagellando conſumens, pane & aqua quotidie victitans, & impatientiæ adhuc œſtro exagitatus. Melior etiam eſt, durioribus verbis ſe laceſſentes placide alloquens, quàm qui quotidie in ſtupẽdos rapitur mẽtis exceſſus, & in aduerſis animo concidit. Virtus patiendi præpollet virtuti re-

ſuſcitãdorum mortuorum. Hunc, inquit Diuus Bernardus, ſumme odit Deus, quẽ delinquentẽ aduerſitate aliquã nõ corripit: quia quem tribulationum verbere non flagellat in præſenti ſæculo, indubie cõdemnabit in futuro. Certiſſimum namque indicium eſt perpetuæ condẽnationis, omnia hic proſpera, & nulla habere aduerſa. Exemplo tibi ſit Lazarus, ille mendicus, qui per omnẽ vitam infinitis excarnificatus malis, euolat in æternã felicitatẽ: & Diues ille epulo, qui per omnem vitam fortuna vſus proſpera, ge-

nioque indulgens detruditur in ima tartara. Ita quibus diuerſa fuit vita, diuerſus fuit & vitæ exitus.

Hieronymus: Mirandum eſt quòd ſub pedibus damnandorum omnes lapides non mutentur in roſas, in ſolatium eorum quæ perpeſſuri ſunt malorum: è regione multo magis mirandum, quòd ſub pedibus ſaluandorum omnes lapides non vertantur in ſpinas, ac à pedibus in capita illorum inſilientes, pro peccatis illos puniāt, adeo ineffabilia bona breuiſſimo ſuo labore conſequentur.

Perfectiſſima vita (vt mihi quidem videtur) eſt ſine cõſolatione relinqui à Deo, & mundo, idque patienter ſuſtinere, ac Deo cõmittere. In quo ſi conſtanter quis permanens, Deo laudes & gratiarum actiones decantat, quantumuis exigua ea fuerit gratiarum actio, quæ ex animo afflicto, & contribulato conſurgit: gratior tamen Deo erit, quàm omnes Angelorum hymni in cœlis, qui animo tranquillo, & ſine labore proferuntur.

Licet tibi Martyrũ præmiis potiri ſine vlla gladij

læſione. Quo pacto? ſi tribulationes æquo animo ſuf feras. Sufferamus ergo hilariter omnia nobis aduerſa, quoniam nemo coronabitur niſi qui legitime certauerit. Per exercitia ſpiritualia vix tandem proficit homo ad cognitionem ſui: cæterum per exercitia tribulationum nõ tam diſcit, quàm reipſa experitur, quis quali ve ſit. Quoniã vero tribu latione, aut infirmitate preſ ſus ſenſuum oblectamenti perfrui vetatur, internã cõ ſolationẽ à Deo inueſtigar cõpellitur: quemadmodur & arbori inferiores ſurcu

amputãtur, vt eo ſublimius in altum erigatur. Deus nobiſcũ eſt in tribulatione, & eripiet nos quoniam fidelis eſt, nec patietur nos tentari ſupra vires, ſed faciet cum tentatione prouentum (teſte Paulo) vt poſſimus ſuſtinere. Et: Non ſunt cõdignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

De amore Dei.

Cap. XI.

Amor Dei ſcopus eſt, ad quẽ omnia opera ten-

dunt, propter quē aſſequendum omnia exercitia ſunt ordinanda. Nam etſi omnes facultates tuas pauperibus eroges, ſi corpus tuum tradas ignibus exurendum, ſi etiam tantundem bonorum operum, quantum omnes totius mundi homines perficias; charitatem autem nō habeas, nihil tibi proderit. Quantum habes charitatis, tantum habes ſanctitatis, & nihil amplius. Hoc charitatis pręceptum ſummum eſt, & maximum eorum quæ Dominus nobis mandauit, in quo etiam omnes Scripturæ pendent, & Prophe-

tæ. Auguſtinus: Si implere, inquit, vis quæcumque in Scripturis, ſiue explicite, ſiue implicite continentur, veram Dei ſerua charitatē. Diliges, inquit, Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, hoc eſt, ex omnibus deſideriis & voluntate tua, vt nihil deſideres, nihil velis contra Deum, extra Deum, ſupra Deum: ſed cor tuum Deo ſoli totum tradas poſſidendum, cunctis creaturis eiectis. Ex tota anima tua, hoc eſt, ex toto animali homine tuo: vt quinque ſenſus tuos contineas, & abſtrahas ab omni voluptate, ab omni

opere Diuinis oculis ingrato, verum ſenſibus ipſis vtaris potius non ad voluptatẽ, aut peccata, ſed ad Dei ſolius honorem. Ex tota mente tua, hoc eſt, ex intellectu tuo, in vera fide, & firma ad Deum fiduciã, ſine vllis opinionum fluctuationibus retinendis, aut excogitandis, & tanto magis in Dei amore proficies. Ex omnibus viribus tuis, ipſas ſcilicet ad amorem, & honorem Dei expendendo & conſumendo, ſecũdum altiſſimum beneplacitum illius, ſine vlla proprij commodi contemplatione. Animam quippe

tuam tota ſibi poſſidere deſiderat Deus, ideoque ait: Ex toto corde, ex tota anima. Vt autem plenius intelligatur ſummum iſtud dilectionis præceptum, operæpretium eſt prius intelligere, quis ſit Deus, & quæ anima noſtra.

Quomodo vires animæ purgantur, ac ad Deum conuertuntur.

Cap. XII.

Viſquis ad Deum perfecte vult conuerti, is

intellectum ; & rationem ſenſualis hominis ſui pædagogos facere debet, ſemperque ſe & vbique ab omnibus incompoſitis oblectationibus ; & voluptatibus cogitationum, locutionum, operũ ſubtrahendo, ad perfectam ſui abnegationem ſemetipſum compellat, ſenſualemque hominem ſuum eo tandem perducat, vt per ſenſus externos poſthac nõ operetur ; neque euagetur amplius ; niſi iuxta rationis præſcriptum. Huiuſcemodi ſenſuum mortificatio ; naturę quidem moleſta eſt, attamẽ inſtar ſuauiſſimi thy-

miamatis fragrat ante Dominum Deum. Intellectum ſuum illibatum conſeruet à perplexis ambiguitatibus, & hæreſibus, fundatum in fide Catholica & Eccleſiæ Catholicæ ſubiectum: voluntatem ſuam expeditam, liberam, amore & inclinatione ad creaturas vacuam, ſemper,& vbique altiſſimæ voluntati Dei per ſui perfectam: abnegationem, ſubſtratam: memoriã otioſam ab imaginibus, & formis creaturarum.

Has vires ita iam purgatas recolligens, introrſum cum charitate conuertet ad

Deum, in ipſo animæ ſuæ imo receſſu, in quo Deus ipſe præſens eſt, quem inibi ita adorabit, venerabitur, complectetur, charitateque totus proſequetur. Quemadmodum enim per radios ſolē intuemur: ita per ſenſitiuas iſtas vires manuducimur ad intellectum, & per intellectum vlterius ad ſpiritus arcanum, atque inde tandem ad Deum.

Anima hominis inter tēpus, & æternitatē hic quaſi media agit. Si foras ſeſe ad tempus conuertit, æternitatis obliuiſcitur, & quidquid Diuinum eſt, illi minuitur

& elongatur. Quemadmodum enim ea quæ eminus conſpiciuntur, minora videntur quam quæ prope: & quanto remotius abſceſſeris, tanto ſemper apparent minora:ad eundem modum ſe habet gratia Diuina. Caro etiam noſtra ſemper reluctatur ſpiritui,eo infeſtius quòd hic domi, ac in natali ſuo ſolo exiſtens, auxiliares coniuratoſque ſibi habeat amicos, temporaria iſta & terrena omnia. At vero ſpiritus hic non regnum ſuum habet, ſed exilium, fideles ſuos amicos poſſidẽs in cœlis. Quapropter duris pœni-

tentiæ operibus caro hic eſt edomanda, ne inſoleſcat aduerſus ſpiritum.

Vt igitur homo ſanctam quandam diligentiam zelumque concipiat in mente, nunc ſeſe mortuum reputet, quoniam alioqui velit nolit, breui mori debet: & quaſi anima eius nunc à corpore ſeparata, Deo coniuncta ſit in æternitate. Ibi ſane haud ita multum ponderaret quanta corpori ſuo inferrentur in terris, quidve hic in mundo ageretur. Quamobrem viribus ſuperioribus eleuatum ſemper animum gerens ſupra ſe-

ipſum ſupraque omnia, in Deo ſolo conquieſcat: inferioribus autem viribus deprimens ſeſe infra omnia, in ſuam nihilitatem, cum vera humilitate, nihil amplius de tempore ſibi aſſumat, quàm neceſſarium quendam tranſitum ad finem, qui ei tamen alius non erit, quàm æternitas ipſa.

Quomodo cognoſcendus eſt Deus, maxime in creaturis.

CAPVT XIII.

IN omnibus creaturis Deũ ſedulo inueſtigabis, nulli

tamen cum voluptate adherebis, quin potius è veſtigio proficiſcere,& tranſi per creaturas cum amore in Deum, qui illas pariter, & omnia creauit, qui conſeruat, quique in omnibus illis ſemper & vbique præſens eſt. In creaturis etenim ſuis perinde atque in ſpeculo relucet Deus, in quibus etiã obſeruari atque agnoſci facile poteſt, quemadmodum artifex in opere ſuo. Hinc eſt quòd per ſenſus etiam corporeos Deum inuenire potes, puta cum venuſtas, nobiles, amabiles creaturas intueris, protinus

tibi veniat in mẽtem, quàm ſpecioſus, quàm bonus, quàm nobilis, quàm amabilis earum ſit conditor Deus, ex quo ſolo omnis decor, omne bonum, omnis nobilitas profluxit. Cum ſuauem audis melodiam, pẽſa quàm ſuauis ſit illa Dei vox, qua electos ſuos inuitat, & conſolatur. Cũ voluptatis quippiam, aut dulcedinis ſenſibus percipis, cogita ſupereffluentem illam dulcedinem & iubilum, qui in Deo eſt, qui hæc omnia propterea creauit, vt te ad ſe pertraheret. Vides magnos triũphos, tripudiá, & pom-

pam huius mundi: ſuccurrat animo tuo diues ille Euangelicus, purpura byſſoque adopertus, epulans quotidie ſplendide: & quàm horrēda ſupplicia horariam illam lætitiunculam ſint ſubſecuta. Vides iumenta labore ſuo hominibus miniſtrātia: perpende quàm iuſto Dei iudicio ingrati homines condemnantur, qui ne id quidem impendũt Creatori, & Domino ſuo, quod bruta animantia heris ſuis. Audis quidquã dici vél legi: accurate obſerua cum in aliquo dilectus Dominus tuus iſthic reperiri queat,

non aliquid tibi iſthic loqui, vel mandare velit. Iam mihi pulcherrimos iſtos cœlorum orbes ſuſpice, quàm ſublimes ſint, quàm magni, quàm rapido curſu circa rotundum hũc terræ globum, ſurſum deorſum gyrantur, & regyrantur. Et quàm ornate cœlum illud, quod Firmamentum appellitãt, conueſtiuit creator illius, ac Dominus innumera micãtium ſtellarum multitudine, adeo vt minima quæque ſtellarum, quæ noſtris patet obtutibus, decies octies maior ſit tota terræ ſphæra, vnà cum oceano ipſo, vt pleri-

que ſentiunt Aſtronomi, & res ipſa clamitat ob immẽſam, & incredibilem altitudinem.

Hinc ſupereminet aliud cœlum nõ ſtellatum, itidem circumactum, quod in Scripturis vocatur cœlũ aqueũ: cui itidem imminet aliud cœlum non ſtellatum etiam circumcurſans, quod appellant Primum mobile, eo quòd totius mobilitatis omnium creaturarum cauſa ſit & origo.

Supra hoc aliud adhuc habetur cœlum altiſſimum, & pulcherrimum, totum lucidum, purum, & ſubtile,

quietum ſemper & immotum, cœlũ Empyreum vocitatum, quod in ſe complectitur omnes reliquos cœlos, incomprehenſibili magnitudine & latitudine. Id peculiariter inhabitat Deus cum omnibus Angelis, & electis ſuis.

Iam reuolue quàm ſpecioſæ, & nitidæ creaturæ in hoc cœlo exiſtant. Primo Mater Dei Maria cum vniuerſis Sanctis & electis: deinde præclari illi, & ſupereminentes Spiritus Angelici, qui Deum ſuum inenarrabili amore & iubilatione aſsidue laudant & contem-

plantur, in quo etiam omnes nos in hac lacrymarum valle repentes, ſemper aſpiciunt, ad nobis ſubuenienendum mira charitate ſuccenſi. Nihilominus tamen & Deus ipſe ſine intermiſſione circa nos operatur, nobiſque multo peculiarius quàm Angeli auxiliatur. Illi tamen Deo quodam modo cooperātur in nobis, quemadmodum ſidera Soli cooperari, & collucere dicuntur in terris. Hęc eſt noſtra beatiſſima patria, quæ multis ſuſpiriis merito nobis eſt petenda.

Adhæc ſeptem planetas

attende, qui proprium ſuum curſum habent ſubtus infimum cœlum: quorum ſinguli, vna dumtaxat luna excepta, maiores ſunt tota terra. Quantum etiam lucis, & quantum bonorũ aceruum ſolus ille pulcherrimus ſol terris infundit, præſertim in vere, cum folia, gramina, flores, fructus erumpunt, homines, & iumenta præ gaudio toti tripudiant. O nobiliſſime, amabiliſſimeque Domine, ſi tã pulchræ, tam amabiles ſunt creaturæ tuæ, quàm ſupra modum pulcher, amabilis & beatus es in teipſo? Video & qua-

tuor eleméta, terrã, aquam, aerem,ignem, omniaque illa vere ſtupenda prodigia quæ in eis ſunt,multiplicem illam diſſimilitudinem hominum , beſtiarum, volatilium , piſcium , & aliarum monſtruoſarum creaturarum, ineffabiliter multiplicium ac diuerſarum. Quæ omnia quid aliud quã omnipotentiæ tuæ immenſæ, ſapientiæ , & bonitati laudem canunt perpetuã? Quis hæc vniuerſa continet? quis nouit? quis paſcit ? Tu ſolus vnumquodque aptas ſecundum modulum ſuum,tu ſolus vnicuique eorum ſingu-

larem aliquam potentiam & donum præſtas: occultaque ſunt iudicia tua ſuper his omnibus, puſillis & magnis, pauperibus & diuitibus, qui es verus Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Quid Deus ſit in ſeipſo.

Cap. XIV.

SI chariſſimum ſponſum tuum, quantum poſſibile tibi eſt, contemplari deſideras, omnes ſenſus vireſque animæ tuæ recollige, omnibuſque creaturarum

imaginationibus, occupationibuſq; abiectis, temetipſum cũ charitate introrſum ad Deũ conuerte, cum humili quodã timore proloquẽs: Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram: ac ſic demũ proprietates à nobis ſpecialiter Deo attributas mente tua ſpeculare, vt quiſnam qualiſve ſit Deus, videre poſſis.

Eſſentia, vt quidã ait, primum omniũ & præcipuum Dei, nomen eſt, tametſi re uera ſupra omne nomen & eſſentiam incomprehẽſibilis ſit Deus.

Hic mihi iam oculos re-

fle&te ad ſuperſubſtantialẽ illam iugiter permanentem eſſentiam, in ſimplici ſua, nudaque vniformitate acceptam, omni non eſſe neutiquã permixtã, abiectaque omni partita eſſentia, quæ ſunt creaturæ, videbis Deũ à nemine prorſus eſſe, nilque vel ante, vel poſt ſe habere, ſed omnium eſſe præſentiſſimum, omnium operoſiſſimum, optimum, perfectiſſimum, pulcherrimũ, cui plane deeſt nihil, cui nulla ineſt mutatio, cum ſit perpetuum quoddam vnicum, vnum, intellectualis ſpiritus, & vita æterna, qui

ſuiipſius & omniũ qui illo beate fruentur, in gloria ſupernaturalis, ineffabiliſque beatitudo eſt, qui eſt Rex regum, & Dominus dominantium: cuius maieſtas & magnitudo finem non habẽt, qui omnes creaturas immenſo ſuperexcedit interuallo, quem nulla creatura perfecte cognoſcere poteſt, qui omnem creaturalẽ eſſentiam præſentia ſua circũſcribit, implet, cõſeruat, regit ſine labore, qui omnium creatarum eſſentiarũ eſt eſſentia, qui omnibus rebus bonis, & eſſentiæ participibus ineſt, cum ta-

men omnibus illis ipſe connumerandus nõ ſit,ſed longe ſit ſupra omnia.Huc ſpectat quod ait. D.Auguſtinus : Vides bonũ hominem bonum cœlum , bonũ Angelum,demas inde hominẽ, cœlũ, Angelum, & ipſa ſuſtantia boni Deus eſt. Omnes creaturæ boni, & amoris ſimul ſunt participes, nõ ſunt tamen bonum ipſum, aut amor ipſe, ſed Deus ſolus,is vnus eſt ſubſtãtia boni illius,& amoris.Hæc, inquã , ſimplex eſſentia, ſumma atque adeo prima cauſa eſt omnium aliarum generatarum , quæ ſua peculiari

præ

præſentia omne temporaliter natum reſoluit, vtpote principium, & finis rerum omniũ. Quare non incommode dixit quidam, Deum eſſe veluti circulum quendam, cuius pũctus, aut centrum eſt vbique, circumferentia ipſa nuſquam.

Hic ſolicitius velim perpendas, quomodo omnipotens ille Dominus ſemper tibi adſit, adeoque tibi inſit, ſuaque ineffabili, & melliflua charitate aſpiciat, ac perſpiciat vniuerſam vitam tuam, omnia verba, opera, cogitationes tuas mille duplo magis, multoque peni-

tius quàm idem poſſes ipſe. Te etiam obſeruat vbique, tibi benigne prouidet, curá tui gerit ſolicitam, paratus obuio ſinu te reuertentem ſuſcipere. Quamobrem ad Dominum amanter reuerſus, cum omnibus viribus & ſtudiis tuis teipſum immerge ac effunde in Diuinam illius eſſentiam, quo tuum non eſſe, tuaque impotentia ibidem recipiatur, & renouetur, & vt ita dicam, habituetur in Diuina illius eſſentia, quæ ſola vera eſt eſſentia. Eſſentia autem eius, operationes illius ſunt, cognitio eius, amor illius, mi-

ſericor

ſericordia eius,iuſtitia,illius eſt.Hæc omnia vnum ſunt, ſed quomodo hæc vnitas ſit in Trinitate, nulli ingenio eſt comprehēſibile.Huc ingredere,huc multiplicem tum multiplicitatē abjice, vt ille eam ſimplicem faciat, in æternæ Diuinitatis ſuæ ſimplici eſſentia.

Ad hæc attendes abſconditum illud Diuinæ Maieſtatis ſecretarium, quomodo ſcilicet in omnibus ipſe abſconditus delireſcit, vti teſtatur Eſaias dicens: Vere tu es Deus abſconditus. Et alioquin haud vulgare eſt argumentum omnipotētiæ

Diuinæ, quòd ita ſemet occultare nouit, vt præſentia illius neque obſeruari, neque perſpici facile queat, niſi quantum vniuſcuiuſque hominis ſaluti maxime eſt proficuum: cum tamen Deus vnicuique creaturæ multo ſit vicinior, quàm ipſa ſibi. In ipſis item animæ intimis receſſibus occultatur ſenſibus,& viribus ipſis, longeque ignotus vltra omnes cogitationes eſt externas.

Præterea in omnibus etiã creaturis occulta Dei iudicia intuere. In his occultis temet occulta, non imagi-

nario, ſed eſſentiali modo eleuatus ſupra omnes imagines, & formas, ſupraque omne id quod eſſentiæ diſpar eſt, cum omnibus affectibus,viribuſque tuis.

Attende etiam diuinam illam caliginẽ,quæ in ſeipſa lucidiſſima claritas eſt,à qua omnis creatus intellectus (quatenus ſcilicet creatus eſt)repercutitur in ignorantiam & obcæcationem ſui, haud ſecus quàm infirmi veſpertilionis ocelli, Solis ſplendore obcæcãtur. Hinc viciſſim confer tuam profundiſſimã cæcitatem,Cimmeriis, vt aiunt, tenebris

denſiorem, omni vero lumine orbatam, & Diuinæ caliginis abyſſum, ſibi ſoli ſinito eſſe perſpicuam.

Poſtremo humiliter etiam contemplari poteris altitudinem, profunditatem, latitudinem, & longitudinem Dei, ſicuti Paulus ſcribit ad Eph. 3. Primo igitur vide quomodo Deus adeo immenſe altus ſit, vt cum omnia poſſit, nullam tamẽ poſſit condere creaturam altitudinis ſuę capacem. Quam altitudinem & tu aliquomodo imitaberis, ſi mẽtem tuam ſumma cum veneratione ſupra omnia creata

fortiter eleues in altitudinem Dei,vbi Deus adeo altus, adeo tibi apparebit immenſus, vt quidquid Deus non eſt, ceu quiſquilias viles, & ridiculas derideas. Eodem modo ſe habet & profunditas Diuinæ abyſſi, quæ & ipſa omnibus eſt creaturis incomprehenſibilis. Huius exemplo totus difflues in veriſſimũ tuum non eſſe, & in egeſtatem, fragilitatemque tuam.

Latitudo Deo ipſa generalis eſt amor Dei, per quẽ Deus in omnibus creaturis, in omnibus regionibus, lociſque vniuerſis, in omnibus

bus exercitiorum ſpeciebus & operibus bonis, præcipue tamen in Euchariſtiæ ſacramento, & in cordibus mundis ſe donat & communicat. Nil æque commune, nihil æque obuium eſt atque Deus, qui ſæpe vel vna bona voluntate, vnicoque ſuſpirio ex intimo corde profecto comparabilis eſt.

Hanc latitudinem imitabimur per otioſam & nullis occupationibus diſtractam mentem ad Deũ, perque generalem ad omnes homines dilectionem.

Longitudo vero quæ eſt

æternitas Dei (nec præcedens, nec ſubſequens vllum habens vnquam nec habitura) tranquillum quoddam eſt & immutabile nunc, in quo vniuerſa præſto adſunt per continuum quendam reſpectũ ſui, & in ipſo omnia etiam præſentia. Hanc longitudinẽ imitaberis per mẽtem eleuatam ac ſurſum prorumpẽtem, immergendo, & abnegando teipſum, & omnes creaturas, in tempore iſto, & in æternitate.

De originali bonitate, & amore Dei.

CAP.

Cap. XV.

INter omnes proprietates Dei nihil æque ſuperemi-net atque inexhauſta ipſius miſericordia, & gratus ille amor erga nos miſerrimas creaturas. Eſt enim Deus immutabilis, & incomprehenſibilis illa bonitas, quæ ſola nullis vnquã amaritudinibus infici poteſt, qúæ ſola nunquam erga nos mutatur, nunquam auertitur, ne ob peccata quidẽ. Quiſquis cum amore ad Dominum reuertitur, is perpetuo æque bonum, æque ſibi inueniet amicum. Adeo nã que fidelis eſt ad amandum,

adeo

adeo gratioſus ad amplexandum, vt nulla id creatura aut intelligere,aut exprimere ſufficiat.In Deo quod diſplicere tibi poſſit, plane inuenias nihil. In Deo omnium petitiones cordium, omnium animorum deſideria vltra omnem ſunt menſuram. Quanto perfectius Deus cognoſcitur, tanto ſtudioſius quæritur, & hacrius poſſidetur. Minimum illud gaudium,quod ex Diuina præſentia diguſtat mũda, amãſque Deum anima, omnia huius mũdi gaudia, quæ ab vniuerſis etiã creaturis, tam in tempore iſto,

quàm in æternitate,proferri aut percipi vllo modo poſſunt, adeo immenſe excedit, vt in amariſſimū abſynthiū illa conuertat. Deus adeo ingenue liberalis eſt & bonus, vt malit ſemper maxima donare, quàm minima. Paratior eſt Deus ſalutaria nobis præſtare, quā nos ſumus poſtulare. Quiſquis Deo ſoli pectoris ſui ſcrinium reſerat, is & viuit ſuauius, & moritur ſecurius, & in hoc ſæculo ſimul atque in futuro amœna paradiſi gloria perfruitur. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſ-

cenderunt, quæ præparauit Deus diligẽtibus ſe. O quã-tũ inter ſe diſtãt amor Dei, & amor creaturarũ! Quàm fallacia, quàm caduca fiunt omnia, quæ in mundo præclara videntur & amabilia, cum apertis mentis noſtræ oculis perſpexerimus, quàm miſere ſeducantur ij, qui amorem ſuum alio conferunt quàm ad Deum. Obſecro te per Deum immortalem, quid emolumenti nanciſcuntur ex vniuerſo amore ſuo, quàm rei omnium pretioſiſſimæ temporis iacturam, inutilium verborum profuſionem, bonorũ

operum paucitatem, & cõſcientiam mille ſcelerũ vitiis inquinatam?

Momentanea voluptas,& diutina pœnitentia amoris mundani ſunt indumenta.

Effugere quidem nituntur ærumnas, & tribulationes, ſed medij in illas corruunt miſeri. Leui Chriſti iugo ſubdere colla renuũt, & mille grauioribus onerũ faſcibus deprimuntur, ac plane, quod dici ſolet, incidunt in niuem cupiẽtes vitare pruinam. Auguſtinus. Nimium eſt auarus,cui non ſufficit Deus. Quid oro deſiderare potes,quod in Deo

abunde non inuenis? Quæcunque omniũ hominũ pectora excogitare valent, ea tu tecum cogita, & in Deo inuenies millecuplo plura. Quæris amorem, fidem, veritatem, conſolationẽ, continuam præſentiam? omnia habes in ipſo immenſa, & infinita. Miraris ſpeciem? ſpecioſiſſimus eſt. Quæris opes? opulentiſſimus. Ambis poteſtatem? potentiſſimus. Vel quæcumque tandẽ deſiderare potes, in Deo omnia inuenies millecupla. Ipſe namque ſummum, & optimum eſt bonum. Quamobrem expulſis ex animo

cunctis creaturis, mentem habeas eleuatam cum amore ad Deum, ſemperque ad eum intro reuertere, qui adeo impenſe bonus eſt, vt ſi quis illum rite tractare noſſet, quidquid petere auſus fuerit, impetrabit. Adeo etiam exorabilis eſt Deus, adeoque lubẽs amicos ſuos exaudit deprecãtes, vt omnia delicta, & obſtacula, adeoque purgatorium totum lubens condonet ad ipſum ex animo reuertentibus: quam tamen conuerſionem idem ipſe & largiri, & operari debet. Quare magnis quotidie precibus orã-

dum,

dum, atque etiam obſeruādum eſt, vt quando huc inuitantur, obſtaculis omnibus remotis ipſum ſolum ſequantur. Eia quàm benigne talibus paternum illud pectus ſuum pandit fideliſſimus Dominus, opumque ſuarum reconditarum theſaurum aperit. Quis quæſo id cogitatione comprehendat, quàm ſitibūdus, & auidus eſt æternus ille Deus vniuſcuiuſque hominis, pectus ſuum euacuatum ac ipſum conuertentis, ac ab omnibus creaturis liberi Nam huic quouis momento occurrens, adeo amice

eum excipit & humaniter, ac ſi tota beatitudo ſua in huius homunculi ſalutẽ dependeat. Si hæc tibi incredibilia videtur, cogita quãta Deus tua cauſa tam generaliter, quàm ſpecialiter fecerit, & pertulerit.

De bona voluntate.

CAP. XVI.

ESſentialis illa, & germana Dei dilectio maxime in bona conſiſtit voluntate, quam qui maiorem, & efficatiorẽ habet, his maiorem etiam, verioremque habet

charitatem. Bona autẽ voluntas conſummatur ſimul atque probatur in operibus bonis, inque aduerſis Dei cauſæ illatis. Cum mentis conſtantia manet incõcuſſa intentione ipſa ſincera nil præter Dei honorẽ ſpectat, tum voluntas quoque bona eſt. Quid eſt autem, quod per bonam voluntatem impetrare non poſſis? Si ex vero pectore veram cupis habere humilitatem, abnegationem, patiẽtiam, ac quod in te eſt, ad ea conſequenda perficis, vere eadem conſecutus es. Hæc tibi non creatura, non mors, non diabo-

lus eripere , aut impedire poteſt quin tantã inde mercedem accipias,ac ſi vere illa habuiſſes.

Omnia item bona opera, quæ animo, & voluntate ad Dei honorem vel facere,vel pati decreuiſti,ſed citra tuã culpam poſtponũtur,ea coram Deo pro conſummatis reputantur,& perfectis.

Cum Deo ad ſummũ homo quis placere,tantumque ipſum & amare , & laudare cupit,quantum omnes pariter creaturæ, & coram Deo pro omniũ peccatis ſatisfacere, omnes ad Deum deſiderat pertrahere,ac quod in

ſe

ſe eſt,ad hęc perficit,ſed deſiderio vires nõ reſpondẽt, is coram Deo omnia hęc reuera adimpleuit. Talibus etiam deſideriis,& reſignationibus piorum adeo placatur & reconciliatur Deus, vt nõnunquam integro regno,imo toti terrarum orbi propterea pacat. Per ſolam quippe bonam voluntatem plus mereri poſſumus ſinguli,quàm citra eam omnes pariter conglobati, vniuerſis operibus noſtris externis. Nec aliquis tam puſilla habet exercitia, quin ſi iſtis Deum ex animo ſpectat, ac in feruentiori Dei dilectio-

ne per illa proficere deſiderat, in eoque permaneat, ſeipsũ ſine medio aliquo impedimẽto vniformem continens, Deumque ſolum in omnibus operibus ſuis ſcopum ſibi præfigens & adamans, reuera, (etiamſi iam animam agens Dei viſione frui velit) voti compos fiet. Id etiam Dominus ipſe qui mentiri neſcit, promiſit dicens: Petite, & accipietis. Quapropter ob leuia aliquot vitia, aut ob naturæ infirmitatem, qua fit, vt plura bona perficere nõ valeat, nemo ſe alienũ putet à Deo, modo bonã, vt dixi, habeat

volun

volũtatem ad Deum, adque bona opera (ſi poſſet) perficienda. Nam licet remotiſſimũ ſe homo putet à Deo; Deus tamẽ illi haud eſt remotus, verum perpetuo potius ei adeſt, & ſi ſtatim non admittitur, ante ianuã perſtans pulſat, vt intromittatur. Impedimentũ omnium grauiſſimum, quod vſpiam reperitur, eſt cum quis prudens volenſque cor ſuum amore occupat creaturarũ. A natura quidem nobis inſitum eſt amare, atque adeo quemadmodũ abſque anima quis viuere non poteſt, ita nec abſque amore. Sed ſi

debitum ordinem in amore ſeruaret, Deũm præ ſe, præque omnibus creaturis amaret. Quid? an non multis lacrymis digna res eſt, quòd à præclara illa indole ſua ita degenerat homo, & nobilẽ illum amorem ſuum, rẽ omnium lõge pretioſiſſimam, ad ſeipſum, adque temporalia iſta turpiter declinat, nec ad ſummum bonum Deum vnquam erigit? Id adeo male habet amicos Dei vt (ſi poſſent) ſanguineas lacrymas profunderent, nè Deus ex hominum mẽtibus, (pro quibus floridam vitã ſuam impendit) tam ignominioſe

propter viliſſimas huius mundi opes,ſenſuūque turpiſſimas oblectationes expellatur: cordis enim amator eſt Deus, nec moratur opera externa, corde vitiis, & creaturarum amoribus data opera ſemper infecto. Sed ſuper omnia placet illi pectus vere mundum,quod ſe totū reſignauit, & æſtuātiſſimo affectu iugiter ardet, & ſitit Deum, Deique honorem, & voluntatem ſemper pure ſpectat, in eoque permanet.Hæc de charitate Dei in genere dicta ſufficiant.

Optimum exercitium de charitate Dei.

CAP. XVII.

DIuus Dionyſius, & poſt eum alij illuminati à Deo viri compendiū quoddam nobis tradunt, quo ad conſummatam Diuinę charitatis perfectionem ocyſſime facillimeque perueniamus, nimirum per ardentes orationes, affectus ignitos, & ſuſpiria ad Deum. Verū quoniam affectus non ita facile in amore Dei, niſi piis quibuſdam meditationibus præuiis accenduntur, ideo

cui hæc via cordi eſt, primo omnium tota anima cum vniuerſis viribus, & potentiis ſuis recollecta, omnem externã occupationẽ, omnem ſolicitudinem, & creaturarum amorem ſemel abjiciat, idque potiſſimum per tres haſce virtutes: Propriæ voluntatis abnegationem, creaturarum omnium eiectionem, & Diuinorum donorum cum vera humilitate ſuſceptionem. Tum vero maxima illa amoris argumenta, beneficiaque ſibi à Domino collata, amariſſimam quoque Chriſti paſſionem & mortem: & è di-

uerſo vitia defectuſq; ſuos innumeros attēdat, vt paulo ante fuſius enarrauimus. Ad hæc incomprehenſibilē illam Dei omnipotentiam, æquitatem, ſapiētiam, liberalitatem, benignitatē, miſericordiam, ſubtilitatem, decorem, gratioſitatē conſideret, idque cum tota cordis ſedulitate, & virtute ſpiritus ſurſum in Deum prorūpentis: ita vt primo, priuſquā aſſueuerit, corpori futurū ſit admodū oneroſum.

Mox Deo ex animo gratias agat, adoret, collaudet, illumque ſolus (ſi fieri poſſit) tantundem laudare, ho-

norareque deſideret, quantum omnes pariter creaturæ. Aliorum etiam peccata coram Deo emendare, pro omni contemptu, & ingratitudine nomini Diuino vnquam illatis ſatisfacere cupiat.

Ad hæc autem, & omnia illa quæ Deus ab eo deſiderabit adimplenda ſeipſum totum dedat, effundat, ac ex animo altiſſimæ voluntati Dei, ſine vlla cordis rebellione, offerat ac reſignet, idque adeo perfecte, vt in omnibus Dei beneplacitum, ſuum altiſſimum fiat deſiderium in tempore iſto, &

in æternitate, tam in euitandis, abnegandiſque omnibus voluptatibus, & illecebris Deo diſplicentibus, quàm in quouis labore operando, aut onere ſufferẽdo, quæcumque ſibi vel à Deo, vel ab hominibus imponũtur. Aut etiam inæquanimiter citra vllius cõſolationis aucupium, perpetienda omni confuſione, contemptu, diſpendio, morbis, tribulationibus, interna derelictione, cordis ariditate, & omnibus quæcumque Deus illi ſuperuenire permittit, ne vnquam charitate ab eo ſeparetur.

Cæterum vt hæc ad Dei honorem probe poſſit perficere,& perpeti, gratiæ ad hoc Diuinæ auxilium imploret,vt omnia Deo diſplicentia perfecte in ſeipſo mortificare queat. Cuiuſmodi ſunt ſenſuum oblectatiunculæ in videndo, loquendo,in cibo,potu,veſtitu,aut aliis quibuſlibet corporum ornamentis, vanitatibuſque ſuperfluis. Ad hæc naturales paſſiones in inordinato amore , metu , gaudio,triſtitia, &c. Vt cor etiã ſuum ſupra omnem multiplicitatem,& occupationes eleuatũ, in Deo ſemper ge-

rat ſuſpenſum, & ab omnibus creaturarum accidẽtiis vndecunque ſibi aduenientibus lætis, vel triſtibus, liberum ſeruet & inconcuſſum. Fideliter etiã poſtulet à Deo, vt ſe nobiliſſimæ Chriſti humanitati in omnibus Diuinis illis virtutibus,& amariſſimis cruciatibus conformem faciat: vt etiam intellectus illuminationẽ ſibi donet ad cognoſcendam ſummam Dei bonitatem, ſuam viliſſimam vilitatem,& Dei altiſsimam voluntatem.

Poſtremo ſibi tam perfectam Dei poſtulet chari-

catem, vt ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex omnibus viribus ſuis ipſum diligat, & à ſe totus deficiens, in Deũ totus trãſferatur, ardẽtique amore eidem ſemper inhæreat. Nullis autem exercitiis proprietate quadam voluntatis inhærere debet, quin potius accurate ſemper obſeruet quorſum, vel qua via (variis enim modis electos ſuos inuitare ſolet Deus) ipſum ad ſe pertrahere velit bonitas Diuina. Hoc vbi cõpererit, confeſtim omnibus relictis ſequatur, & per deſideria igne charitatis Diuinæ ſuc-

cenſa vlterius in Deum prorumpat, in interno ſilentio, & quiete ſuiipſius, Deũque tunc intra ſe operari ſinat, qui perfectiùs de omnibus ipſum edocebit.

Internos vero Dei tractus amplius nõ perſentiẽs, ad priſtina ſua exercitia redeat, eaque peragat, vt perſeuerare in iis vſque ad finẽ poſſit. Nõ vt plæriſque mos eſt, qui vixdum inceptum, ob incidẽtem aliquam moleſtiam ſtatim deſerunt inſtitutum. Deo tamen longe gratior eſt perfecta ad interiora conuerſio, quàm ſine ea, plurima externorũ operatio-

ratio. Nunquam tam modice, aut raro ad Deum te conuertere potes, quin te multo amplius deſideret atque expectet. Iſthoc exercitio aliquantiſper exercitatus, eo tandē perueniet, vt iam nulla meditatione præuia, prima ſtatim mentis eleuatione, charitate Diuina homo inflammetur, ac in Deum ſubleuetur, æſtuantiſſimiſque deſideriis ſummo amori, qui Deus eſt, coniungi, vniri, illum amplecti, in illo ſubmergi, liquefieri, & diffluere affectet. Verum vt in omnibus, ita & hic ſummopere cauēdum: Ne quid ni-

miſ:ne ſcilicet in donis Dei ſuauitatẽ nimiam, aut quietem aucupaturi, ſed iis pariter atque omnibus ad verã ſui mortificationẽ , veramque abnegationem vtatur: alioqui certe vt ingratus à Deo relinquetur. Huic autẽ præſcripto exercitio , aut huius farinæ alteri,vt minimum ſemel perdiẽ incumbet. Nam qui ne ſemel quidem in die mentem ſuam recollectam ad Deum conuertit,pro beneficiis Dei innumeris animo penſitatis gratias agit, peccata ſua deplorat,veniã exorat, ad virtutum profectũ gratiæ Diuinæ

uinæ auxilium ſupplex implorat, bonũ animi propoſitum arripit, voluntati Diuinæ ſe totũ dedit, ac ſubjicit: is profecto Chriſtiani hominis nomenclatura indignus cenſetur. Nam quemadmodum ferrum niſi aſſiduo vſu contrectetur, rubiginem contrahit: ita & charitas Dei niſi continuo vſu exerceatur, pedetentim tepeſcit, ac deperit.

Quomodo deinceps ſe quis in amore Dei exerceat.

Cap. XVIII.

MVltiplicia sũt ad Deũ exercitia, diuerſus eſt

hominibus viuendi modus, diuerſa ingenia: Scripturæ Diuinæ abyſſus imperſcrutabilis, traditio ipſa infinita. Vis igitur paucis certiſſimã omnium, & compẽdioſiſſimam ſcire viam? hoc tibi exercitium arripe. Primo omnium (quoad licet) abſtractum te, ſeparatumque teneas ab hominibus vniuerſis, ſemper quæras tẽpus & locum opportunum Deo familiarius vacandi. Pectus peccatorum inquinamentis, vaniſque oblectationibus, & euagationibus purũ cuſtodias, ſemper intus tecũ permaneas. Senſus exterio-

res cordiſque aditum cōtra omnes vanitates & incidētes imagines formaſque rerum ſæcularium, quantum potes, obfirmes. Volūtatem & affectus ab omni gaudio & mœrore, ſpe & ſolicitudine creaturarū, & accidentium (quæ libertatem tuam aliquomodo tibi impedire, occupationeſque & cordis addictiones, ſeu inhæſiones inducere poſſent) pura, incontaminata, libera ſerues. Mentem tuam ſupra omnia temporalia in Deo geras ſuſpenſam, ſemperque Deum memoria tenens, cum viuida quadam ſedulitate, hu-

militer ante oculos illius conſiſtas: ſuauem item animi propenſionem, continuumque deſideriũ vt cum eo vniri poſſis, ad Deũ habeas, quo ſubſtracto, ocyus ad cor reuertaris, ſenſus diſtractos omnes recolligas. Hæc ſi primum experienti onerosa videbuntur & ardua, haud animum abjicias, ſed contra audacior progredere, penetra, ac perſeuera. Id ſi feceris, mihi crede, vſu ipſo tibi protinus fient non ſolum leuia, verum etiam iucunda. Sin vero vlterius proficere deſideras, in omni tempore, in omni loco ita

age,ac ſi Deus præſens præſentem te ſemper alloqueretur: Fili mi contine te intus, intro ad me reuertere, purum te à peccatis, liberũ, nullaq; ſolicitudine & amore rerum temporalium diſtractum cuſtodi, ſummo illi bono, ſummo amore abſque medio adhære, quæcũque videris, vel audieris, diſſimula & pertrãſi. Huic autẽ negotio in memoria tua præparatas habeas breues aliquas precatiũculas ad excitandos in Deum affectus, quas D. Auguſtinus, haud iniuria, iaculatorias vocat. Sunt enim veluti iacula

quædã ignita, quæ in ipſum pectus Dominicum eiaculamur. De his loquitur ſpóſus in Canticis: Vulneraſti cor meũ ſoror mea ſponſa.

Has iaculatorias ſicuti & vocales orationes, ad quas obligaris, ex intimo cordis affectu proferes, ad vniendum te Deo in æſtuantiſſimo amoris ſui incendio, ac teipſum aſſuefacies, vt has aſpirationes inter eundem, ſtandum, ſedendum, iacendum, quieſcendum, manducandum, operandum, ſi non ore ſaltẽ corde ſemper tibi habeas familiares. Si quid incipiendum, aut operandũ

fuerit, ante ſingula opera cor, intentionemque tuam ad Deum prius erigas: ſic Deũ in omnibus facile inuenies. Hoc aut ſimili modo, Adſpirationes.

O Domine meus, & Deus meus, ô mi amabiliſſime, electiſſime amice & ſponſe, ô amor meus, refugium meum, gaudium meum, & quidquid cor meum deſiderare poteſt! O quando perfecto amore te diligã? quãdo puro corde te amplectar? ô quando totus mihi moriar? quando abnegabo, deſpiciã, & relinquã omnia propter te? O vtinam poſ-

ſet anima mea totis viribus ſuis perfecte tibi vniri, nullo poſtea tempore abs te ſeparanda, ſed tota in te conquieſcere, demergi, liquefieri, tuiſque gratis frui amplexibus poſſet. O tu vita animæ meæ, offero ac reſigno me tibi ex animo quãtus ſum, vt me poſſideas, & de me facias in tempore, & æternitate ſecundum altiſſimum beneplacitũ tuum.

O dulciſſime Domine Ieſu Chriſte, deſidero & peto vt ignea illa, & melliflua Diuini amoris tui virtus totum pectus meum trensfiget, illuminet, atque ad ſe

trahat omnes vires animæ meæ, vt veluti facula quædam ardens in tuo amore totus conſumar, ac à meipſo deficiens, totus in te transfundar, vtq; te ſolũ ſemper cogitem, te ſolum deſiderem, te cognoſcam, te inueniam, tibi ſoli inſeparabilis ſemper inhæream.

His & id genus innumeris ignitis adſpirationibus (vt Spiritus ſancti vnctio edocebit) ſæpius per diem, & noctem ad Deum magna vehementia effuſis, ſpiritus tuus magis magiſque in Dei amoré inflammabitur firmabiturque, adeo forti

ter,vt quoties volueris,ſine vllis cogitationibus aut meditationibus præuiis,in ictu oculi, ceu fulgur quoddam te ad Deum eleuare ac immergere poteris in ipſam Diuini amoris abyſſum, cũ inenarrabilibus deſideriis, & anhelationibus ad Deum ſolum habendum, ſolumque poſſidendum. Hæc autem centies, imo vel millies in die fieri poſſunt mẽte ſola, ſine vllis verbis,aut, ſi placuerit, etiam verbis, dummodo natura tua par ſit tanto labori.Maximopere enim aduigilandum eſt, ne natura,aut cerebrum in-

tempe

temperantia & immoderatione aliqua lædatur. Quoties igitur hoc modo cor tuum cum amore conuertis ad Deum, toties tibi Deus occurrens, nouam gratiam infūdit, quam niſi per peccatum letiferum amittere poteris numquam. Verum in hac via perſeuerare poteſt nemo, niſi in humili ſuiipſius abnegatione reſignationeque ad Deum cōtinuo permanſerit.

Ab externis igitur ad interna rediens protinus explora, num forte in aliquo deliqueris, an te alicubi ſpectaris. Id ex animo deplo-

rans admiſſum, Deo te iterum captiuum dede in voluntatem ipſius, ac quemadmodum antea, ita nunc quoque cum amore audacter ad eum regredere, in eoque vſque ad mortē perſeuera. Omnia autem reliqua exercitia, qualia ſunt ieiunia, vigiliæ, &c. ad iſtud ceu ſcopum ſunt ordinanda, tantumque ex iis eſt aſſumendum, quantum tibi ad cordis puritatem, Deique amorem ſubſidio eſſe poteſt. Hic iam paucis totius ſanctitatis ſummā, qua ad apicem perfectionis cōſcendere potes, tenes: quem

inter mille vix pauci mortales apprehendunt , ideo potiſſimum,quòd in intentione ſua ſeipſos nimium ſpectant , ac in aliis exercitiis præfixo ſibi fine conquieſcunt, atque ita multorum annorum ſpatia ſine magno profectu trāſigunt. Hæc via eſt abſcondita illa philoſophia , quam Pater cœleſtis,cœleſtibus ſuis inſpirationibus electos ſuos edocet,quam exarat in cordibus paruulorum & humilium,qui id ab eo humili cum fiducia,ſedula diligentia , & omnium mundanarum voluptatum contem-

ptu expetunt. Atque haud rato plebeio cuiuis idiotæ, aut ignobili mulierculæ à Deo reuelatur, quod litteratiſſimo philoſopho (qui elato ſupercilio,& inani faſtu turgidus reliquos præ ſe mortales contemnit)occultatur. Ad hanc autem Philoſophiam omnes creati, & vocati ſumus, qui etiam quouis momento tantam à Deo gratiam, tamque ineffabilia bona promereri poſſumus, vt vere deplorandũ ſit nos hic adeo ſupinos & oſcitabundos ea negligere, quæ irrecuperabili damno perpetuo neglecta mane-

bunt.

bunt. Porro Deus id grauiſſimæ iniuriæ loco ducit, quòd ſe ad propius accedere nolumus; & cœleſtia illa, perpetuoque permanſura bona (proh pudor!) ob temporaria iſta per ſenſus exteriores importata negligimus, & amittimus. Hæc via eſt facillima, certiſſimaque omniũ, quæ reperiuntur. Ad hanc enim non ingenij acumine, non ſubtilibus aut intricatis artibus, neque etiam vel corporis robore opus eſt, niſi hoc ſolo, vt te totum, & omnia tua in manus Dei reſignes & abneges, pectus purum à

vitiis & creaturarum amore cuſtodias, ignitis ad Deũ affectibus te exerceas, eidẽ amore perpetuo inhæreas. Hiſce exercitiis omnis multiplicitas, omnia vitia, & quidquid infra Deum eſt, ſemel euaneſcet, liquefiet, corruet.

De ſeparatione ab hominibus.
CAP. XIX.

VT autem prædicta documenta tibi melius innoteſcant, notanda ſunt hæc ſequentia. Primo ſeparatum te, abſtractumque teneas oportet (quatenus tibi per ſtatum & officiũ tuum

licet) ab omnibus hominibus, idque hac potiſſimum de cauſa, quòd plurimæ operationes, confabulationes, & ſocietates animum turbant, diligentiam eneruant, puritatem inficiunt, charitatẽ diminuunt & frigefaciunt, vt numquam ad germanum illius feruorem peruenire quis poſſit, attentionem internã impediunt, rationem obcæcant, vt cernere nequeat quid ſit conducibile. Facile admodum elabitur homini verbulum aliquod non neceſſarium, facile tempus pretioſiſſimũ per ineptas hominum ſo-

cietates inutiliter teritur. Eapropter Arſenio præceptum fuit ab Angelo, vt fugeret, taceret, quieſceret. Totius quippe beatitudinis fons eſt, tranquillum ſe ſeruare in ſolitudine. Nā plus præſtat eruditionis, purum ſe & incontaminatum conſeruare, quàm immenſa volumina euoluere. Quiſquis cum hoc mundo vult conſeruari, vulnera non pauca oportet illum tolerare. Nam omnia illa, quibus homo diſtrahitur vidēdo, audiendò, comedendo, bibendo, loquendo, operando, aliis citra neceſſitatē ſemet ap-

plican

plicando:omnia inquam illa prædones ſunt puritatis animi, & eximiorum ſuorum bonorum. Ad animi autem puritatem melius nō peruenitur,quàm fugiendo. Qui à creaturis profugiunt in ſolitudinem,ij ſecure admodum confugiunt, modo ibi ita ſe gerant, vti decet. At vero qui in ſeipſos confugiunt, ij periculoſe nimis confugiunt.

In ſolitudine homo purificatur & purus permanet, ſibi innoteſcit,& Deum diligere diſcit. In ſolitudine carnē mortificare, Deo aſſimilari ac vniri edocetur.

Cui

Cui ſolitudo ſapit, huic ſapit Deus. In ſolitudine alienantur ab homine omnia aliena. In ſolitudine per ſaporem rerũ cœleſtium omnia onera fiunt leuia. In ſolitudine ſeipſum homo amittit, & Deũ inuenit. Solitudinem quoniam pauci vere agnoſcũt, pauci etiam adamant. At ſi penitus perſpicerent quantus in ea bonorum theſaurus deliteat, mirum ni omnes ad illam concurrant. Quapropter in vera Dei dilectione te admoneo, vt (quoad licet) liberum te feriatumque cuſtodias ab hominibus vni-

uerſis. Nulli niſi qui eiuſdē tecum ſit animi, nimium familiaris fias. Reſponde omnibus breuiter & humiliter etiam, vel nó, vti conuenit quando te alloquuntur, quod ſi tibi odium pariat, benigne hoc & hilariter propter Deum ſuſtine. Silentium ſerua. Oportunum ſemper quære tempus, locumque ſolus permanendi, & hominum familiaritates deuitandi. Quid? an non melius eſt, vt æternum illũ Dominum tibi habeas propitium cōtra homines vniuerſos, qui te æquo animo ferre nequeunt, nec lædere

tamen

tamen poſſunt, quàm vt omnium creaturarum fultus patrocinio, Deum habeas contrarium, aut alioqui illo carere debeas? Exteriorem hominem tuum quietum, interiorem incõtaminatum cõſerua, tecum intus ſemper permanendo. Senſuum occaſus, veritatis tibi eſt exortus. Si omnibus creaturis vtilis eſſe cupis, ab omnibus te abſtrahe. Veritati ſimpliciter ſatisfacito, & ſi quid forte accidat aduerſi, moroſius tibiipſi auxiliari aut patrocinari noli. Nam qui ſe nimium defendere curareque ſtudet; is

verita

veritatis patrocinio deſtituitur. Lucæ 19. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos, & tuiipſius nimis anxiam curam & ſolicitudinem abiice: nam in Deo omnia tibi abunde ſunt expoſita.

De tranquillitate cordis, & eiectione omnium creaturarum.

Cap. XX.

SI vnquam Deo coniungi cupis, volũtatem tuã penitus ei dedere & abnegare, pectus ab omni creaturarum inordinato amore illibatũ conſeruare, omneſ-

que delicias, & corpori
blandiméta procul ablega
re debes. Quemadmodur
enim miles ſæcularis ami
cos,patriam,facultates om
nes derelinquens,corpus &
animã incertæ Martis ale
exponit, in exteris region
bus ad mortem vſque ho
rendis præliis conflictatu
vt vilem aliquem numm
lum ſibi lucrifaciat: ita
tu ſi ſummum bonum
corde tuo poſſidere conc
piſcis, nudum illud feriat
pauper ſpiritu,exoneratu
que ab omnibus quæ pu
Deus non ſunt,quantũ p
tes, cuſtodias: ſic demu

Diuinæ gratiæ ſol peculiariter in illo ſplendeſcet, ac operabitur. Oculum cordis, hoc eſt, intellectum tuum, ab omnibus imaginibus & formis purũ quietúque efficias, incidentes quaſvis ineptias abigas. Si ipſe eas in animum non introduxeris, cito earum obliuiſceris, minimoque negotio vniuerſa tentamenta ſuperabis. Quorũ namque imagines in te non introducis, ea etiã non concupiſcis. Principio quidem graue eſt, à cunctis imaginibus & phantaſiarũ ineptiis vacuum, liberumque fieri, at vbi eo quis pro-

fecerit, vt videns cæcus
ctus ſit, audienſque ſur
ſter, hoc eſt, quòd inter
contemplationi, rerumq
diuinarum ſtudio adeo
addictus, vt ſenſus exter
res perfectam ſuam ope
tionem iam non exercea
tũ ei non erit amplius o
roſum. Proinde quam
imagines, formaſque o
nes nondum penitus exc
dere vales, id ſaltem cu
ne illas tu in animum ſp
te inferas & foueas. & p
latim in ſeſe euaneſcãt. I
vero imaginibus de D
deque rebus Diuinis, q
te in Dei amorem infla

mẽt, quemadmodum ſupra dictum eſt, mentem tuam occupare adlabora. Si pectus tuum ab impuris affectibus, & amoribus purum conſeruare cupis: momentaneæ lætitiæ, carnaliumque illecebrarum memoriã, quam longiſſime ex animo profligare adſueſce. Solitudinem cordis intra te conſtitue, omnes ſubpullulantes variarum rerum affectus motuſque, incidentes rerũ caducarũ ſolicitudines abiice, cogitationũ ineptias tibi ob oculos volitantes propelle, occultum quoddam diuerticulum, & tranquil-

lum in corde tuo tibi conſtrue, vbi ab omnibus rerum amoribus & ſolicitudinibus liber, dilectiſſimo tuo (ſicut deſiderat anima tua) quandoque & colloqui, & vacare valeas. Ante omnia cor tuum intus ſimplex & vniforme cuſtodi, in mentis ſilentio cõticeſce. Quoniam vnum (hoc eſt vnitum cor, & purũ ab omnibus ineptis phantaſiis) eſt neceſſarium. Simplici enim, otioſo & quieto corde ſuper omnia delectatus Deus, nobiliſſimum opus ſuum in eo operatur. Anima noſtra ſemper multumque laborat, quo-

niam multis & diuerſis ſem per diſtenditur cogitationibus. At cum omiſſis multis, vnum dũtaxat cogitat, tunc à ſuperfluo illo multoque labore liberatur.

Itidem ſi nihilum tuum mente pertractes, non ita multo labore deprimeris. O ſi quis ad cordis tranquillitatem, ad omnium rerum obliuionem peruenire poſſet, illius & rerum, amicorumque illius omnium ſolicitam Deus curam ageret, contraque inimicos illius pro eo dimicaret.

Cæterum ad veram pacem, ad veram cordis quie-

totius noſtræ ſalutis cardi-tem nunquam,aut quàm ra-riſſime peruenitur , niſi per hanc trãquillitatem & eua-cuationẽ omniũ creatura-rum, cũ introuerſis viribus, in Deo vnitis , in æterno il-lo nunc Diuinitatis ipſius. Iſtud autem pro vniuerſis exercitiis ſufficere poteſt.

De emendatione affectuum cordis.

CAP. XXII.

CÆterum vt hæc paulo fuſius, præſertim quæ ad vim appetitiuã attinent, explicentur, ſcire conuenit,

nem non in alio poſt Deũ, quàm in noſtri arbitrij libertate conſiſtere. Cũ enim noſipſos per liberum arbitrium cum amore conuertimus ad originem noſtram, vnde profluximus, Deum, ſaluamur: omneſque animæ noſtræ vires, atq; adeo corpus ipſum, huic voluntatis arbitrio ſeruire, ac morem gerere compellũtur. At vero cum nos per liberũ illud arbitrium vel ad noſipſos, vel ad creaturarum amorem incuruamus, vniuerſorum malorum ſegetẽ nobis aperimus: anima ipſa (vt pote permixta) rebus ſe vi-

lioribus, turpiter ſordidatur, haud ſecus quàm ſi argentum plumbo permiſceatur. Proinde ante omnia neceſſarium eſt, vt toto conamine voluntatem, affectuſque noſtros ab omnibus peregrinis amoribus, & inclinationibus ad res externas puros cuſtodientes, in nullo penitus niſi in ſolo Deo cõquieſcamus. Huc ſpectat quod ait Auguſtinus: O nobilis anima! ô Dei excellens creatura! quid eũ quæſo extra te quęris, qui totus vere, nudeq; eſt intra te? Diuinæ naturæ particeps facta es, & creaturas ſectaris. Vbi the-

ſaurus

ſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Et quocũque amoris theſaurus præcedit, eo & cogitationes ſequantur neceſſe eſt.

Quod præ omnibus maxime diligis, id ſæpiſſime cogitas: & quod ſæpiſſime cogitas, id maxime diligis. Vis igitur ſcire vbi ſit theſaurus tuus? Vide quid magis diligas. Vis ſcire quid magis diligas? Attende quid frequentius cogitas, quid potiſſimum quæris Deum, an creaturas? Cuiuſmodi autem in corde tuo frequẽtius verſatur obiectũ, iſtiuſmodi & ipſe es. Quamdiu à

creaturis nondum perfecte fuerit homo liberatus,nondum eas dereliquerit , aut excluſerit,tam diu neque ad Deum libere euolare,neque Diuina limpide cõtemplari poterit. Ideo tam raros hodie videmus veros cõtemplatores,quòd momẽtaneis iſtis nimium inhærentes,ab amore creaturarum totos ſe non auertunt. Maximum enim Diuinæ gratiæ operationi impedimẽtum in nobis præſtant voluptas, gratioſitaſque creaturarũ.Deus ne tantillum quidem nobis proprij concedit , quo nobiſipſis inhæreamus, quod-

ve nobis adſcribamus, quãtum patiatur oculus meus, hoc eſt plane nihil, quoniã Dei ſolius omne eſt proprium. Quare omnibus ſine proprietate, non ſicut peculiariter noſtris, ſed veluti ad tempus nobis accommodatis vti debemus. Fundamẽtum autem ipſum cui omnis boni ſtructura nititur, eſt, vt intus nos nudemus, nudatoſque conſeruemus à rebus omnibus extraneis. Id Deo ſumme placet, ob id læta nobis immittit, & triſtia, proſpera & aduerſa, ideo intus nos admonet, vt huc ſcilicet pertrahat, pro

quo & ſeipſum totum nobis tradit poſſidendũ, cunctaque in peculium noſtrũ perpetuum, quæcumque in cœlo ſunt & in terra, quæcunque ex ipſo profluxere, quæcumque Angeli poſſident & Sancti, vt ea omnia nó minus noſtra ſint, quàm ſunt illorum. Nulla re citius tam à ſeipſo, quàm à creaturis vniuerſis homo exoneratur, quam quòd ſeipſum humiliet, extenuet, creaturas omnes floccipẽdat, omniaque terrena iſta reputet vt ſtercora, terram, & vile lutum, vnde reuera ſunt confecta, ac in quæ ſunt re-

uerſura : Deum vero ſolum geſtet in corde , & animo, idque deſiderātiſſimo prorſus affectu. Nam ſi Deus eſt ingreſſurus , omnia prius egredi oportet , nilque penitus in te , niſi nuda puraque intentio, & deſiderium quoddam Dei,perpetuo eidem ſeruiendi,& ſupra omnia ſummum proximumque locum ei tribuendi,remanere debet.

De continua obſeruatione Dei, & ſuiipſius.
Cap. XXII.

Auſpicaturus , aut perfecturus quippiã , primo om

mo omnium cor tuũ ad ſuperabũdantem Diuinæ bonitatis abyſſum humiliter eleua, ac citra illius opem plane agnoſcas te poſſe perficere nihil, humiliterque Deum exores, vt te & omnia opera tua, hoc eſt quidquid volueris facere aut omittere, pro ſumma ſua voluntate, ad ſuum dirigat honorẽ. Porro ſi tibi parum liquet quæ ſit volũtas Dei, tunc in intimis tuis ad eum conuerſus, cum ſilentio iſtic expecta, quid Deus, aut ratio tua illuminata faciendum, quid fugiendum præſcribit. Sin vero poſt hæc

æque permanes incertus atque antea, tum obſeruato perpenſoque teipſo, id elige quod naturæ, ſenſualitatique tuæ moleſtius, & magis eſt contrarium. Id autẽ citra omnem controuerſiam tutiſſimum eſt, quemadmodũ & periculoſius eſſe, & conſciẽtiam magis poſtea premere ſolet, ad quod videtur natura propenſior. Iſtud lõge vtilius eſt, quàm multi ad diuerſos diſcurſus, quàm plurimę cum magna diſtractione, & paruo fructu conſultationes, obſeruata tamẽ ſemper Diuinarũ Scripturarum ſententia.

Aliqui cum Deum intus habere cupiunt, ad externa ſemet effundunt,ad externa autem vocati, intro regredi volunt. Ita ſemper ad quæcumque à Deo inuitantur, alia atque alia ſemper ipſi moliuntur, ſuos modos, ſui cerebri ſomnia aliis omnibus præferentes. Cõtra,alij præclara quędam auſpicantur exercitia, vt magnum quiddã indę putetur enaſciturum,ſed priuſquam attẽdas, in priſtinam ſtatim cõſuetudinem, & ad naturæ illecebras relabuntur. Alij quidem per ignẽ tranſeunt, & aquam,ſed cũ intro conuertun

uertuntur; quo minus tunc fulcimenti intus experiuntur; hoc moleſtius ferunt. At quanto citius ſibi mori ſtuduerint; tanto facilius pertranſire poterunt. Proinde quàm varij ſunt homines, tam varia etiam ad Deũ ſunt exercitia, adeo vt quod vni vita eſt; mortis alteri certiſſimæ ſit occaſio: ſecũdum etiam vniuſcuiuſque naturalem diſpoſitionẽ, & ſecundum quod piis exercitiis ſe quiſque præparat, vt plurimum ſe applicare ſolet gratia Diuina.

Quamobrem non tam aliorum exercitia, modoſ-

que, quã eſſentiales eorum virtutes imitandas tibi propones. Eſſentialis ſiquidem ad Deum via perpetuo ſui ſimilis manet, ac inconcuſſa. Arripiẽdus tibi igitur eſt viuendi modus, qualem tua exigit vocatio. Ieiunia, vigiliæ, & id genus carnis macerationes haud parũ quidẽ cõferunt ad vitam ſpiritualem, verum ſi ob capitis naturæque infirmitatem, ea tibi non tã remedio forent, quàm exitio, tantundem inde tibi aſſumas, quantum virium tuarum imbecillitas permittit. Si medium tenere non potes, conſultius eſt,

vt pau

vt paululum infra modum te contineas ; quàm temere ſuper excedas,ne poſtea eueniat (vt fere ſolet) vt naturæ nimis immoderate oppreſſę rurſus nimis immoderate indulgendum ſit. Quare inprimis curandum ; vt vitia ſolum in te mortificentur, Deoque per ardétem amorem inhæreas ; ſic tibi corporis diutina vita grauia nõ adferet detrimenta. Atqui hæc iis dicta nolim,qui adhuc mundi huius,carniſque illecebris toti addicuntur, quibus non carnis cura, ſed afflictio potius moderata eſt aſſumenda. Ita ſemper

obſeruandum eſt,ad quid te Deus vocauerit,quidve abs te habere velit. Qui mentis ſuæ ſcrinium, vitiaque ſua accuratius obſeruaret,ac ſeipſo relicto, Dominum ſequeretur,quo modo,quove calle Deus ipſum ad ſe pertrahere vellet, intuſq; apud ſe permaneret, omnia ſibi à Deo ſiue exterius, ſiue interius ſuperuenientia lubés amplecteretur, cum gratiarum actione occultis Dei iudiciis ſemper ſe ſubmitteret, Deum potius quàm ſeipſum tam in ſpiritu, quàm in corpore ſpectaret, huic certo certius eſſet quid agé-

dum,

dum, quid omittendum foret, omneſque difficultates bonis auribus, nullo fere negotio trāſiliret. Quæ primo inæqualia, quādoque & extranea videntur, ea ſępe vtiliora comprobantur altiſſimis eſſe exercitiis: Deus autem talem ſuum amicum, vſque in finem aberrare nō permittet, quibuſuis etiam itineribus pergeret, modo cōſiliis ſanioribus acquieſcere vellet. Cum quis vera lance, ſtudioque perpendit quidquid facit, vel omittit, omnes vias, mores, omnia verba ſua an forte quippiā in intimis ſuis, quod pure

Deus non eſt, deliteat, tum in multiplici ſua inordinatione male ſe afflictãte, (quã aliàs ne agnouiſſet quidem) crucem ſuã vigecuplo grauiorem inuenit, quam ij qui illam ſemper effugere quærunt, defectuſque ſuos penitius introſpicere renuũt. Ac ita ſeipſum defectuſq; ſuos adeo habet exploratos, adeo numeratos, vt digitos proprios. Huiuſcemodi autem cõtinua ſui obſeruatio, principio quidem dura videtur, & inſuperabilis, atqui conſuetudine ipſa paulatim molleſcit. Vehemens enim ille impetus, nimiuſque ar-

dor,

dor, quo intus otioſus & liber eſſe deſiderat, ab omni hominem labe expurgat, ac purgatorij ignis pœnas hic in terris abluit.

Quomodo in operibus externis Deum in mente conſeruare debemus.

CAP. XXIII.

Vita vere ſolitaria & abſtracta non tam in externa corporis ſeparatione, quàm intus in animi ſolitudine conſiſtit. Et quemadmodũ homini adhuc imperfecto neceſſaria eſt ex-

ternorum omnium fuga, ſi integre ſe ad Deum conuertere cupit, idque magno cũ labore & dolore: ita perfectus, cui difficilis non eſt ad interiora reditus, hac externorum fuga tantopere non indiget. Pronior eſt enim ad conuerſionem interiorem, quàm ad euagationes exteriores. Nam qui inordinato amore nihil proſequitur, is quoties voluerit ab omnibus ſe auertere poterit. Ita aſſuefacere debet animum ſuum homo pius, vt Deum ſemper inibi habeat pręſenté. Quemadmodum in precibus tuis, Deum præ oculis

habe

habebas in téplo, ita eiſdem finitis perſeuera, maxime cũ inter homines conuerſandum erit, Deum menti tuæ præfigas, te ſolicitus cuſtodias, omnia opera tua ſine diſpendio interno, & cordis addictione perficias, ſicuti alius quiſpiam, qui eã non facit; vel ad quem hæc nihil prorſus attinent, liber ab iis, ac non diſtractus permanet. Quæcunque vides, audis, protinus relinquas & expuas, ne cogitationes affectuſque tui imaginibus, voluptatibus, aut amoribus peregrinis inquinentur. Nam quæ extra orationis tempus

cum voluptate exercentur, ea orantibus plerumque in mentem redire ſolẽt, vel inuitis. Si ad hunc modum vires tuæ ſuperiores in operationibus externis Deo manſerint coniunctæ, nil plane tibi oberit labor quiuis corporeus, ſolicitudo, occupatio, aut turbatio, quibus ob Dei honorem ſecũdum inferiores animæ vires neceſſario aliquãtiſper diſtraheris. Re etenim probe adminiſtrata, ocyus ad Deum intro reuerteris, qui te maiori cum humanitate ad ſe recipiet reuertentem, quòd in negotiis externis fideliter

illi

illi ſeduloque miniſtraueris. Proinde non tibi ſufficere putabis vnã quamlibet cogitationem de Diuinis. Cogitationes enim quam citiſſime auolant. Et plerumque euenit, vt vbi vna fuerat pia cogitatio de rebus Diuinis, ibi è diuerſo decem de rebus vanis, priorẽ illam violenter expellentes irruant. Atqui mens cum vniuerſis viribus ſuis funditus ad Dominum eſt cõuertenda, quẽ & eſſentialiter cum amoroſa quadam & vniformi inclinatione, cum aſſidua cõuerſione, intentioneque ad Deum in ſe retinere debet.

In omnibus etiam locis, & operibus æqualẽ ad Deum amorem ſtudiumque conſeruans, eum cauſam primariã in omnibus tibi conſtituas: ita profectò nullus tibi Deum eripere, aut impedire præualebit. Qui ſic Deo coniunctus manet, is haud facile iterum ad peccatum aliquod impinget.

Caue igitur putes, obediẽtiæ charitatiſq; opera, qualia ſunt, cantare, legere, aliis obſequi, & inſeruire, &c. tibi ad Deum impedimenta eſſe, aut quòd omnia debeas relinquere, ac ſoli Deo vacare. Minime, inquam: quo-

niam

niam inordinatio tua impedimẽto tibi eſt maximo, quòd ſcilicet Deum pure in omnibus non ſpectes, te ſolicite non cuſtodias, propriæ voluntati nimium inhæreas. Hinc tot imaginib⁹ diſtraheris, & repleris, ex teipſo videlicet nato obſtaculo. Porro cum ex Dei potiſſimum amore tua profiſciſcuntur opera, tum Deus (ſi forte ocyus te colligere nequeas) negligentiam illã alicunde tibi reſarciet, qui vel in vno ſæpe momento, eam tibi cum fœnore penſare poteſt, nec diutino tẽpore indiget, vt opus ſuum

perficiat. Quamdiu vitiis, & creaturarum præpoſtero amore nõ exploditur Deus, nil te turbabit operatio quæuis externa, aut caſus aliquis accidens. Si igitur ſcire cupis an opera verbaque tua ſint ex Deo, exploranex iis ad veram humilitatem, ad internam conuerſionem magis inclineris: hoc cõperto, ea ex Deo eſſe ne dubites. Sin vero te turbãt potius ac diſtrahũt, certiſſimum habes argumẽtum ea nõ pure in Deo fuiſſe fundamenta, ſed aliquid fuiſſe admixtum quod vel pure Deus non fuit, vel cu-

ius Deus vera occaſio non fuit.

Quomodo natura omnibus, qui ſe, ſuumque commodum ſpectant, interire debet & mori.

Cap. XXIIII.

MAgno ſtudio & diligentia die nocteque excutienda eſt cuiuis intentio ſua, quid ſcilicet ipſum moueat, quemve in omnibus operibus ſuis ſcopum ſibi præfixerit. Natura enim ſeipſam & quæ ſua ſunt, ſemper (etiã in iis quæ neceſſitatis dũtaxat cauſa ſumuntur) quæritans, libenter

aliquid haberet, aliquid ſciret, aliquid vellet. Et priuſquam hoc triplex aliquid radicitus mortificetur, hic opus, hic labor eſt. Natura ſiquidem poſt primũ illum lapſum ſuum quàm profundiſſime præcipitata eſt, & oppreſſa, modoque incomprehenſibili ad ſeſe incuruata & inclinata, quæ vitioſa inclinatio adeo profunde & occulte in ipſis hominis exterioris hæret medullis, vt ſemper obiectum aliquod, quo ſemet oblectet, in verbis, operibus, & aliis quibuſlibet in rebus aucupetur. Ab vna autem parte

preſſa, ab altera ſe iterum attollit, furtim quæ ſua ſunt, quæritans, idque (quod mirum eſt) in donis Dei, in deuotione (quàm vocant) ſenſibili, in ſuauitate ſpiritus, atque adeo in Deo ipſo. Se quoque magis quàm Deum natura amat, omniaque deſiderat cum proprietate ſibi vſurpare. Quid? quòd æternum illum Deum honore laudeque ſua defraudat, donaque & operationes illius impedit, priuſquam id animaduertamus. Qui inordinatus ſuiipſius amor (quàm naturã vocamus) hac tempeſtate, proh dolor! in omni

lentam quoque tui abnegationem ſine vlla intermiſſione, donec in iis probe exercitatus fias. Verũ iſthoc non vnius eſt diei negotiũ, labore multo opus eſt, prius quam animalem noſtrũ hominem à temporalibus hiſce rebus abſtrahere, propriamque voluntatem tam in lætis, quàm in triſtibus perfecte edomare poſſimus. Duæ ſiquidem formæ in vna materia pariter eſſe nequeũt. Si ignis excitabitur, lignum intereat oportet. Si fructus naſcetur, tritici granum emoriatur oportet. Si Deus intra te peculiariter

operabitur, tu mere patiaris oportet, omneſque vires tuæ ab arreptis ſibi delectibus, & operoſa illa ſedulitate expoliari, & in abnegatione quadã ſui, nudo, ſimplicique illo virtutum ſuarum nihilo tantũmodo niti debent. Quanto autẽ iſthoc nihilum fuerit profundius & vaſtius, tanto & vnitio cum Deo erit eſſentialior. Vniuerſæ quippe iuſtitiæ noſtræ in ſe ſunt immundæ coram oculis Dei, vt pãnus menſtruatæ. Ex hac mortificatione atque interitu ſuiipſius, in eiuſcemodi hominibus intolerabilis quædã

pœna plerumque generatur, adeo vt præ inæſtimabili dolore vniuerſus mundus ipſis videatur anguſtus, quo dolore natura adeo premitur & anguſtatur, vt ne ipſi quidem homines afflicti, quid ſibi doleat, agnoſcant. Atqui ſolus ille interitus ſui, & naturæ mortificatio eſt, quæ ipſos ita male premit, dum & mori recuſant, & tamen per virtutem mortis Chriſti mori compelluntur. Quanto autem in ſponte arreptis delectibus ſuis plures defectus & proprietates poſſederint, tãto preſſura quoque grauior

erit. Deus ſalutem noſtram in patiendo poſuit ſicut in operando, & plura poſſumus pati quàm operari. In hac tamẽ preſſura id ſubrepit incommodi, quòd callida natura ſemper obiectum aliquod venatur, ac tribulatione iſta per orationes, per lectiones, quęſtiones, ſacramẽti Euchariſtiæ ſumptionem, defungi quærat. Verũ hic aliquãtiſper ſenſibili ſolatio deſtituaris oportet, niſi forte naturæ imbecillitas diuerſũ expoſcat. Sic quippe corpus Dominicũ ſumere poſſes, non tam vt à tribulatione iſta eruaris, quam

vt eam paulo fortius ad extremum vſque punctũ perferas. Natiuitas Diuina abſolute in homine conſummari poterit nunquam, niſi hæc prius mortificatio præcedat, atque ita eam deinde ſequatur Diuina natiuitas. Quidquid autem hanc tibi tribulationem conatur excutere, id Diuinæ iſti natiuitati, quæ alioqui intra te facta fuiſſet, ſi in finem vſque fortiter pertuliſſes, maximum præbet impedimentum.

De variis amicorum Dei tribulationibus.

Cap. XXV.

QVatuor potiſſimũ donis electos ſuos remunerat Deus. Primo, imbecillitate, & teneritudine naturæ. Secundo, humani ſubſidij ſubtractione. Tertio, quòd recte facta eorum in peiorem ſemper partem rapiantur. Quarto, quòd cum obnixe expetant à Deo gratiam & conſolationem, ab ipſis ceu ab alienis auertatur. Eiſdem muneribus & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum à Patre ſuo cœleſti in vita & morte conſtat fuiſſe affectum. Nã dilectos

ſuos amicos, quos ad abſolutam ſanctimoniam euehere ſtatuit Deus, per horridam quandam, & aſperam ſemitam traducere ſolet, vt vix ipſimet ſciant, quo ſe vertant, probáturque à Deo ſicuti & diuus Iob, ſed ad ſuam ipſorum ſalutem, & profectum. Ac interdũ quidem ſubtracta eis omni cõſolationis, & internæ ſuauitatis gratia, perinde nudos aridoſque derelinquit, ac ſi nullam Dei cognitionem, nullam eius dilectionẽ habuiſſent vnquam, imo ac ſi vatiniano ſemper odio Deum perſecuti fuiſſent. Ita

nudus ſtetit Dominus noſter Ieſus Chriſtus cum diceret. Pater nō mea,ſed tua voluntas fiat.Hic ęquo animo in proſperis pariter, & aduerſis eſſe docemus, & veram abnegationem non aliter, quàm per affluentis gratiæ ſubtractionē acquirendam,quemadmodum & in reliquis virtutibus vſu venire ſolet. Non enim patientia niſi per afflictiones, & perſecutiones,nec humilitas niſi per contemptum acquiri poteſt.

Interdum vero diris tentationibus amicos ſuos objicit Deus, puta ſuperbiæ,

luxuriæ, infernalis inuidiæ, quæ vitia diutinis iam & frequentibus conflictibus à ſe debellata exiſtimabant, aut certe cõſcientiæ remorſibus, vacillationib. in fide, blaſphemiis, odioque Dei, & eiuſdem farinæ aliis vix nominandis ſceleribus eos concutiendos tradit, vt incredibile ſit hominẽ Chriſtianum talia poſſe ſuſtinere. Quæ eo quandoque inualeſcunt, vt iam ſe plane exiſtiment ſuperatos: atqui reuera non ſunt, quoniam in ſuprema parte intellectus & voluntatis ipſorum occulta quædam eſt repugnã-

tia,

tia, ne ipſis quidem tentatis, ob immanes illas preſſuras, & ſuffuſam quãdam nebulam animaduerſa. Nam ſi omnes animæ vires ſuperatæ, manus dediſſent, iã tanta nõ eſſet amplius tribulatio, prælium nullum, ſed protinus ad peccata, maxime vero ad carnales illecebras præcipites agerentur. Id enim natura nobis inditum eſt, vt anguſtiis tribulationibuſque preſſi, conſolationes externas, ſolatiaque captemus, niſi ſpiritu inde prohibeamur. At ſuſtine ô bone has tentationes, ſiue magnæ illæ fuerint, ſiue pu-

ſillæ, caue violentus perrũpas, perinde ac ſi caput tibi diſſecare velles, neque tamẽ illapſis imaginibus colludas, ſed cũ humili quadam abiectione tui, pedibus Dei prouoluere, ac ob muſcas tibi præ oculis volitantes te à facie Domini non ſubtrahe, ſed quemadmodum illabuntur, ita elabantur, nec de iis prætereа quidquam cura, id videtur conſultiſſimũ. Nam & ſi omnes maligni ſpiritus cum vniuerſis nequitiis, & impuritatibus ſuis, adeoque mundus ipſe totus per animam & corpus tuum, per carnẽ & ſangui-

nem tuũ tranſmearent, modo tu aliud quàm Deũ ſpectans nihil, mortis potius ſubire diſcrimẽ, quàm contra Deum peccato alicui cõſentire eligis, non tibi quidquam omnia iſta officiunt, ſed emundãt potius, ac purgatorij ignis bonam partem leuant, maximiſque gratiarum donis, perinde atque in igne aurum aptatur probaturque, te præparant. O ſi id humiliter, ac cũ tui abnegatione ſuſtinere poſſes, haud dubium Pater ille cœleſtis (cum ſibi viſum fuerit) citiſſime te liberaret, ac innumeris conſolationibus per

ſeipſum

ſeipſum te exſaturaret. Quis nouit quonam modo profuſiſſima dona ſua tibi conferre decreuit Deus? Omnia tibi ad Deum viam ſternerent, recta atque obliqua, modo tu iis debite attendere, recte vti, tacere, ac ſuſtinere velles.

Ita ſuos ſemper exercet Deus, ac illi quibuſcũ agũt, aſperis verbis aliiſque modis ipſos exercent, omnia eorum opera, hoc eſt, quidquid agunt vel omittunt, haud ſecus quam manifeſtariam inſaniam, & hypocriſim iudicant, cõtemptuique habent. Penitus enim

tam

tam in ſuis, quàm in aliorũ oculis interire, adeoque nude & integre cum Chriſto ſurſum in cruce ſuſpẽdi debent, ab omni prorſus fulcimento, ab omni quod vel ipſi ſunt, vel habent, vt ne cubitum quidem latũ proprij ſibi reſeruent. Proinde ſuſtine, relinque, fuge, tace, ac intus loquere: Cariſſime Domine tu probe noſti, quòd præter te ſpectem neminem.

Si tuipſe bonus & purus fueris intus, alterius nequitia non ſolum tibi nihil nocere, ſed ne appropinquare quidẽ poterit, modo tu eam

ad te non attrahas, aut intra te aſſumas. Quapropter tace, ſuſtine, ac ſupra te tranſire permitte, & mox grata intus tranquillitate perfrueris.

Si exploratum tibi eſſet, quàm incredibilia hinc enaſcantur bona, aut ex quàm immenſo amore hanc tibi tribulationẽ immittat Deus, & quã ocyſſime huius virtute tribulationis ſpiritus ille nequã effugetur, mirum ni ad multa milliaria cruci huic obuiam procurreres, ac veſtigia pedum eorum, qui te tribulatione affecerunt, aut anguſtiæ alicuius occa-

ſio fuerunt, procumbẽs exoſculareris. Poſtremo diem illum, quo nil aduerſi eſſes paſſus, velut amiſſum deputares.

Deus ſiquidem gratiam ſuam, adeoquę ſeipſum, nõ minus in tribulationibus, quàm in venerando Euchariſtiæ ſacramento largitur.

Quiſquis ſub occultis illis iudiciis, & voluntate Dei ita ſe ſuſtinere, ac temperare poſſet, quamdiu id Domino viſum fuerit, ſiue vno anno, ſiue ſexcentis, huic Deus per ſemetipsũ reſpondere debet, adeoque penitus ipſum in ſe trahit, ac Diui-

nitate ſua adeo totum eum hominem penetrat, vt in Dei vnitate omnem ſuam perdat multiplicitatem, totuſque deificetur, ac tranſformetur de claritate in claritatem tamquam à Domini ſpiritu, vt citius ſeipſum, quã talem hominem derelinquere poſſet Deus. Denique tanta gratia & lumine humilem illum purumque hominem interdũ perfundit Deus, vt anima illius Deo ita fiat vnita, vt ſi ſemetipſam contemplari poſſet, videret ſe in Deo plane nobilem atque præclaram, omnia pariter in Deo co-

gnitura. Cum igitur Diuinam præſentiã ſpiritus perſentiſcit, à ſeipſo totus deficit, ac impurũ nihilũ ſuum deſcendens, omnium creaturarum ſe iudicat eſſe nequiſſimum. Vbi tantum lucis & veritatis percipit à Deo, vt quidquid Deus non eſt, ſibi plane fiat moleſtum. Nam in ſpiritu tanta gignitur exultatio, vt eã geſtibus quibuſdam corpus indicare cogatur. Verum id omnibus modis celare ſtudẽs, in vera humilitate permaneat, nec in tantis iſtis Dei donis cõquieſcat, ne Deo factus ingratus, iuſte ab eo deſeratur.

Quomodo omnia nude ſunt accipienda de manu Dei.

Cap. XXVI.

Hominis perfecte ſibi abnegati exercitia, atque obiectum in omnibus aliud eſt nihil, quàm ſubmerſio, ac interitus quidam, tam ſuiipſius, quàm omnium mediorum. Minimum medium eſt cogitatio de creaturis, maximũ propria volũtas. Proinde quàm diu inclinationem, aut formidinem quãdam ad vnum magis ſentis quàm ad aliud, ſiue de tempore id fuerit,

ſiue de æternitate, nondum perfectè tibi mortuus es.

Quidquid intra te mutationem aliquam, ſeu commotionem, errorē, aut imaginationem excitare poteſt, id libera prorſus, interna ac eleuata mente pertranſeas, & ſupergrediaris, ſemper adnitens eleuatus eſſe ſupra omnem ſpem lucri, ſupra timorem damni, ſupra otium & laborem, ſupra exaltationem & humiliationem, ſupra proſpera & aduerſa, cōfuſionem & honorem, ſolicitudinem & diſtractionē, hoc eſt, ſupra omnia ea, quæ tibi aliquo modo profluen-

tem aſcenſum,& immẽſum amoris curſum in Deũ impedire queant. Nil enim tibi nocere poteſt, Deo propitio:nam is abunde ſolicitus erit pro te. Ad hæc conſequenda omnia tibi accidentia ſiue læta illa fuerint, ſiue triſtia, non à creatura aliqua, ſed directe ab ipſo Deo ſuſcipias oportet, cogitans quòd ad ſupernaturalia dona ſua te ſic aptare velit Deus: quare actis ei gratiis teipſum, & omnia tua, ad æternam ipſius gloriam, holocauſtum offeras, in ipſiſſimum Dei intimum pectus, vnde hæc tibi ſunt

profecta, ita tibi viciſſim reſpondebit Deus, ac nouæ gratiæ infuſione obuiabit. Deum quoque in omnibus inuenies, in cunctis etiam creaturis Deum agnoſces & diliges, atque omnes rurſum in ipſo, omneſque creaturas in ſumma ſua dignitate, qua à Deo ſunt profectæ, & procreatæ, accipies, ita tibi cœlum & terra libri loco eſſe poſſunt. Quibuſcunque etiam te affecerit Deus, tu æquo animo feras. Quamobrem ſi quid forte tibi minus æquo fiat, aut iniuſte, caue Deum inſimules aut homines, quantumuis

etiam indigne te tractent, expellant, turbent, cædant, dejiciant , minitentur aduerſarij tui , non tamen iniuriam tibi factam putabis, neque alicuius rei culpam vel puſillam , vel grandem in aliquem cõjicies, ſed nude omnibus de manu Domini,qui tibi reuera hæc irrogat,acceptis, reputabis id quod res eſt,Deum ad tuum ipſius commodum hæc ita permiſiſſe. Hoc faciens in lætis pariter , & triſtibus æquo animo perſiſtas, & ſine dolore ſpiritualiter moreris.

Talis homo à propria vo-

luntate penitus deſtitutus eſt, ac in interna ſpiritus trãquillitate & pace in Deũ perfecte tranſlatus eſt(quã-to autem in Deo quis ve-rius, tãto in pace ſecurius.) In hac pace habitaculũ Dei eſt in anima noſtra,quæ pax cùm eſſentialis in homine fuerit, tum Deus per illum, ceu per inſtrumẽtum ſuum, omnia opera ſua perficit. O beatum hominem perfecte ſibi renunciantem, pectuſ-que ſuum purum cuſtodiẽ-tem! O quantum is cœle-ſtium conſolationum per-cipit à Deo! gratior eſt enim Deo ſolus, mille aliis pro-

priæ

priæ voluntati deditis.

De firma in Deum fiducia. CAP. XXVII.

ISta abnegationis, ac expulſionis omnium creaturarum via, præ omnibus aliis optima eſt & compendioſiſſima, quare & diabolus omnibus machinis ſuis, eam variis tentationibus, turbationibus, ſolicitudinibus, animi torpore, inutilibus verbis & operibus, perplexis ſtudiis, immoderata abſtinentia, & id genus aliis impedimẽtis antea enumeratis, impedire ſtudet. Exiguum admodũ fuerit quod

tibi hic non exiguũ diſpen-
dium facere poſſit. Atqui tu
ad ea minime cõuerſus, ſed
in Deum nude ſidens, impe-
dimentum omne cui debito
aliquo nõ adſtringeris (quã-
tumuis etiam bonum, & ra-
tionabile videatur) abjice,
Deoque ſoli amore adhæ-
reſce, omnia quæ huc non
prouocant, relinque: teipsũ,
& quidquid tibi aliquo ſu-
peruenire poteſt, in imper-
mutabilem illam Dei pro-
uidentiam projice, eidẽ fir-
miter confide, eundem cu-
rare permitte, proculdubio
tam interius quam exterius
longe tibi melius prouide-

bit,

bit,quàm ſi tu nocte dieque ſolicitus, & anxius omnes vires tuas conſumas. Hac fiducia, de manu paternæ prouidentiæ, deque æterna Dei diſpoſitione, pro tua maxima vtilitate omnia ſuſcipe, ſiue diues fueris, ſiue pauper, valetudine proſpera,aut aduerſa,vel quidquid tãdem tibi euenerit,tu æqui bonique conſule.Deus omnibus vt ita eſſent,dedit vires, & effectum ipſe eis largitus eſt, omnia ordinauit in numero, pondere & mẽſura, attingens à fine vſque in finem fortiter, & diſponens omnia ſuauiter,neque

quid

quidquã eſt quod Diuinam poſſit prouidẽtiam effugere, omnia ſiquidem perpetuæ illius ordinationi ad extremum vſque punctũ ſunt ſubiecta.

Quare cum Deo parum confiſus, ipſe tui curam agere ſatagis, diſcurrens anxius & ſolicitus, nonnunquam te in neceſſitates, & tribulationes incidere permittit, vt diſcas quã nihil tua ipſiꝰ ope, & induſtria perficere valeas.

Tanta Deus gratia, tanta exuberat charitate, vt quidquid vera cum fiducia ab eo expetis, & quantumcunque fiduciæ ſinũ expandere ſufficis

ficis, tantundem profecto recipies, vel hic, vel in poſterum. Bonitatis enim Diuinæ theſaurus plane eſt infinitus. Et ſicut Deum nimis diligere non potes, ita quoque eidem nimium confidere nó potes, modo & intentio ſit ſincera, & tu, quod in te eſt, præſtes. Quãto autem fiducia in Deum eſt vehemẽtior, ſtudioſior, & humilitate reuerentiaque in Deum ſublimior: tanto vehementius etiam, citius & abundantius quod poſtulas, impetrabis. Id tibi nulla præterita peccata tua impedire queunt, quoniam Deo

æque facile eſt grauiſſima quæque peccata tibi atque leuiſſima cōdonare. Neque tuis viribus ex vno quouis peccato citius exurgere vales, quàm è cētum millibus. O quàm præclarum eſſet, ſi quis vel in extremo vitæ ſuę tempore, firmam in Deū fiduciā adipiſci poſſet. Quiſquis ſeipſum, voluntatem, omnẽque ſuā ſolicitudinem Diuinæ prouidentiæ ſecurus cōmittit, confiſus omnia tam proſpera, quàm aduerſa ſibi eſſe ſalutaria, Deumque bene poſſe, noſſe, & velle opitulari; is coram Deo abſolute ſanctus cenſetur, ſua-

que iſta humili fiducia Deo vim infert, Deique ſuauiſſimum pectus adeo transfodit, vt diutius opem ſuã negare non poſſit. Impoſſibile plane eſt, vt quæ à Deo petuntur & ſperantur, nõ impetrentur. Qui magna cum fiducia arduã quandam rem à Deo poſtulat, is longe citius exaudietur, quàm puſillam petẽs puſilla fiducia. Iſtud tamen locutus eſt ipſe Dominus: Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti. Et: Quidquid petieritis accipietis, modo ſalutaria petieritis recta ad Deum intentione.

De vita continue interna.

Cap. XXVIII.

MAximum animarum diſpēdium (quod ego quidem noui) eſt liberum non habere ingreſſum ad Deum, ſine medio amoris creaturarum. Quiſquis autem ſuapte negligentia liberum iſtum ad Deum ingreſſum amittit, plus internorum ſpiritualiumque bonorum, vno momēto amittit, quàm ſi omnes ſcripturas ediſceret. Ob aliud enim nihil omnes ſcripturę com

poſitæ ſunt & inſtitutæ, quá vt harũ adminiculo, noſipſi integrum, internum, & ſpirituale efficiamur, & ſimus holocauſtum Dei.

Proinde ab omnibus diſtractionibus intro ſemper reuertere, ſenſus & vires tuas ab externis actionibus intro in animæ tuæ cubiculum retrahe, cordis oſtiolũ contra imagines omnes, & ineptas phantaſias mentem tuam diſtrahentes occlude, ſenſus vireſque tuas recollectas, cum more ad Deum, in ipſis animæ tuæ penetralibus, vbi is præſto eſt, conuerte. Qui ſine medio ad-

hæret Deo,is vnum eſt cum ipſo,ſupra imagines & formas, vnde gratiã ſuam trahẽs originem, in omnes inde animæ vires profluit. Gratia ſiquidem in origine ſua Deus eſt,at vbi profluit in vires animę,quibus operamur, creatura eſt.Hic igitur te totum offeras, dedas, relinquas, profluas in Deũ, adorans ipſum in ſpiritu & veritate, quomodo vere adorandus eſt. Cõuerſationem ſerua internam,verbis aut operibus per ſenſus exteriores te non effunde: nã quo plus verborum,& operationum, hoc etiam plus

accidentium. Interiorē hominem tuum diligenter obſerua, nam in hoc tota exterioris pariter atque interioris hominis ſalus dependet. Tecum conſtanter habita donec extra te ſine te efficiaris. Naturam fræno quodam, ne huc illuc diſcurrat, coerce. Vnus enim inordinatus excurſus parit alterum. Nam licet per Dei gratiam peccata omnia in te iam ſint proſtrata, inclinatio tamen, & fomes peccatorum manent inſuperabiles, cũ quibus tibi quamdiu corpus iſtud mortale circũfers ἄσπονδος πόλεμος,

id eſt, irreconciliabile bellum ſit oportet. Aſſidue in homine tuo interiori permane, ibi clarè tibi, quid facto, quid omiſſo opus ſit, eluceſcet. Accidẽtia omnia ceu rem vilem ad te minime pertinẽtem, fortiter penetra. Nihil tibi nimis aſſume, præter ſimplicem quandam rerum præſentium neceſſitatem, & vſum, ſine notabili cordis appoſitione: & omnem quarumlibet rerum triſtium, ſiue lætarum euẽtum, in Deum projiciens, abſque multiplicitate permane: vt tibi quoque præſens permaneat Deus. Quẽ

ſi intus non ſentis, totis viribus ad hoc elabora, vt intus habeas, omni abs te impedimẽto abiecto. Mortem citius ſubeas, quàm quidquam contra Deum velis, aut ſponte alicui peccato conſentias. Nulli, præterquam ſoli Deo, nimis placere appetas: optimam partem cum Maria eligas: huc illuc importunis querelis omnia replendo, citraque neceſſitatem verba fundẽdo, nõ diſcurras. Talia ij facere ſolent, qui parum in ſe boni poſſident. Vna namque hora ita egredi poſſes, vt vix tandem multis annis,

ac fortaſſe numquam reuertaris.

Proinde ad ſolitudinem ſemper reuertitor, intus loquitor. Quem quæro nullo ſenſu, nullo ingenio comprehenſibilis eſt, ſed puris tantum mentibus ſuſceptibilis. Hunc peto, hunc venor, & quidquid mihi aliud occurrerit, pati, & iter meũ continuare volo. Sic ad interiora tua, vbi veritas ipſa adeſt, ſemper reuertere. Verborum bullis eò peruenies numquam. Quamobrẽ tace, quieſce, ſuſtine, Deo confide, ac quod in te eſt perfice, & protinus ad a-

gnoſcendas vitæ internæ perfectiſſimas vias mirifice illuminaberis. Quatuor autem ſunt eiuſcemodi viæ, in quibus omnem ſpiritualium exercitiorum plenitudinem, atque opulentiam experiri potes. Prima, liberi mentis aſcenſus, per gratiarum actionem & laudem perpetuam, ad maieſtatem Dei. Secunda, humiles deſcenſus per abnegationẽ ſui, ſuæque voluntatis, ſub potenti manu Dei. Tertia, virtuoſi (vt ita dicam) egreſſus ad omnes homines, per generalem quandam fidelitatem & amorem, ex ipſa lar-

gitate Dei. Quarta, vniformes ingreſſus, ſiue introuerſiones, per omnium rerum obliuionem, in amplexum vnionis Dei.

Hanc inexhauſtam Dei opulẽtiam, vbi hæ quatuor viæ & oriuntur & terminãtur, nulla poteſt creatura comprehendere. Quare eas experienti, iucundum eſt ſibi mori, & ſpiritualia quæuis exercitia, laboreſque perficere. Cum hoc modo Regem regum, & Dominũ dominantiũ in throno animæ tuæ magnifice cõſidentem, ne inde proturbetur, obſeruas, tum ille viciſſim

interiora tua, flamma charitatis ſuæ ita illuminabit, & ſuccendet, vt omnes vires tuæ virtuoſæ & Diuinæ efficiantur, & ipſe in vitam plane Diuinam ſemel tranſferaris. Sed quando putas? cum id ei viſum fuerit, ſiue in iuuenta, ſiue in ſenecta, ſiue etiam in morte tua. Ad hoc autē ſpecialiter eſt opus vt cor purum ſerues, æſtuãtemque cum vera tui abnegatione affectum ad Deũ ſemper habeas, vt ſuperius ſatis eſt dictum.

Quomo

& elon
dum e
conſpi
dentur
quanto
ris, tan
minora
ſe habe
ro etia
luctatu
quòd h
ſuo ſol
coniu
amico
terren
ritus h
habet,
ſuos a
lis. Qu

utitur,pro-
lia peccata
Quæ tamen
es eorũ pro
, per ama-
conuerſio-
à peccatis
llime con-
obrẽ cum
t inutiles
s , vide ne
tu diutius
s:ſed cul-
ue agnoſ-
ab iis cum
ipſum in-
re,excita-
, & volun-
cum iis ad

hæret Deo,is vnum eſt cum ipſo,ſupra imagines & formas, vnde gratiã ſuam trahẽs originem, in omnes inde animæ vires profluit. Gratia ſiquidem in origine ſua Deus eſt,at vbi profluit in vires animę,quibus operamur, creatura eſt.Hic igitur te totum offeras, dedas, relinquas, profluas in Deũ, adorans ipſum in ſpiritu & veritate, quomodo vere adorandus eſt. Cõuerſationem ſerua internam,verbis aut operibus per ſenſus exteriores te non effunde: nã quo plus verborum,& operationum, hoc etiam plus

acciden

accidentium. Interiorē ho-
minem tuum diligenter ob-
ſerua, nam in hoc tota ex-
terioris pariter atque inte-
rioris hominis ſalus depen-
det. Tecum conſtanter ha-
bita donec extra te ſine te
efficiaris. Naturam fræno
quodam, ne huc illuc diſ-
currat, coerce. Vnus enim
inordinatus excurſus parit
alterum. Nam licet per Dei
gratiam peccata omnia in
te iam ſint proſtrata, incli-
natio tamen, & fomes pec-
catorum manent inſupera-
biles, cũ quibus tibi quam-
diu corpus iſtud mortale
circũfers ἄσπονδος πόλεμος,

id eſt, irreconciliabile bellum ſit oportet. Aſſidue in homine tuo interiori permane, ibi clarè tibi, quid facto, quid omiſſo opus ſit, eluceſcet. Accidẽtia omnia ceu rem vilem ad te minime pertinẽtem, fortiter penetra. Nihil tibi nimis aſſume, præter ſimplicem quandam rerum præſentium neceſſitatem, & vſum, ſine notabili cordis appoſitione: & omnem quarumlibet rerum triſtium, ſiue lætarum euẽtum, in Deum projiciens, abſque multiplicitate permane: vt tibi quoque præſens permaneat Deus. Quẽ

ſi intus non ſentis, totis viribus ad hoc elabora, vt intus habeas, omni abs te impedimẽto abiecto. Mortem citius ſubeas, quàm quidquam contra Deum velis, aut ſponte alicui peccato conſentias. Nulli, præterquam ſoli Deo, nimis placere appetas: optimam partem cum Maria eligas: huc illuc importunis querelis omnia replendo, citraque neceſſitatem verba fundẽdo, nõ diſcurras. Talia ij facere ſolent, qui parum in ſe boni poſſident. Vna namque hora ita egredi poſſes, vt vix tandem multis annis,

ac fortaſſe numquam reuertaris.

Proinde ad ſolitudinem ſemper reuertitor, intus loquitor. Quem quæro nullo ſenſu, nullo ingenio comprehenſibilis eſt, ſed puris tantum mentibus ſuſceptibilis. Hunc peto, hunc venor, & quidquid mihi aliud occurrerit, pati, & iter meũ continuare volo. Sic ad interiora tua, vbi veritas ipſa adeſt, ſemper reuertere. Verborum bullis eò peruenies numquam. Quamobrẽ tace, quieſce, ſuſtine, Deo confide, ac quod in te eſt perfice, & protinus ad a-

gnoſ-

gnoſcendas vitæ internæ perfectiſſimas vias mirifice illuminaberis. Quatuor autem ſunt eiuſcemodi viæ, in quibus omnem ſpiritualium exercitiorum plenitudinem, atque opulentiam experiri potes. Prima, liberi mentis aſcenſus, per gratiarum actionem & laudem perpetuam, ad maieſtatem Dei. Secunda, humiles deſcenſus per abnegationẽ ſui, ſuæque voluntatis, ſub potenti manu Dei. Tertia, virtuoſi (vt ita dicam) egreſſus ad omnes homines, per generalem quandam fidelitatem & amorem, ex ipſa lar-

gitate Dei. Quarta, vniformes ingreſſus, ſiue introuerſiones, per omnium rerum obliuionem, in amplexum vnionis Dei.

Hanc inexhauſtam Dei opulētiam, vbi hæ quatuor viæ & oriuntur & terminātur, nulla poteſt creatura comprehendere. Quare eas experienti, iucundum eſt ſibi mori, & ſpiritualia quæuis exercitia, laboreſque perficere. Cum hoc modo Regem regum, & Dominū dominantiū in throno animæ tuæ magnifice cōſidentem, ne inde proturbetur, obſeruas, tum ille viciſſim

interio

interiora tua, flamma charitatis ſuæ ita illuminabit, & ſuccendet, vt omnes vires tuæ virtuoſæ & Diuinæ efficiantur, & ipſe in vitam plane Diuinam ſemel tranſferaris. Sed quando putas? cum id ei viſum fuerit, ſiue in iuuenta, ſiue in ſenecta, ſiue etiam in morte tua. Ad hoc autē ſpecialiter eſt opus vt cor purum ſerues, æſtuātemque cum vera tui abnegatione affectum ad Deū ſemper habeas, vt ſuperius ſatis eſt dictum.

Quomo

Quomodo quis à vitiis conuertatur ad Deum.

CAP. XXIX.

QVamdiu corpori anima cohæret, fieri non poteſt, vt homo diu in eodé ſtatu perſeueret. Cũ etenim ſe relicto in Deum tranſiit, & per ſenſualitatem, (vt vocant) ſuam nunquam poſtea ad ſe reuerti cupit, è veſtigio priuſquam animaduertat, in naturæ rurſus calles collapſus, ab integro habet quod relinquat. Proinde cũ ſæpius euagatur, ſenſibuſq; exterioribus præter neceſſitatem, & rationis illumina-

Digitized by Google

tæ præſcriptū abutitur, protinus in venialia peccata præcipitatur. Quæ tamen quoniá occaſiones eorū pro viribus deuitat ; per amabilem ad Deum conuerſionem, plenamque à peccatis auerſionem, facillime condonantur. Quamobrē cum vitia aliqua, aut inutiles euagationes ſentis, vide ne vel illa in te, vel tu diutius in illis conquieſcas: ſed culpam tuam ingenue agnoſcens, confeſtim ab iis cum graui aduerſus teipſum indignatione auertere, excitatiſque intellectu, & voluntate tua, nude cum iis ad

Deum, omnia ei cõqueſturus recurre,pro iis humilem gemitũ ad Deum tranſmitte, Patrique cœleſti amariſſimam dilecti Filij ſui paſſionem pro omnibus peccatis tuis offer.

Deinde omnibus relictis, teipſum ſummæ Dei voluntati captiuum dede, viriliterque iterum cum nouo animi propoſito incipe, & mox in priſtinã dignitatem omnia tua reſtaurabuntur. Quoties autem cadis,toties iterum ſurgens ad interiora tua velociter reuertere, nec vllum opus bonũ propterea poſtpone. Deus enim prin-

cipium cum ſit & finis omnium, facile tibi vel per vnicum vt decet, verum ſuſpirium ignoſcet vniuerſa, vt qui lõge ſit paratior te ſuſcipere, quàm tu ad eum accedere.

De venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ ſumptione.
CAP. XXX.

QVoniam ex ineffabili ſua erga nos dilectione, ipſe nobis locutus eſt Dominus: Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Et: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me

manet, & ego in eo: id eo conſultum foret piis hominibus, vt frequentiſſime ſacroſanctum Domini noſtri Ieſu Chriſti Corpus reuenter pieque ſuſcipiãt, quo modo id nobis mater Eccleſia officio Dei fungens, ſub ſpecie panis (ſub qua veneranda caro, & ſanguis Chriſti vere cõtinetur) elargiri ſolet. Quod non tã propter ſuam perfectionem, quàm propter inſignẽ ſuam fragilitatẽ ſæpius ſuſcipiẽt, nimirum vt ab amore ſui (qui iam proh dolor! paſſim graſſatur) & à multiplicibus ſuis defectibus tam mani-

feſtis, quàm clãdeſtinis, hoc cibo confortati cuſtodiantur, vt ipſos defectus vitiaque omnia, tãto fortius eradicare & mortificare queãt. Præſtat namque ex amore accedere, quàm ex trepidatione omittere. Et ſatius eſt ſemel per hebdomadam cum profunda humilitate ſuſcipere, quàm per annum ſemel cum propriæ iuſtitiæ fiducia; Deus bonũ eſt quod communicatum creſcit, ſeruatum perit. Atqui ſine vera pœnitentia, ſine firmo ſe emendandi propoſito, temere & illotis, vt aiunt, pedibus huc irruũt, ij ad ſuam

ipſorum damnationem Dominum ſuſcipiunt. Proinde neceſſarium eſt, vt ſeipſum homo probet, mẽteque ſua à ſenſibus exterioribus (quibus forte ob temporalium rerum multitudinem diſtracta eſt) recollecta, perpendat, vereque agnoſcat peccata ſua, & pectus ſuũ purget perfecta pœnitentia, aperta cõfeſſione, firmiterque proponat ſe poſthac accuratius cauere, tam à peccatis, quàm à peccatorum omnium occaſionibus, euagationibus, ineptiis: vtque hęc ita putet ac cogitet perficere, Deumque ex animo

quærere. Ad iſta maxime opus eſt firma fide,in prima illa veritate (quæ mentiri neſcit) radicata.

Certum namque eſt, & indubitatum, quòd Dominus noſter Ieſus Chriſtus nobis reliquerit ſacroſanctũ Corpus,& Sanguinẽ ſuum, venerandam animam ſuam, nobiliſſimam Diuinitatem ſuam,atque æternam Trinitatem ſuam. Ad hæc omnẽ illam gratiam,quam homo factus ſecum inuexit in hũc mundum, omnem reſurrectionis, & aſcenſionis ſuæ fructum, vniuerſa quoque & ſua, & omnium Sancto-

rum ſuorum merita. Hæc omnia ſimul confert Chriſtus vnicuique viuo Eccleſiæ membro, hoc Euchariſtiæ Sacramentum religioſe ſumenti, vni tamen plus, alteri minus iuxta quod ſeſe ſinguli ad illum ſuſcipiendum plus minuſve diſpoſuerint ac preparauerint. Ad hoc autem quiſque ſe præparare debet, vt Domino ſponſoque ſuo dilectiſſimo tali modo occurrat, atque ſuſcipiat, quali in hora mortis ſuæ, ſi alioqui ſecurus mori velit, eidem occurrere auderet, hoc eſt, corde penitus ab hoſpitibus peregri-

nis,

nis, & peccatorum rerũque temporaliũ amoribus emũdato, cum flagrãti & humili deſiderio, ſuauiſſimum Dominum amoris brachiis amplexandi, perpetuoque ei in vera dilectione inſeparabiliter adhærendi. Ita mori debet, ita Dominum maieſtatis ſuſcipere debet, ſincera videlicet intentione, quæ aliud ſpectet aut quærat nihil, quam pure Dei honorem, & omnium Chriſtianorum ſalutem.

Iam vero vt nobiliſſimo Domino tuo digne valeas obuiare, reuoluenda tibi eſt ampliſſima illa Dei, & incõ-

prehenſibilis erga te dilectio, qua ex nihilo te ad tãtam felicitatem creauit, tametſi præuideret fœdiſſimã tuam ingratitudinem poſtmodum ſibi abs te demonſtrandam. Deinde inexhauſtam illam contemplare dilectionem, qua ſeipſum ita humiliauit, fragilem noſtrã naturam aſſumpſit, pœnitẽtiam pro te egit, mortẽ amariſſimam ſuſtinuit, non alia de cauſa, quàm vt à peccatis, & à perpetua damnatione eriperet. (Hic iã aliquantiſper vitam, paſſionemque Domini meditare.) Ad hæc, & ineffabilẽ illam dilectio-

nem, qua omni momento adeo fideliter tibi intendit, prouidet, tantumque bonorum ſine intermiſſione tibi largitur, quãtum pater quiſpiam indulgentiſſimus elargiri filiis poteſt. Poſtremo eximiam illam reuolue dilectionem, quæ iam ab hac vita deceſſurũ ad hoc coegit, vt in venerando Euchariſtiæ Sacramento, vſque in finem ſæculi, cũ electis ſuis, corporaliter pręſens permanere, ac ſeipſum nobis quotidie tradere, coniungere, ac pro noſtris ſceleribus offerri voluerit, vtque ob amoris vehementiam nullo à nobis

pacto auelli potuerit. Quã dilectionem adeo immenſe magnã ſi mentis oculis perſcrutari vellemus,mirum ni amore toti liqueſiamus. In hoc enim amoris Sacramẽto ſuperexaltans miſericordia iuſtitiæ manus ei concludit,vt ſæuire nequeat.

In ipſo quoque Miſſæ ſacrificio tanta cum charitate ad nos venit clemẽtiſſimus Dominus, vt nemo ſit tot ſceleribus adopertus, quem non benigne ferat, cui non ſit paratus omnia ignoſcere, modo reſipiſcere, atque ad ipsũ accedere dignetur. Nemo item ſit adeo frigi-

dus & obſtinatus, quin (ſi modo ipſe velit) Diuinæ charitatis flamma ſuccēdatur, nemo adeo inops, quin vel opulentiſſimus fiat, nemo adeo famelicus, & ſiticuloſus, quin hoc Angelorū nutrimento, vel abunde ſaturetur, inebrieturque: nemo tot defectibus obſeſſus, aut cæcus, quin hic plane purgetur, & illuminetur. Cęterum quomodo Dominus: in hoc venerando Sacramento vere præſens ſit, humanus nō poteſt aſſequi intellectus: eſt enim opus omnipotentiæ Diuinæ.

Huiuſmodi progymnaſ-

matis teipſum ad flagrãtem Dei dilectionem incitabis, & cum humili quadam abiectione coram ſumma Dei maieſtate proſternas, ac ex animo viliſſimum illud meritorum, & dignitatis tuæ nihilum agnoſcas, & in eo cõſtanter permaneas. Nam etſi omnium Angelorũ puritatem,omnium Sãctorum poſſideres ſanctitatẽ, ne ſic quidẽ dignus eſſes hoc venerandum Chriſti corpus ſuſcipere. Quare humilibus precibus ora Dominum, vt (quoniam ex teipſo inops nuduſque es omnis boni) ipſe præparare te velit, vt

ſibi digne occurras, & animam tuam in roſeo ſanguine ſuo ab omnibus peccatorum inquinamentis emundet, humilitate, puritate, liberalitate, aliiſque egregiis ſuis virtutibus, & vitæ meritis eam conueſtiens exornet, omnemque imperfectionem tuam ſuppleat: & vt ardẽte illa dilectione ſua, quæ ipſum à ſummo cœlorum in omnium ignominioſiſsimam pertraxit mortem, cor, animam, cum vniuerſis viribus tuis adeo in ſe fortiter trahat, inflammet, transfodiat, vt ab omnibus vitiis & creaturis ſeparatus,

illi amanter vnitus ſias & permaneas.

Eadem potes & à veneranda Dei Matre,& à Sāctis tuis tutelaribus poſtulare, vt pro te exorent,virtutibus meritiſque ſuis te conueſtiant, quo ſponſum tuum digne ſuſcipere poſsis.

Hæc profectò omnium præſtantiſsima eſt præparatio, quæ petenti tibi denegabitur numquam, ſicut religioſæ cuidam perſonæ reuelatum eſt.Deus ſiquidem, & Sancti eius multo ſunt propéſiores,ad te exaudiendum, quàm tu ad poſtulandum.

Deinde pio quodam timore, intellectu, & voluntate tua ſponſo tuo cum ardenti deſiderio ei vniendi, occurras : Dominumque Deum tuum humiliter adores, gratias agas, & te totum illi dedas, offeras, abneges in tempore, & æternitate, cũ firmo propoſito ita perſeuerandi. Tum vero ſummo cum deſiderio, in vnione flagrantium illorum deſideriorum, & dilectionum, quibus omnes ardent Sancti, Dominũ ſuſcipias, deſcẽdenſque in intima cordis tui, ea Domino per excluſionem omnis inordinati, &

peregrini amoris recludas, ita vt poſthæc neque mors, neque vita, neque quiduis aliud te ab eo ſeparare valeat in perpetuum.

Poſtea exorabis Dominũ per ſuum erga nos amorem, & fidem, vt gratum ſibi in anima tua habitaculum conſtruere, tecumque ſemper permanere, & huius Sacramenti virtutem in te ita diſpartiri velit, vt per omne tempus vitæ tuæ efficaciter intra te operetur, quo tanto hoc edulio confortatus, vitiis vniuerſis magno animo rebellare, in virtutibuſque proficere poſſis: & aureo

amoris ſui iaculo cor tuum ita trajiciat, vt amore eius totus languidus, ſemper ipſum deſideres, ardentique affectu ipſi inhæreas, ac in ſummo perfectionis gradu ipſi ſoli placere queas. Si quid autem præterea hic obſecrare libuerit, abſque mora impetrare poteris.

Poſtremo ex imis cordis penetralibus Domino gratias age, quòd te antea præparare, & ad te viliſſimum vltro tam benigne venire dignatus ſit. Quod ſi ſolus hic tantas gratias Domino agere, eumque tantum venerari, & colere poſſes, quã

tum omnes pariter creaturæ, libēter ei ad hoc & corpus, & animam tuam dedere atque impendere velis.

Orabis etiam vt negligentias tuas tibi ignoſcat & ſuppleat, & huius Sacramẽti virtutem viuis pariter, vitaque defunctis, per ſuã profuſiſſimam liberalitatẽ ſubuenire cõcedat, ne ob tuam fœdiſſimã ingratitudinem & indignitatem , illi huius virtute priuentur.

Adhæc totum diem in vnione illius charitatis , ex qua Dominus noſter Ieſus Chriſtus omnia opera ſua perfecit ad gloriam Patris,

in laude & gratiarum actione, pro immenſis Dei in te beneficiis trāſiges, teipſum & omnia ad Dei honorem, & omnium hominum ſalutem diriges, precibus tuis nobiliſſimum hunc theſaurum è genis viuis, & defunctis abundanter diſtribues. Tales namque preces Deo, totique curiæ cœleſti ſupra modum ſunt acceptæ.

Multiplicabis etiam pia ad Deum amandum deſideria (ſicut ſupra ſatis eſt dictum) ne in conſpectu tanti hoſpitis vacuus tepiduſque inueniaris, manendoque apud te illo potiſſimum tem-

pore, à ſuperfluis excurſibus, & hominum quãtumuis etiam religioſorum ſocietatibus, te cuſtodias. Nã dici non poteſt, quàm cito labimur ad ineptias, & ſenſuum oblectationes, quæ Diuinæ gratiæ inoperationem impediunt, templum cordis contaminant, Spiritũ Dei fugãt. Qui inoperationem Diuini iſtius edulij intra ſe obſeruare vellet, ô quã faciliter ab omnibus cum peccatis tũ defectibus ſuis excuteretur, omniũque negligentiarum ſupplementũ, gratiam Diuinam, & quidquid deſiderare poſſet ac-

quireret. Deus enim hic & ſe tibi donat,& te ſibi accipit,atque vnit.Tu quidem à teipſo deficis, ſed in Deum totus transformaris,omniaque opera tua ſancta prorſus efficiuntur & Diuina. Quidnam igitur extra te quæris,obſecro?an tibi ſatis non eſt,quòd Deum ipſum, quem totus mūdus tibi eripere nequit, (niſi ipſe permittas)intra te poſſides?Sane quotieſcunque cum bono animi propoſito, nulli peccato mortifero obnoxius, Dominicum corpus ſumis, toties anima tua Chriſti ſanguine purificatur, ex-

ornatur, fortiuſque in Deũ rapitur, ac ſuperabundanti liberalitate Dei omnes Sãcti in cœlo, vniuerſi homines in terris, cunctæ animæ in purgatorio pariter perfruuntur. Nã oratione nulla enodari poteſt, quàm mirãda viuificus iſte cibus operetur. Fieri quoque poſſit, vt tam frequenter, & ſtudioſe magnificum iſtud Chriſti corpus homo pius ſumat, vt ſi prius infimo Angelorum ordini fuerat adſcriptus, cõſcendat vſque in ſummum, imo tanta poſſet eius eſſe deuotio, vt ſupra omnes Angelorũ choros ſublimis

eueha

euehatur. Omnia enim alia exercitia ſunt Diuina; iſtud Deus ipſe.

Cæterum hoc ſacroſanctũ Euchariſtiæ Sacramentum pius quilibet ſpiritualiter quoque ſuſcipere poteſt ardẽtibus dumtaxat deſideriis, ita vt habeat illud cum omni gratia & fructu ſuo. Quo pacto inquies? Aſſumet ſibi per deſiderium, omnia illa ardẽtiſſima omnium Sanctorum, & amicorum Dei deſideria (iis à Deo violẽter extorquere poteſt, quæcũque voluerit) in quorũ vnione offeret Deo omnium Miſſarum, quæ per

vniuerſum mundum fiunt ſacrificia,cũ omnibus meritis, & tormentis Chriſti,in gratiarum actioné omnium beneficiorũ, vniuerſis creaturis à Domino collatorũ: in ſatisfactionem omnium negligentiarum, peccatorũ, & irreuerẽtiarum Domino illatarum, ad impetrandam gratiam & miſericordiam viuis, atque defunctis. Denique pro quibuſcũque deſideramus, vel ſpiritualiter, vel ſacramentaliter hãc oblationem ad Deum dirigere poſſumus. Stupenda enim ſunt quę homo pius per hãc oblationem tam in terris,

quàm in purgatorio efficere valet. Quoties etiam venerandum Chriſti corpus deuote quis aſpicit, aut alioqui ſi poſſet libenter aſpiceret, tot ſingulares inde gratias, conſolationes & gaudia habebit, ac poſſidebit in cœlis.

Hic iam dixerit aliquis: Cur igitur venerãdum hoc Sacramẽtum in multis tam parum profert fructus? Ob duas inquam rationes. Vna, quòd occultis quibuſdam vitiis, omnem eis fructum intercipientibus, laborant: qualia ſunt, inordinatus ſui amor, propriaque voluntas aut certe quòd ſenſuũ oble-

ctamenta, quibus pedetentim gratiam Dei amittunt, ſtudioſe ſectantur, idque quanto diutius, tãto ſemper peius, donec tãdem cor vacuum, & otioſum totum relinquatur haud ſecus quàm dolium quoddã carioſum, vnde per occultas rimulas vinum paulatim effluit, donec totum tandem euacuetur. Maxime vero, quod ineptis pernicioſiſque fabulis, & diuagationibus vanis ſemet addicant. Quæ iactura plane eſt inæſtimabilis. Nam Diuinus ille hoſpes huiuſcemodi rebus indigniſſime tractatur, multoque

indignius expellitur. Nobilis eſt enim amicitia Dei, qualem non admittit, ſed cor ſolum ſola poſſidere concupiſcit. Quid? an non deploranda res eſt, quòd plerique ab hoc Diuinitatis monte tam repente decurrant, ac vilibus hiſce rebus ſemet præcipites immergant? Mirum profectò eſt quòd ad animas tam infideles vnquam venire dignetur Chriſtus Dominus. Verumtamẽ qui ſe intus continet, paulatim ampliorem gratiam, & conſolationem in Deo acquirit.

Altera ratio eſt, quòd ex

conſuetudine plerique accedant potius quàm ex affectu, ſeu charitate operante, quòdque apud ſeſe nó permaneant, & Deo denique ingrati ſint. Siquidem digne præparatis puriſque hominibus edulium iſtud panis vitæ eſt: minus præparatis, & medio adhuc aliquo infectis, aridus & inſipidus eſt panis: omnino autem impræparatis, hoc eſt, peccato alicui mortifero obnoxiis, temporalis ictus, lætalis caſus, æterna eſt maledictio. O quanta quotidie dehoneſtatio, blaſphemia, & contemptus à nouiſſimis iſtis

impræparatis hominibus, pium illum Dominum in fœtido ſuo diabolicoq; dolio, creaturarum, vitiorumque omnium ſpurcitie, data opera ſemper infecto, ſuſcipientibus, nomini Diuino inuruntur. Quod Deus maioris æſtimat peruerſitatis, ipſius Iudæ traditoris inſuperabili nequitia. Deplorāt hoc adeo occulti Dei amici, vt graui dolore & corda, & animæ eorum inde ſauçientur, lubentes etiam totum corpus ſuum in mortem deuouerent amariſſimam, vt id aliqua ſaltem ratione impedire queant. Ve-

rum nihil prorſus emolumenti nanciſcũtur hinc homines impuriſſimi, ſed quãto frequentius Dominum ita ſuſcipiũt; tanto profundius in ſuam ipſorum damnationem præcipitantur. O ſi vel paululũ ſeſe ad Deum conuertere vellent, quàm lubens clementiſſimus Dominus eos in gratiam ſuam reciperet!

Quomodo Deus aſſidue ſit laudandus.

CAP. XXXI.

ANte omnia Deũ ſemper & vbique (quàmdiu ſpiritus hos regit artus) ex amo

ex amore laudare ſtude, vt hic modo auſpiceris in terris, quod perpetuo es exercitaturus in cœlis. Fidus enim Dei in nos amor, & beneficia, quæ & quouis momento ab ipſo percipimus, & in poſterum percepturi ſumus, adeo ſunt immenſa, vt merito aliud nihil vel cogitare, vel deſiderare debeamus, quàm corpus & animam noſtrã in Dei laudem ſemel effundere. Quod & ſi magni à nobis forte æſtimetur, puſillum admodum erit, ſi dignitati eius, ſi iis quæ de nobis meritus eſt Deus, conferatur. Nullum

in hoc mundo certius eſt argumentum futuræ beatitudinis,quam Deum hilariter ſemper laudare:nam talibus laudatoribus & Deus admodum eſt propinquus, & Angeli familiares. Nihil æque mentẽ hominis preſſam releuat, tribulationes mitigat, diabolum fugat,& omnem animi torporẽ propellit,atque DominũDeum hilariter collaudare. Qui & ſi propter inſignẽ noſtram vilitatẽ peccata noſtra plágere potius quàm Deũ collaudare debeamus,attamen quoniam omnes creaturæ bonę & malæ,puſillę & ma-

gnæ, aut Deum collaudant, aut Dei laudem præ ſe ferunt: cur non & nos corpore noſtro, operibus, ſtudiiſque noſtris, maxime autem anima noſtra, Dei quoque laudem decantaremus?

Porro quãto laudatio noſtra cœleſti laudationi fuerit ſimilior, tanto & Deo erit acceptior: quoniã Deo longe gratior eſt ſpiritualis meditatio, quàm vocalis laudatio: & intimum cordis ſuſpirium, quàm extimum oris canticum, ſi tamen idcirco ea, ad quæ Eccleſiæ præcepto obligamur, non poſtponantur. Humilis ſui

deiectio, in vero ſui cōtemptu ſub Deo & hominibus vniuerſis, cum quadam ſuiipſius abnegatione, ante oculos numquam ſatis laudatæ maieſtatis Dei, & Diuinæ laudis æque in triſtibus ac lætis, in proſperis atque aduerſis, corde, ore, opere decantatio, & gratiarum actio: ea demum Diuinæ Maieſtati acceptiſſima laus eſt. Nam ſic profecto haud ſeipſum homo, ſed Deum ſolum putat, ſpectatque. Proinde teipſum, & quidquid ipſe es, quidquid potes, Deo quotidie in hoſtiã viuam offerẽs, in Deum

immergere:eique adeo cõſtanter adhære, vt cum Domino, de omnibus quæcũque tibi accidere poſſunt; ita placere noueris, tum tibi quoque placeat, ad gloriam ipſius. Hæc eadẽ atque omnem pariter ſolicitudinem, & anxietatem cordis tibi accidentia, Deo committes: idque hoc aut ſimili modo, O mi amantiſſime Domine, cum vera lance perpendo, quis qualiſque modo ſim, & qualis aliquãdo fuerim, quàm ſæpe tu me cuſtodieris; ex quantis malis & inſidiis eripueris, quàm diu expectans, quàm amice

me ſuſceperis, neque ob inſignem meam in te ingratitudinem, adhortari, ac in viam rectam me reducere deſtiteris, quamquam innumera mihi beneficia contuleris, cum hæc, inquam, perpendo, mirum eſt quòd cor meum in laudem tui totum non diffluat. Quamobrem ô chariſſime Domine reſigno, abnego, deuoneo me tibi ex animo, in laudem tui perpetuã. Si tibi placet, vt fiã contẽptiſſimus, abiectiſſimuſq; omniũ, ac ignominioſiſſima morte, inſtar latronis, omnium quos tellus ſuſtinet ſceleſtiſſimi, diſ-

peream, etiamſi id commeritus non fuerim; pro gloria tamen tua lubens id tolerauero. Sin vero commeritus fuero, tanto prōptius etiam pro gloria iuſtitiæ tuæ perpetiar, cuius vnius honor infinitis nominibus mihi charior eſt, quàm proprius. Quod ſi è veſtigio tu me hinc auferre velis, haud quæram effugium, ſed mortem ipſam lubens ſubiero pro gloria tua. Sin vero vitam aliquamdiu mihi prorogare velis, etiamſi aliquot adhuc annorum millia victurus fuero, id ſolum deſidero, vt deinceps ſinguli

anni, ſinguli dies, horæ & momenta vitæ meæ, omnes cogitationes, verba, & opera mea te digne collaudent, prædicent, tantumque glorificent, quantum omnes Sancti, omnes creaturæ, omnes Angeli pariter te glorificare queũt, in Diuina ſanctiſſimę Trinitatis reflexione, tamque frequẽter & copioſe, quàm ſunt atomi in radiis ſolaribus innumeri. O Domine faxis quæſo, vt me hinc auferas ocius, vel tardius. Id cordis mei vnicum eſt deſiderium. Addo: Si forte eueniat, vt è veſtigio hinc decedam, & pro

gloria tua foret, vt quinquaginta annos, aut eo amplius purgatorio igne diſcrucier. Iam me (quod ad hoc attinet) ſubmitto pedibus tuis, lubenſque ſuſcipio ad gloriam tuã perpetuam. Et ſi certo præſcirem me perpetuo damnãdum, haud tamen ideo in vita mea, à tua laude ceſſarem; quantumuis etiam miſero pectori meo intolerabile eſſet, me à tã deſiderata facie tua debere ſeparari. O Domine facias de me viliſſima creatura tua, pro gloria nominis tui. Eueniat mihi quomodo poſſit, laus tua erit in ore

meo, quamdiu vllus in me halitus ſuperfuerit. Deficiēte autem lingua, oro vt vel digituli mei extenſio, tuæ laudis ſit ſignificatio. At vero corpore meo penitus in puluerem redacto, deſidero vt ſinguli pulueres ad extremum vſque iudicij diē, infinitam ad te laudem dirigant. Tu enim Domine, nō ego, ſolus es, quem puto, ſolus quē deamo, ſolus quem quæro. Tibi ſingulorū corda patent, tu noſti quòd vere hæc ita ſentiam, &c.

Si omni tempore Deum laudare deſideras, peccata vniuerſa ſedulo deuita, vir-

tutibus operam ſtrenuam impende, Deũ potiſſimum in omnibus ſpecta. Ea demum præclariſſima laus eſt cum animus ab omni vitioſo torpore, ſenſuumque affectibus euacuatus, in tranquillitate fundatur, ita vt tota eius intentio incommutabili bono ſemper adhæreat. Qui talis homo eſt, Deum nullo non tempore laudat, quæcumque etiam agat, manducet, bibat, vigilet, dormiat, omnia hæc aliud ſunt nihil, quàm mera laus Dei. Quæcumque tibi incidũt, quæcumque intra te exoriuntur, quæcum-

que accidunt, ſiue à natura, iue à gratia, velociſſima inrouerſione, per reſignatioiem quandam, ad Deũ conierte, deſiderans vt ad illius audem omnia digerantur, k deficiát, (Deus enim naturæ pariter atque gratiæ Dominus eſt) quod ſi feceis, ipſa tibi natura breui ſura naturam fiet. Simili molo diabolicas ſuggeſtiones erſentiens, ad tuum commodum eas conuertes, dicendo:

Domine mi, quoties maignus hic ſpiritus, aut alius uiſpiam has mihi cogitaiones immittit inuito, to-

ties tibi deliberata plenaque volũtate;eius loco laudes illas amæniſſimas refero,quas malignus iſte ſpiritus in æterna felicitate ſi perſtitiſſet, tibi referret, vt expulſionis illius, ego quodam modo præcentor ſim, in laudem tuam.

Si in omnibus quæcunque videris,Dominum laudare concupiſcis : quoties copioſam aliquam multitudinem, aut rem egregie venuſtam conſpicis, dicito: O Domine, tam numeroſe táque eleganter hodie meo nomine te collaudent millia illa millium ſpirituum

beatorũ tibi miniſtrantium, & decies illa centena millia immaculatorum ſpirituum tibi aſſiſtentium meo nomine tibi gratias agant: & omnium Sãctorum omnia deſideria, te pro me deſiderent, & omnium creaturarum incomparabilis decor, te pro me honoret,& glorificet in ſæcula ſæculorum. Amen.

Clarum ſpeculum, & amabile exemplar quod nobis præmonſtrauit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quodque à nobis viciſſim exigit.

Cap. XXXII.

QVisquis in virum ſpiritualem euadere deſiderat, ante omnia maximam interioris hominis ſui curam agere, & tacere debet, vt audiat quid in eo loquatur Deus. Omnẽ etiam occupationem, cordiſque diſtractionem deuitet, ac Deo in ſolitudine vacet: ſenſus ſuos ab omni vanitate arceat, Deique præſentiam in omni loco, in omni tempore contemplari ſtudeat. Secum habitet, zelum habeat manendi ſemper in veritate, & ſinceritate cor-

dis, & tranquillitate conſciétiæ. Mitis ſemper & humilis ſit corde, & deiformis in tota conuerſatione. Omnia de manu Domini accipiat, Deũ in omnibus operibus ſemper præ oculis habeat. In humili quadam ſuiipſius abnegatione erga Deum ſemper conſiſtat, cui etiam ſubjiciat ſe, & omni homini propter Deum Homo deiformis ſine intermiſſione bonitatem, perfectionéque Dei, ac è diuerſo vilitatem, imperfectionemque ſuam perpédat, reputans ſe omnibus hominibus longe inferiorem. Sum-

mopere à ſui vana complacentia, naturæque ſuæ latente nequitia ſemetipſum cuſtodiat; nec maiora de ſe ſentiat aut ſentiri velit, quàm à ſeipſo habet, hoc eſt, nil niſi peccatum. Nouũ quendam viuendi modum, noua exercitia ad mortificandũ ſeipſum, ſemper quęrat, & quaſi iam primum incipiat, ad nouas ſemper virtutes ſeipſum extẽdat. Verbis parcus, virtutibus locuples ſit. Derelinqui, & aſpernari cupiat ab omnibus hominibus. Minimos defectus maximi ponderet. Præcipuum illius ſtudium ſit, vt

Deum

Deum intus in anima ſua præſentē ſemper inueniat, & foris omnem hominem honeſtis vitæ exemplis ædificet. Omnia opera ſua in abſolutiſſima ſua perfectione ad Dei honorem perficiat. Verus Dei cultor nil faciat in hoc tempore, cuius illum pœniteat in æternitate. In tribulationibus quibuſuis ſpiritualem tolerantiam, in multiplicitate magna recollectam mētem habeat. Nil proprius in hoc tempore, nullum delectum in rebus poſſideat, nil præter Deum in mēte ſua concipiat, vnde etiam nil præ-

ter Deum ſolum pariat, hoc eſt, nihil mentē ſuam intrare, nihil exire permittat pręter Deum. Abſtractum ſe ab omnibus hominibus, vacuū ab irruentibus imaginibus teneat. Mentem aſſerat, liberamque faciat ab omnibus accidentibus. Inſpirationem Patris ſui cœleſtis aſſidue in anima ſua ſuſcipiat. Frequens ſe in venerāda imagine Domini noſtri Ieſu Chriſti exerceat, & contempletur, num forte in aliquo huic ſimilis, diſſimilisve ſit. Omnibus ſeipſum exemplar probitatis exhibeat. Verax ſit in verbis,

maturus in tota; conuerſatione. Aſſidue originẽ ſuam vnde ſine medio proceſſit, contempletur, & illuc omni cum diligẽtia repedare ſtudeat. Perpendat etiam quid ſit, vbi ſit, vnde venerit, quo reuertetur, quid agat, & propter quid agat. Conſtãs, proficienſque in virtutibus, & veritate ad mortẽ vſque perſeueret.

De duodecim defectibus, homini pio valde perniciosis. CAP. XXXIII.

PRimo, quòd nimium eſt externus, ideo & interna cõſolatio merito ei ſub-

trahitur. Secundo,quòd nimium ſocialis & affabilis, quare fit vt Deo minùs placeat. Tertio,quòd nimis audax & temerarius, ideo ſpiritualem quoque verecundiam amittit. Quarto,quòd impetu quodam ad omnia fertur,quare animi trãquillitatẽ perdit. Quinto, quòd in virtutibus reuera tamen nõ ſuis nimium extollitur, ideo vera humilitate fraudatur. Sexto, quòd pronior eſt ad alios dijudicandos, quare fraternam in ſe charitatem iugulat. Septimo, quòd tranſitoria iſta nimiũ amat,ideo Diuinus amor ei

ubtrahitur. Octauo, quòd upinus nimium eſt in oraionibus, ideo interno quoque affectu priuatur. Nono, quòd deſidior eſt ad ea peagenda, quibus vitia ſua domare poſſet, quare fit, vt gratiam quoque Dei amittat. Decimo, quòd externis operibus nimium eſt addictus, quare fit vt ipſe ſibi perfecte non innoteſcat, & Diuina inſuper dulcedine deſtituatur. Vndecimo, quòd nimiũ philautus eſt, ideo ad germanam naturæ mortificationem nunquam perueniet. Duodecimo, quòd in defectibus ſuis

extir

extirpandis negligẽtior ſit, ideo puritatis animi iactu-ram facit non modicam.

Decem puncta perfectionis.

Cap. XXXIIII.

MVlta ſane pręclara diuerſis continentur libellis, atqui ex decem hiſce punctis, in decem manuum digitis locandis, totius boni ſeges excreſcit. Primo, vigilanti ſedulitate ante Diuinam præſentiã ſemper conſiſtens, ſolus apud te manebis ac internus. Secundo, aſſidue perpendes omnia verba, operaque tua, & ea ac

Dei honorem diriges. Tertio, quæcunque ſupra te, vel contra te venerint, iis viciſſim cum vera miſericordia, & patienti manſuetudine obuiare ſtudebis. Quarto, proprios defectus, non alienos inſpicies & agnoſces, cum vera humilitate. Quinto, non ſolum corpore, ſed etiam mente, & amore ab vniuerſis rebus temporalibus te ſegregabis. Sexto, Deo ſemper adhærebis cum æſtuanti deſiderio, & amoroſa coniunctione. Septimo, Chriſti inculpatam vitam, amariſſimā paſſionem, placidiſſimos mores fre-

quens

quens habebis ob oculos, vt ea pro tua virili imiteris. Octauo, voluntatem tuam ſemper abnegatã, cum amabiliſſima Domini tui voluntate vnies, in triſtibus, in lætis, in dulcibus, & amaris, in habendis & carendis, in vita pariter, & in morte. Nono, omnes ſolicitudines omnia negotia tua Deo cõmittendo, de manu Domini nude omnia accipies. Decimo, in omnibus, & pro omnibus tam minuſculis, quàm maiuſculis Deo gratias ages, & laudabis.

De ſex ſedulitatibus, ſeu diligentÿs.

CAP. XXXV.

VT autem homo in vita ſpirituali proficiat, ac perſeueret, ſex diligentias facere debet. Primo, cor ſuũ frequens ad Deum eleuet, eiuſque gratiam, & patrocinium feruenter ſemper imploret, quoniã à ſeipſo plane poteſt nihil. Secundo, ſicubi forte deliquerit, protinus cum magna diligentia ad mentem rediens per veram pœnitentiam, & confeſſionem ad Deum ſtudioſe iterum ſe conuertat, cum

firmo propoſito omnia peccata, omneſque peccatorũ occaſiones euitãdi. Tertio, rei Diuinæ audiendæ quotidie operam det, idque ex mera gratiarũ actione: quotidie enim renouatur nobis amor ille, quo ſuauiſſimus Dominus ſeipſum nobis reliquit in terris. Quarto, ſæpius maxime autem feſtis diebus ſe ad ſumptionẽ Sacramenti Euchariſtiæ præparet. Quod etſi ſemper non accipiat, aut ſi alioqui parum ad hoc ſit diſpoſitus, nihilo ſecius tamen ad hoc ſe præparabit, quam ſi vere illud eſſet accepturus: vt

inexhauſtæ illi Seruatoris
delectioni aliqua tenus ſal-
tem occurrat, faciens quod
in ſe eſt. Quinto, magna di-
ligentia, magnoque affectu
ad verbum Dei audien-
dum, legendumve (ſicut ad
verum animæ cibum) pro-
peret quod auditum vel le-
ctum, ſtudioſe reuoluens,
ita apud ſeſe aliquantiſper
maneat, perinde ac ſi Chri-
ſti corpus vere manducaſ-
ſet, verbum Dei intra ſe
operari ſinés. Verumenim-
vero errores iſtos neoteri-
cos, qui ſub verbi Dei præ-
textu nunc paſſim inuale-
ſcunt, idque contra fidem,

& inſtituta Eccleſiæ Catholicæ, quæ ſponſa Chriſti eſt, & baſis veritatis; maiori ſtudio cauebit, quam ipſum cacodæmonem, ſi modo ſalutis ſuæ curam aliquam habeat. Non eſt enim niſi vna Eccleſia Catholica, vna fides, per vniuerſas mundi nationes diſperſa, ab exordio mundi ad finem vſque duratura, in cuius vnitate ſeruandi ſumus omnes.

Sexto, omnes ſocietates, & familiaritates omnium hominum, quantumvis etiam ſancti, aut religioſi ſint, qui ei alicubi occaſio

eſſe poſſunt boni alicuius omittendi, aut ſceleris cuiuſpiam admittendi, ſtudioſe deuitet.

Finis Speculi.

INDEX CAPITVM.

Cap. 1. Exhortatio ad timorem Dei. folio. 7
2 De vera cõtritione, & pœnitentia. 21
3 De variis vitæ Chriſtianæ impedimentis. 28
4 De perfecta omnium vitiorum mortificatione. 63
5 De certa vitiorum diſtinctione. 82
6 De via virtutum. Et primo de humilitate. 94
7 De relictione, quam vocãt, & abnegatione propriæ voluntatis. 127
8 De fraterna charitate. 153

9 Quo

9 Quomodo vita, & paſſio Seruatoris meditanda ſunt, & imitanda. 164
10 De magna vtilitate tribulationis. 188
11 De amore Dei. 214
12 Quomodo vires animæ purgantur, ac ad Deum conuertuntur. 218
13 Quomodo cognoſcendus eſt Deus, maxime in creaturis. 224
14 Quid Deus ſit in ſeipſo. 234
15 De originali bonitate, & amore Dei. 247
16 De bona voluntate. 256
17 Optimum exercitium de charitate Dei. 264

18 *Quomodo deinceps ſe quis in amore Dei exerceat.* 275
19 *De ſeparatione ab hominibus.* 290
20 *De tranquillitate cordis, & eiectione omniũ creaturarum.* 297
21 *De emendatione affectuũ cordis.* 304
22 *De continua obſeruatione Dei, & ſuipſius.* 311
23 *Quomodo in operibus externis Deum in mente cõſeruare debemus.* 321
24 *Quomodo natura omnibus, qui ſe, ſuumq́; commodum ſpectant, interire debet, & mori.* 329

5 *De variis amicorum Dei tribulationibus.* 337
6 *Quomodo omnia nude ſunt accipiẽda de manu Dei.* 351
7 *De firma in Deum fiducia.* 357
8 *De vita continue interna.* 364
9 *Quomodo quis à vitiis conuertatur ad Deũ.* 374
o *De venerabilis Sacramẽti Euchariſtiæ ſumptione.* 377
1 *Quomodo Deus aſſidue ſit laudandus.* 406
2 *Clarum ſpeculũ, & amabile exemplar, quid nobis præmonſtrauit Do-*

minus

*minus noſter Ieſus Chri-
ſtus; quodque à nobis
viciſſim exigit.* 420
33 *De duodecim defectibus, homini pio valde perniciofis.* 426
34 *Decem pūcta perfectionis.* 429
35 *De ſex ſedulitatibus, ſeu diligentiis.* 432

FINIS.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA

Google

Digitized by Google